శ్రీః

శ్రీరామాయనమః

శ్రీమన్మహీశూరపురీ మధ్యవిద్యోతమాన దివ్యరత్న
సింహాసనారూఢ శ్రీమచ్చామరాజేంద్రాశ్రిత
ధర్మాధికారిచక్రవర్త్యయ్యగ్గార్యపరిశోధితః
శ్రీమద్వాధూలకులతిలక శ్రీవాజపేయ
రామదీక్షితతనూజేన
యళందూరు పాఠశాలాధ్యక్షేణ
శ్రీకంఠకవినా విరచితః
ఉపోద్ఘాతసహితశ్చ

అభినవకాదమ్బరీచంపూప్రబన్ధః

మహీశూరపురీ మధ్యవర్తిన్యాం
విద్యాతరంగిణ్యాఖ్యాయామ్
ముద్రాక్షరశాలాయామ్
ముద్రాపితస్సన్విజయతేతమాం
ఇదానీమేతస్మూల్యమర్ధరూప్యమ్
సన్ ౧౮౯౨

అభినవకాదమ్బరీ చమూప్రబన్ధశుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుట	పం.	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧	౯	యాపేత్రివత్యావృతా	యద్వేత్రివత్యావృతం
౬	౮	పోష్ణీణకృతె	పోష్ణీకృతె
౭	౪	కల్పీభూత	తల్పీభూత
౧౧	౧౨	భూయాత్పున	భూయఃపున
౧౩	౫	చక్షమాణే	చక్షాణే
౨౩	౨	దీ్వపవతీం	దీపవతీం
౨౫	౨౩	వర్ణాశయన	పర్ణాశయన
౩౫	౧౬	లయి	వలయి
౩౬	౬	దౌవారికా	దౌవారికే
,,	౭	నస్తం	నష్టం
౩౭	౧౮	మేవా	మేవ
౩౯	౯	కామాప్ర	కాంప్ర
౪౦	౨౨	యమాప్ర	యంపరిప్ర
,,	౨౫	ప్ననః	ప్సరః
౪౧	,,	సమాపృచ్ఛం	సంపృచ్ఛం
౫౫	౮	వార్తామాపృచ్ఛ్య	వార్తాంపృచ్ఛ్య
౬౧	౧౦	త్యబ్రువం	త్యబ్రవం
౬౨	,,	ప్రతీహారీ	పత్రలేఖా
౬౪	౭	స్వైరం	స్వేదం
౬౭	౨౩	ప్రస్థాన	ప్రస్థాతు
౮౯	౧౩	దేవీమాపృచ్ఛతీ	దేవీంపృచ్ఛతీ
౯౩	౭	మనఃప్రేమా	పునఃప్రేమా

శ్రీరామాయనమః

కాదమ్బర్యుపోద్ఘాతః.

విద్యాగురుం హయగ్రీవం నత్వా కాదంబరీకృతేః।
కథాసంధానబోధాయ కుర్వే సంక్షిప్తకారికాః॥

విదిశానగరం కశ్చిచ్ఛూద్రకో నామ భూమిపః। ప్రగల్భోఽపి వధూభోగవిముఖశ్చిరమావసత్ ॥ జాతుచిత్సన్నిధౌ తస్య కాచిన్మాతంగకన్యకా। అయం విచిత్ర ఇత్యుక్త్వా సాకం చిచ్ఛుకమర్పయత్ ॥ శుకోఽపి దక్షిణం పాదముద్ధృత్య నృపతేః పురః। జయశబ్దం సముచ్చార్య పపాఠార్యామిమాం స్ఫుటమ్ ॥ స్తనయుగమశ్రుస్నాతం సమీపతరవర్తిహృదయశోకాగ్నేః। చరతి విముక్తాహారం వ్రతమివ భవతో రిపుస్త్రీణామ్ ॥ తద్వాక్యశ్రవణానందతుందిలే ధరణీధవే। మధ్యాహ్నసూచకశ్శంఖనాదః ప్రాదురభూత్తదా ॥ తమాకర్ణ్యాథ రాజానిస్తాం స్త్రీం విశ్రమ్యతామితి। అన్తఃపురే శుకో దేయ ఇతి ద్వార్స్థాం చ సాబ్రవీత్ ॥ స్వయమభ్యంతరం గత్వా కృతస్నానాదికక్రియః। భుక్త్వా గృహీతతాంబూలశ్చాస్థానం పునరాయయౌ ॥ చండాలీ చ శుకశ్చోభావానీయేతామిహాధునా। ఇతి రాజాజ్ఞయా ద్వార్స్థా సత్వనయత్తాన్నృపాంతికమ్ ॥ కస్త్వం కౌ పితరౌ వాసః క్వ తే కస్మాదిహాగతిః। ఏవం నృపేణానుయుక్తశ్శుకః ప్రోవాచ సాదరమ్ ॥ కథేయం మహతీ రాజంత్సావధానమనాశ్శృణు। అస్తి వింధ్యాటవీమధ్యవర్తి పంపాసరస్తటే ॥ శుకనీడశతోపేతశ్శాల్మలీపాదపో మహాన్। తత్ర మత్పితరౌ వృద్ధావనపత్యౌ స్థితౌ చిరాత్ ॥ పుత్రబ్రువంతయోర్వృద్ధిమాంతదైవ ప్రసూర్త్మమ। ప్రసూతివ్యథయా దేహం తత్యాజ జనకస్తు మామ్ ॥ పుపోషాజ్ఞాతజననీమృతిదుఃఖోఽహమావసమ్। తతః కదాచిదాఖేటకోలాహలభయంకరమ్ ॥ కిరాతసైన్యమాలోక్య ప్రావిశం తాతపక్షతిమ్। తత్సైన్య

మస్తదావాసవృక్షమూలమశిశ్రియత్ ॥ క్షణం విశ్రమ్య సహసా యయావపి
థయథాగతమ్ । భిల్లేషు తేష్వన్యతమో వృద్ధః కీరామిషేచ్ఛయా ॥ అస్మ
త్పాదపమారుహ్య నీడాంతస్థశుకార్భకాన్ । కణ్ఠంకణ్ఠం శిరోనాళం నిష్పి
ష్యాధో న్యపాతయత్ ॥ క్రమేణాస్మత్కులాయాంతర్న్యస్తహస్తస్స పా
పధీః । కణ్ఠం నిష్పిష్య మత్తాతం తత్పక్షాంతస్థితం చ మామ్ ॥ భూమావ
పాతయత్సోహం పూర్వం తదవరోహణాత్ । అంతికస్థతమాలద్రుమూలం
కించిదశిశ్రియమ్ ॥ సోవరుహ్య ద్రుమాత్కీరాన్ లతాబద్ధాన్ సముద్వ
హన్ । యథాగతం జగామాథ మధ్యాహ్నరవిమరీచిభిః ॥ శుష్యత్తాలుం
పిపాసార్తం తోయాన్వేషణకాంక్షయా । శనైశ్శనైర్వ్రజంతం మాం
జాబాలితనయో గ్రహీత్ ॥ సరస్తీరం సమాసాద్య పత్త్రౌ మద్భిర్నిషిచ్య చ ।
పాయయిత్వా జలం పద్మపత్రే మాం వినివేశ్య చ ॥ స్నానాదినియమం కృత్వా
పునరాధాయ మాం కరే । ప్రాప్యాశ్రమం మాం నిధాయ రక్తాశోకతరోరధః ॥
మునిభిస్సహితం తాతం ప్రణనామ స దండవత్ । కుతశ్శుకోయమానీత ఇతి
తేషు తపస్విషు ॥ పృచ్ఛత్సు స తు జాబాలిస్తిర్యగ్వక్రితకంధరః । మాం దృ
ష్ట్వా పూర్వపాపస్య ఫలమేతేన భుజ్యతే ॥ ఇత్యుక్త్వా మానమాపేదే తద్వా
క్యశ్రవణాదథ । కోయం పురా కిమేతేన పాతకం సముపార్జితమ్ ॥ ఇతి పృ
చ్ఛత్సు మునిషు స్నానవేలాతివర్తతే । కృతాహారా అథాయాత పశ్చాదేత
ద్బ్రవీమి వః ॥ ఇత్యుక్త్వా స్వయముత్థాయ కృత్వా సంధ్యాదికాః క్రియాః ।
రక్తాశోకతరోర్మూలం పునరప్యాయయౌ మునిః ॥ అత్రాంతరే సహస్రాంశు
రస్తశైలమభూషయత్ । తారకారాజివిద్యోతమానశ్చంద్రస్తదోదితః ॥
శుకమాదాయ మునయస్తేపి తత్రాగమంస్తతః । తాన్విలోక్య స జాబాలిః క
థాశ్రవణతత్పరాన్ ॥ మహతీయం కథాథాపి వక్ష్యామి భవతాం ముదే ।
యస్యాశ్రవణమాత్రేణ శుకః పూర్వస్మృతిం భజేత్ ॥ ఏవముక్త్వా ప్రహృ
ష్టాత్మా కథాం వక్తుం ప్రచక్రమే । అస్తి మాలవదేశేషు విశాలా నామికా పు
రీ ॥ తత్ర సర్వగుణోపేతస్తారాపీడ ఇతి ప్రభుః । విలాసవత్యభిధయా భా

ర్యయా చ గుణాఢ్యయా ॥ శుకనాసాభిధానేన మన్త్రిణా చ సమన్వితః। చా
తుర్వర్ణ్యమపి తేనాయం ధర్మతః పరిపాలయన్ ॥ యానీతరదురాపాని నృ
పస్తాన్యఖిలాన్యపి । సుఖాన్యనుబభూవైకం పుత్రాలోకసుఖం వినా ॥ ధీ
రత్వాదనపత్యత్వదుఃఖం హృద్యేవ గోపయన్ । నానావిహారై రేవాయం
కాలం యాపయతి స్మ సః ॥ జాతుచిచ్ఛంకరం కృష్ణచతుర్దశ్యాం నిషేవితుం।
విలాసవత్యుపగతా మహాకాళనికేతనమ్ ॥ తత్ర విప్రైః పఠ్యమానే భా
రతాదిమపర్వణి । అపుత్రస్య గతిర్నాస్తీత్యాకర్ణ్యాతీవదుఃఖితా ॥ గ
త్వా గృహం తదాద్యేషా సర్వత్రారతిమావహత్ । కదాచిద్దృష్ట్వా పర్యంకా
రూఢాం చింతాకులాం ప్రియామ్ ॥ భూపస్త్రస్తః పర్యపృచ్ఛత్కిమేతదితి
తాం తదా । తత్సఖీ సర్వమాచష్ట తద్వృత్తం ప్రభవే క్రమాత్ ॥ స తచ్ఛ్రు
త్వా ప్రియే కస్మాత్ఖిద్యసేఽలం శుచా వృథా । కిం కర్తవ్యం వదాస్మాభిర్దైవాయ
త్తేఽత్ర వస్తుని ॥ యన్మర్త్యయత్నసాధ్యం తత్పౌరుషత్వమితః పరం । దే
వతాగురువిప్రాణాం తాపసానాం తథా గవామ్ ॥ సేవామాచర తత్సేవా ని
ష్ఫలా న భవేత్క్వచిత్ । ఇత్యాదిభిస్సాంత్వనైస్తామాశ్వాస్య స్వగృహం
యయౌ ॥ తదాద్యేషా సుతోత్పత్తిసాధకాన్యఖిలాన్యపి । శరీరక్లేశకారి
ణి వ్రతాన్యాతనుతే స్మ సా ॥ ఏవం కతిపయే కాలే గతే జాతు మహీపతిః ।
నిశాంతే స్వప్రియావక్త్రం విశంతం శశినం స్ఫుటం ॥ స్వప్నే దృష్ట్వా ప్రహృష్టా
త్మా స్వప్నవృత్తాన్తమాదితః । శశంస శుకనాసాయ ప్రాతః పత్న్యైఽపి ప్రి
యః ॥ శుకనాసోఽపి తచ్ఛ్రుత్వా చిత్రా దైవగతిః ప్రభో । మనోరమాభిధా
యా మద్భార్యాయాస్సక్థ్ని ద్విజః ॥ కోఽప్యధాత్కమలం శుభ్రమేవం స్వ
ప్నే వ్యలోకయమ్ । ఇత్యన్యోన్యస్వస్వప్నవృత్తకథనేన గతవ్యథౌ ॥ ఊష
తుస్తౌ సుఖేనాథ రాజ్ఞీ సా గర్భవత్యభూత్ । దశమే మాసి మధ్యాహ్నే సు
లగ్నే సుషువే సుతమ్ ॥ మనోరమాపి ప్రాసూత తస్మిన్నేవ దినేఽర్భకం ॥
తదా గోభూహిరణ్యాదిదానాన్యతనుతా ముదా ॥ స్వప్నే దేవీముఖావిష్ట
చంద్రస్య దర్శనాత్తదా । చంద్రాపీడాభిధాం సూనోరకరోత్పృథివీప

తిః ॥ మంత్రిస్వసూనుంవైశమ్పాయనఇత్యాజుహావతం । సరూపౌ వవృ
ధాతేతౌ రాజామాత్యసుతౌక్రమాత్ ॥ అథోపనీతంతంరాజావిద్యా
భ్యాసాయనిర్మితమ్ । శిప్రాతటేతివిస్తీర్ణం విద్యాగృహమనీనయత్ ॥
సోప్యగ్రహీత్కలాస్తాస్తాస్సకలాఃకుశలోచిరాత్ । పండితంపుత్రమానే
తుంసవలాహకనామకమ్ ॥ అశ్వసేనాయుతంకంచిత్సాదినంప్రాహిణో
త్ప్రభుః । సవిద్యాగృహమాసాద్య సాంజలిర్వినయానతః ॥ కుమారపార
శీకేశః పురాసాగరసమ్భవమ్ । అశ్వరత్నమిదంరాజ్ఞేదదావింద్రాయుధా
హ్వయమ్ ॥ తేనాద్యప్రేషితంతుభ్యమేతదారుహ్యసమ్ప్రతి । పౌరజా
తకబృందానాం తూర్ణంభవఘునాఘనః ॥ మహారాజనిదేశేన త్వామా
నేతుమిహాగతః । ఏవంవలాహకగిరమాకర్ణ్యాగమనోత్సుకః ॥ తదా గు
రుభిరాదిష్టస్తమారుహ్యాద్భుతంహయమ్ । ఆసాద్యోజ్జయినీంసర్వానాన
న్దయదయంతతః॥జిత్వాజాతుకులూతేశంపిత్రానీతాంతదాత్మజాం।తామ్బూ
లభాజనంవోఢుం ప్రసువాప్రేషితాంతదా । పత్రలేఖాభిధామేనాం
మాత్రాదేశాన్ముదాగ్రహీత్ ॥ సర్వప్రజాప్రాణనాడీం సర్వవిద్యావిశా
రదమ్ । చంద్రాపీడంతదారాజా యౌవరాజ్యేభ్యషేచయత్ ॥ తతస్తా
తాజ్ఞయాసోయంప్రస్థాయసహసైనికైః । ప్రాగ్యామ్యపశ్చిమోదీచీర్ది
శోజిత్వాత్రివత్సరం ॥ కైలాసాసన్నమత్యుగ్రభిల్లసైన్యభయంకరం । జి
త్వామణిపురంతత్ర సైన్యవిశ్రాంతిహేతవే ॥ యువరాజస్సుఖేనాసౌక
శ్చిత్కాలమనీనయత్ । ఏకదామృగయాసక్తస్సమారుహ్యతురంగమం॥
కాంతారంప్రవిశన్నేషపురతఃకిన్నరద్వయమ్ । విలోక్యవిస్మితోవేగాదన్వ
గచ్ఛత్తదేకధీః ॥ దూరంగత్వాకంచిదద్రిమారూఢేకిన్నరద్వయే । వృక్ష
మూలముపాశ్రిత్యతురగాదవరుహ్యసః ॥ క్షణంవిశ్రమ్యపునరప్యారుహ్యా
శ్వమచోదయత్ । సోప్యచ్ఛోదసరస్తీరంరాజపుత్రమనీనయత్ ॥ అవ
రుహ్యకుమారోశ్వాత్స్నాత్వాపీత్వాజలంస్వయమ్ । పాయయిత్వాచతు
రగంవిశ్రాంతిసుఖమన్వభూత్ ॥ తతఃపశ్చిమదిగ్భాగే వీణానాదోపబృం

హితః । కలంగీతిరవంశ్రుత్వా తత్స్థానవిచిచీషయా ॥ కించిద్దూరం గతస్త
త్ర సాంద్రపాదపమధ్యగే । దేవాలయే క్వచిత్కాంచిత్ స్తనవిన్యస్తవ
ల్లకీం ॥ స్తువతీంశంకరంగీత్యా సుందరింసన్యవీక్షత । గీతావసానే తాం
మందముపసృత్యకృతాంజలిః ॥ కాత్వంకిమర్థమేకాకిన్యత్రతిష్ఠసి కాన
నే । కిమర్థంనూత్నవయసి స్వీకృతంవ్రతమీదృశమ్ ॥ ఇతి పృచ్ఛంత
మేనంసా సంపూజ్యార్ఘ్యాదిభిస్తదా । స్వాదంతశ్రవణోత్కాయతస్మై
సర్వంవ్యజిజ్ఞపత్ ॥ మహాభాగసమీపేఽత్ర హేమకూటాభిధేగిరౌ । గ
న్ధర్వేశశ్చిత్రరథశ్శాస్తిరాజ్యంసుఖేనయః ॥ తేనఖానితమచ్ఛోదం య
త్సరోవీక్షితంత్వయా । వినిర్మితమనేనైతద్వనంచైత్రరథాభిధమ్ ॥ ప్ర
తిష్ఠితశ్శంభురయం యమహంశరణంగతా । హంసాభిధస్య తద్భ్రాతు
ర్వృద్ధిపుత్రీత్యముం జనమ్ ॥ అన్వర్థసంజ్ఞామకరోన్మహాశ్వేతేతి మే
పితా ॥ పుమపత్యవిహీనత్వాత్పుత్రీకామపి మత్పితా । పుత్రఇత్యే
వ మాం మత్వా వాత్సల్యాత్పర్యపాలయత్ ॥ కదాచిచ్చైత్రకే
మాసే స్నాతుంసాహంసహాంబయా । అచ్ఛోదసరసీతీరమగచ్ఛంతదిదం
పురా ॥ స్నాత్వాగౌరీపూజనైకనిష్ణాయాంమమమాతరి । సరస్తీరేహ
మచరం తద్వనశ్రీదిదృక్షయా ॥ తదాకర్ణాత్తసుమనస్సురభీకృతదిక్త
టం । వసంతేనస్మరమివ సుహృదాకేనచిద్యుతమ్ ॥ కందర్పసుందరంకం
చిదపశ్యంమునిదారకమ్ । తత్క్షణంమమతస్యాపి సంగతా చిత్తపక్షిణౌ ॥
మాంపిరకిరాతోఽయమాజఘానైకదేహినౌ । తదాహంమందమభ్యాశమే
త్యాపృచ్ఛమదస్సుఖమ్ ॥ సుతోఽయం కస్యకిన్నామాశ్రవణాగ్రావతంసి
తా । సుగంధిస్సుమనోమంజర్యేషాకాకోఽభవానితి ॥ విహస్యసాబ్రవీత్స
ర్వం బ్రవీమిశృణుసుందరి । సురలోకేశ్వేతకేతురితిదేవర్షిరస్తిహి ॥ నా
రాయణాంశసమ్భూతం ప్రాప్యపుత్రంసతుజాతుచిత్ । దేవపూజార్థమ
బ్జాన్యానేతుంస్వర్ధునీంగతః ॥ పద్మాన్యత్రాపచిన్వానంకందర్పశత
సుందరం । తంపుండరీకమధ్యస్థా లక్ష్మీఃప్రేక్ష్య స్మరార్దితా ॥ రతంమా

నసికంసమ్య గనుష్ఠాయతద్దైవసా । ప్రహూతంతనయంధృత్వా భగవాంస్వే
యమర్భకః ॥ ఇత్యర్పితంతమాదాయ నిర్వృత్తేజాతకర్మణి । పుండరీక
భవత్వాదస్యం పుండరీకాఖ్యమాతనోత్ ॥ తమేవాముంవిద్ధిబాలే తత్సఖం
మాంకపింజలమ్ । అస్యాంకృష్ణచతుర్దశ్యాం సాక్షాచ్ఛంకరమర్చితుం ॥
సురలోకాన్నయాసాక మాగచ్ఛంతమిమంపథి । తదోచితామంజరీయ
మితినందనదేవతా ॥ దదావస్మైమంజరీమిత్యక్త్వామానమవాపసః । స
పుండరీకోమాందృష్ట్వా బాలేజ్ఞాతంమనస్తవ ॥ వాంఛస్యేనాం మంజరీం
చేత్స్వీకురుష్వేతి మేఽర్పయత్ । తదాకరాగ్రాత్ప్రభ్రష్టామక్షమాలామి
మాంరహః ॥ అహమంజలినాదాయ కంఠదేశమనీనయం ॥ కపింజలేత
దాలోక్య నిర్భర్త్స్యయితింతదా ॥ కపటభ్రుకుటీంబద్ధ్వా దేహిమేజ
పమాలికాం । ఇతిమాంపృచ్ఛతేతస్మై సాహమేకావళీమదాం ॥ తదా
కుమారీమాత్రాతే స్నాతాయాతుంనికేతనం । త్వామాహ్వయతియాహీతిఛ
త్రధారిణ్యవాచమాం ॥ తత్కర్ణదారుణంతుదంవాక్యం నిశమ్యక్షుభితా
భృశం । ముహుర్దీనదృశాపశ్యంత్యేనంపలితకంధరా ॥ కృచ్ఛ్రాప్రదచ్ఛో
దమాసాద్య కృత్వాస్నానాదికాఃక్రియాః ॥ మాత్రా సహగృహంగత్వా
తదేకధ్యానతత్పరా ॥ కన్యకాంతఃపురేరుద్ధ పరివారేహమేకికా । గవా
క్షరంధ్రన్యస్తాస్యా పశ్యంతీదిశమేవతాం ॥ స్మరార్తావాజ్ఝుశిఖట్వా శా
యినీమూర్ఛితాస్వగృహం । సాకంమయాతరళికానామ్నీయాస్నాతుమా
గతా ॥ సాసఖీభూశయానాంమాం మూర్ఛితాంప్రేక్ష్యదుఃఖితా ॥ శిశి
రైదార్ద్రైఃక్తాళవృంతవాతైః ప్రాబోధయత్తదా ॥ ప్రబుద్ధాం మామేవ
మూచేవిషాదంమాకృథాస్సఖి । యద్వియోగేనఖిన్నాసి తద్వృత్తంవచ్మి
తచ్ఛృణు ॥ స్నాతుంగతాయాంత్వయ్యేక స్తరోర్మునికుమారయోః । సల
జ్జంసస్మితంమందం మదభ్యాశముపేయివాన్ ॥ బాలేకస్యసుతానామ కి
మస్యాఃక్వగమిష్యతి । ఇతిపప్రచ్ఛతదను త్వద్వృత్తాంతం వ్యజిజ్ఞపమ్ ॥
తదాకర్ణ్యానతశిరాస్సలజ్జమిదమబ్రవీత్ । వాంఛామి బాలేత్వాంకా

ర్యే యోఽస్తమాప్తజనోచితే॥ ఇత్యుక్త్వా పత్రమాలిఖ్య తస్యై దేయమిదం రహః । ఏవముక్త్వా దదౌ మహ్యం తద్గృహాణేతి మేర్పయేత్ ॥ ముదా పత్రం తదాదాయ తత్రస్థార్యాం తదాపరం॥ పూరం ముక్తాలతయా బిససితయా విప్రలోభ్యమానో మే । హంస ఇవ దర్శితాశో మానసజన్మా త్వయానీతః॥ తదాలోక్య సఖీం హర్షాదాలింగ్యాలింగ్య సస్పృహం । సదృష్టః కుత్ర కిం ప్రాహేత్యనుయుక్తా మయాథ సా ॥ సఖి కిం బహునోక్తేన త్వదేకాయత్తజీవితః । అయం త్వదంగసంపర్కవాంఛయైవ హి జీవతి ॥ తత్తూర్ణమేవ గత్వా త్వం తత్కామం పూరయాధునా । నోచేదచిరమేవాసౌ ప్రాప్స్యత్యేవాంతిమాం దశామ్ ॥ ఏవం పరుషవాక్యైస్తాం చక్రే ద్విగుణితవ్యథాం । అత్రాంతరే ప్రతీహారీ సాంజలిస్తాం వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ కుమారి మునిబాలః కోప్యుపేత్య ద్వారి వర్తతే । జపమాలాం యాచతే చేత్యాకర్ణ్యానీయతామితి ॥ ఆదిష్టయా తయానీతమర్ఘ్యాదిభిరపూపుజం । వక్తుం కిమపి సందిష్టాం మాం తాం తరళికామపి ॥ శశ్వదాలోకయంతం తం మునిబాలం తదాబ్రవం । యథేష్టం పరమాశ్లైషీర్నాస్మద్భిన్నా హ్యసావితి ॥ తదా లజ్జానతశిరాస్మైర్నామిత్యవోచత । బాలే క్వవా మునిజనః క్వవానంగవిచేష్టితమ్ ॥ పుండరీకస్త్వద్వియోగవ్యథయా పరితామ్యతి । త్వదంగసంగమం హిత్వా నోపాయో విద్యతేపరః ॥ తజ్జీవితం త్వదాయత్తమేవం తస్మిన్వదత్యథ । కుమారి త్వామిహాస్వస్థేత్యాకర్ణ్యాగాత్ప్రసూస్తవ ॥ ఇతి వార్తాం సవచశ్శ్రుత్వా యాతుకామః కపింజలః । బాలే కిం బహునా తస్య ప్రాణా రక్ష్యా ఇతి బ్రువన్ ॥ జనసమ్మర్దవిత్రస్తస్సజగామ యథాగతం । తదా మదంబయాగత్య కిముక్తం కిం కృతం చ వా ॥ విషణ్ణమానసా సాహం నాపి కించిదలక్షయం । తతస్సూర్యే వ్యగాదస్తమావిరాసీచ్చ చంద్రమాః ॥ జ్యోత్స్నాధవళితాశాయాం తస్యాం నిశ్యహముత్సుకా । దక్షిణాక్షిస్ఫురణమప్యవిచింత్య తదేకధీః ॥ పశ్చాత్తరళికామేకామాదాయ ప్రస్థితా గృహాత్ । దూరాదేవ కమప్యార్తనాదం శ్రుత్వా విషణ్ణధీః ॥ ధావిత్వా తం వ్య

సుంహాహామహాభాగం వ్యలోకయమ్। తమేనమంకమారోప్యరుదంత్యాం
బహుధామయి ॥ అవరుహ్యాదివఃకోఽపి తంగృహీత్వాదివిస్థితః। మహాశ్వే
తేమావిషీదభూయోఽప్యేతేనసంగమః ॥ తేభవేత్సత్యమిత్యుక్త్వా ప్రస్థా
తుముపచక్రమే । కిమేతదితిమయ్యేవంపృచ్ఛంత్యాంతంకపింజలం ॥ మ
మోత్తరమదత్త్వైవ క్రుధాసావ్యుత్పపాత ఖమ్ । తతస్త్రయోఽప్యేకదైవ
ప్రావిశన్నభ్రమండలమ్ ॥ తదాదుఃఖాదసుత్యాగోద్యుక్తాంతరళికాతు
మామ్ । సాంత్వయామాసబహుభిస్సాంత్వనైశ్శపథైరపి ॥ తదాదిపిత
రౌబంధూన్విసృజ్యైకాశ్చనేరతా । కందమూలాదినీనిత్యం వనేత్రైవవసా
మ్యహం ॥ ఇతిశ్రుత్వామహాశ్వేతావచనంతన్నృపాత్మజః । సమదుఃఖాత
రళికాక్వేతిపప్రచ్ఛతాంతదా ॥ కుమారకథయామ్యద్య తద్వృత్తాంతమి
మంశృణు । గంధర్వేశశ్చిత్రరథఇత్యుక్తంహిపురామయా॥తస్యకాదంబ
రీనామతనయాకిలవర్తతే । ఆశైశవాన్మమైతస్యాఅపిమైత్రీనిరర్గళా॥ మ
హాశ్వేతాయద్యనూఢానియతంనోద్వహామ్యహం । ఏవంప్రతిజ్ఞాపితయా
కృతామత్ప్రేమగౌరవాత్ ॥ ప్రతిజ్ఞాంతాదృశీంశ్రుత్వా ఖిన్నశ్చిత్రరథ
స్తదా । తద్వీణావాహకంకంచిత్ప్రాహిణోత్సన్నిధింమమ ॥ తాంసాంత్వ
యితుమాదిష్టాసేయంతరళికాగతా । తదనంతరమేవాత్ర మహాభాగత్వ
మాగతః ॥ ఏవముక్త్వాగళద్బాష్పాతతస్తూష్ణీంబభూవసా । అథాస్తంగత
ఆదిత్యేకృతసంధ్యాదికక్రియః ॥ సర్వంసహాపతిసుతో మృదుపల్లవతల్ప
గః । నిజసేనాచింతయైవసనినాయనిశీథినీమ్ ॥ ప్రాతశ్చకారసంధ్యాది
సమహాశ్వేతయాసహ । తతస్తరళికాగత్యమహాశ్వేతామువాచసా ॥ కా
దంబర్యాత్వయాదిష్టం యత్తద్విజ్ఞాపితంమయా । తయాయదుక్తంతత్సర్వ
మసౌకేయూరకోవదేత్ ॥ ఏవముక్త్వాగ్రతస్తస్యాశ్చోదయామాస తంత
దా । తాంనత్వాసోఽంజలింబద్ధ్వా తదాదిష్టంవ్యజిజ్ఞపత్ ॥ దేవికాదంబ
రీసేయం సాష్టాంగంప్రణిపత్యతే । మన్ముఖేనైతదాహాస్మకంఠాలింగనపూ
ర్వకం ॥ సఖిత్వయాకిమాదిష్టమేవంవక్తుంనకింత్రపా । కోవివాహోమహా

శ్వేతే త్వాంవిహాయ మమాధునా ॥ తిర్యగ్జాతిభవాంకోఽప్యబ్జినీంవీక్ష్య
విక్లబాం । జహ్యాద్భోగంస్వయమపి కింపునస్తాదృశోజనః ॥ కింమచ్చిత్త
పరిత్రాణమాదిశస్యేవమద్య మే । అహోకింక్రియతేవ్యాజాద్గృహవాసా
పహేళనం ॥ ఇతఃపరంనవక్తవ్యమేవంజాతుసఖిత్వయా । సత్యప్రతిజ్ఞాం
కృత్వామాంపాహినిర్వ్యాజసౌహృదా ॥ ఏవముక్తంతయాదేవితత్త్రైవిజ్ఞాపి
తంమయా । ఇతిబ్రువతికేయూరే సాహమేవాగతాధునా ॥ సర్వంసమీ
కరిష్యామి యాహీతిప్రాహిణోదముమ్ । భోకుమారవిచిత్రంతద్గంధ
ర్వేశ్వరపత్తనమ్ ॥ కాదంబరీగుణవతీతద్దిదృక్షాస్తిచేత్తవ । యాంతీం మా
మనుయాహీతి ప్రతస్థేసాసహామునా ॥ దివ్యం గంధర్వనగరంగత్వా రాజ
గృహాంతరే । సప్తకక్ష్యాఅతిక్రమ్యప్రాపత్కాదంబరీగృహమ్ ॥ మహా
శ్వేతైవాగతేతి శ్రుత్వాపరిజనాదియమ్ । పీఠాదుత్థాయసహసా ప్రత్యు
ద్గమ్యాకృతాంజలిః ॥ తత్పాణిమవలమ్బ్యైనాం కాదమ్బర్యనయద్గృహం।
దృష్ట్వాసాఽగతమర్ఘ్యాద్యైస్తత్పూజామకరోత్స్వయమ్ ॥ సౌందర్య
జితకందర్పంచంద్రాపీడంముహుర్ముహుః । దర్శందర్శంకటాక్షైస్సాతృప్తిం
నాపచిరాదపి ॥ మదలేఖాఖ్యయాసఖ్యాసాతత్పూజామకారయత్ । త
చ్ఛాల్వేకేనచిత్కారేణాన్వితాకాపిశారికా ॥ కాదమ్బరీమేత్యదేవిధూర్తో
యంమాంప్రబాధతే । మామేవమనుబధ్నంతం నివారయసినాద్యచేత్ ॥
సత్యంమృత్యుంశ్రయిష్యామి వారివహ్నివిషాదినా । తదోదంతాసభిజ్ఞ
త్వాస్మహాశ్వేతానుయుక్తయా ॥ తస్మైసకలవృత్తాంతః కథితో మదలేఖ
యా । శుకోయంపరిహాసాఖ్యః కాళిందీనామశారికా ॥కాదమ్బర్యనయో
ర్బాల్యే చక్రేపాణిగ్రహోత్సవమ్ । తమాలికాఖ్యయాసఖ్యాః పరిచారిక
యాసహ ॥ అలపన్నయాదృష్టః ప్రాతరేషతదాద్యసౌ । నాస్మద్వా
క్యంశృణోత్యేషా కుపితానితరామితి ॥ చంద్రాపీడస్తదాకర్ణ్యమయా
ప్యేతత్పురాశ్రుతమ । తమాలికామభిలషన్పరిహాసాభిభాష్యకః ॥ కాద
మ్బరీగృహేపత్రిసాతీతాన్దివసానితి । సాయంకాదమ్బరీపోషః నశిక్షయ

తితంయితః ॥ సాపత్న్యకరణం స్త్రీణాంహృచ్ఛూలంకిలదుస్సహమ్ । త
చ్ఛ్రుత్వాజహాసుర్నార్యః పరిహాసఃకుర్ధాబ్రవీత్ ॥ విటోక్తిభిరలంభూ
ర్త్రజానాతీయమపీదృశీః । వక్రోక్తిభిర్వఞ్చనీయా త్వయేయం నాపిజాత్వి
తి ॥ అత్రాంతరేమహాశ్వేతే దేవశ్చిత్రరథోఽధునా । పర్యాగతోఽవీక్షితుం
త్వామితిద్వాస్థ్సావ్యజిజ్ఞపత్ ॥ కాదమ్బరీనిదేశేన మహాశ్వేతా నృపా
త్మజమ్ । సమ్ప్రేష్యగాయకైస్సాకం క్రీడాశైలాయతంతతః ॥ యయాచి
త్రరథంద్రష్టుం తదాకాదమ్బరీపునః । చంద్రాపీడానురక్తాన్తఃకరణాకా
మపీడితా ॥ ప్రతిజ్ఞామపివిస్మృత్యతద్దర్శనకుతూహలాత్ । స్వయమేకా
కినీప్రాంశుప్రాసాదశిఖరంగతా ॥ గవాక్షవివరన్యస్తముఖీక్రీడాద్రిమై
క్షత । సోపిక్రీడాచలాగ్రస్థం గత్వామణిగృహంతదా ॥ గాయకానాం
మంజుగానంశృణ్వన్నేవమచింతయత్ । కాదమ్బర్యావిలాసాస్తేసహజాః
కిముతస్వరాః॥ దృష్టామయాస్మితముఖీలిఖత్యుర్వీంనమచ్ఛిరాః । అన్యై
స్సమంభాషమాణే మయిప్రేమ్ణాశృణోతితత్॥ బహుధాచింతయాకింవా
మయ్యేనోత్కంఠితాయది । అనురాగంప్రకటయేత్పురస్తాదచిరాదితి ॥త
తఃప్రాతఃకృతాహారంమదలేఖాప్రపద్యతమ్ । కుమారసాగరాత్ప్రాశి తస్మా
చ్చిత్రరథస్తతః ॥ కాదమ్బరీహారమేనమగ్రహీచ్ఛేషనామకమ్ । దాతు
మిచ్ఛతితంతుభ్యమిత్యబధ్నాద్గళేస్వతమ్ ॥ తతోగతాయామేతస్యాం గ
తేచాస్తందివాకరే । చంద్రోదయేపరిమితైఃపరివారైస్సమావృతా ॥ కా
దమ్బరీరాజపుత్రం ద్రష్టుంక్రీడాద్రిమాగతా । తద్దర్శనోత్సుకా తత్ర
చిరంస్థిత్వాథసాదరమ్ ॥ తారాపీడాదివృత్తాన్తం పృష్ట్వాస్వగృహమాయ
యా । పరేద్యుఃప్రాతరుత్థాయ కృతశౌచోనృపాత్మజః ॥ మహాశ్వేతా
వేదితయా కాదంబర్యైకథంచన । గమనాయాభ్యనుజ్ఞాతస్సాకంగంధర్వ
బాలకైః ॥ గత్వామణిపురోపాన్తం తాన్నివృత్యాయమేకకః । శిబిరా
భ్యన్తరంప్రాప్య వైశమ్పాయనపూర్వకాన్ ॥ సఖీన్దృష్ట్వా మహాశ్వే
తాద్యుదన్తం తేభ్యఉక్తవాన్ । పరేద్యుఃప్రాతరాయాతం కేయూరక

మవేక్ష్య సః ॥ కిము దేవీ కుశలినీ పరివారైస్సహాధునా । కిమర్థమాగతో
ఽసీతి భీతః పప్రచ్ఛ తంముహుః ॥ సోఽపి బద్ధ్వాఞ్జలిం దేవ సర్వతః కుశలిన్య
సౌ । శయ్యాయాం విస్మృతశ్శేషహారోఽయం పరిగృహ్యతామ్ ॥ మహాశ్వే
తానుజ్ఞయాహమాగతోఽస్మి త్వదన్తికమ్ । త్వయ్యాగతే తదాద్యైషా కాద
మ్బర్యతివిహ్వలా ॥ ద్రష్టుం త్వాం వాఞ్ఛతి పునస్త్వదేకాయత్తజీవితా ।
తద్వియోగవ్యథాం వక్తుం నాలం వర్షశతైరపి ॥ అధునాగత్య సహసా త
స్యాశ్శోకమపాకురు । కేయూరకే వదత్యేవమన్వితః పత్రలేఖయా ॥ కే
యూరకాదిష్టమార్గః ప్రాప్య కాదమ్బరీగృహమ్ । ప్రభూతం విరహ
వ్యాధిం సేవమానాం దదర్శ తామ్ ॥ భావజ్ఞా నాయిసాకూతైర్వాక్యైస్సహాత
యాలపత్ । కంచిత్కాలం స్థితస్తత్ర తతః ప్రస్థాతుముద్యతః ॥ కాదమ్బ
రీప్రార్థనయా పత్రలేఖాం విసృజ్య సః । అశ్వారూఢోఽచిరేణైవ స్క
న్ధావారం సమాసదత్ ॥ పితుస్సకాశాదాయాతం లేఖహారం దదర్శ చ । పిత
రౌ కిం కుశలినౌ శుకనాసః కిమాదిశత్ ॥ ఇత్యాత్మానం పృచ్ఛతే తస్మై సద
దౌ పత్రికాద్వయమ్ । భక్తిపూర్వం తదాదాయ నిధాయ నిజమస్తకే ॥ ఉ
ద్ఘాట్య స పపాఠాథ తదన్తర్లిఖితం తదా । స్వస్త్యస్తు చన్ద్రాపీడాయ స
మిత్రాయ నిరన్తరమ్ ॥ తారాపీడస్త్వాం హి మూర్ధన్యాఘ్రాయానన్దయత్య
సౌ । ప్రజాభిస్సహ సర్వాభిరుజ్జయిన్యాం మహాసుఖీ ॥ వత్సరత్రితయం
జాతం జైత్రయాత్రాగతస్య తే । త్వద్వక్త్రాలోకవిరహాత్త్వన్మాతా పరి
తామ్యతి ॥ తదేతత్పత్రపఠనాత్పరమాయాహి మా చిరమ్ । ఇతి పత్రద్వ
యే తుల్యం లిఖితం పరిపఠ్య సః ॥ శుకనాసస్య యత్పత్రం తత్పుత్రా య
తదర్పయత్ । వైశమ్పాయన సైన్యాని మన్దం మన్దం త్వమానయ ॥ యా
స్యామ్యుజ్జయినీం తాతనిదేశేన జవాదహమ్ । కేయూరకః పత్రలేఖామా
దాయాత్రాగమిష్యతి ॥ తస్మై సమస్తవృత్తాన్తం ప్రోచ్యాగచ్ఛ సమాహి
తః । ఇత్యాదిశ్య స తం స్వల్పైః ప్రస్థాయ సహసాదిభిః ॥ మార్గమధ్యే
కిమప్యారాద్రక్తధ్వజమలోకయత్ । తద్దేశదర్శనోత్కణ్ఠ్యాత్తదన్తికము

పేయివాన్ ॥ తత్ర పాదపమధ్యస్థం చండికాయతనం గతః । చన్ద్రా
పీడో భక్తిపూర్వం చండికాం తామపూపుజత్ ॥ ససతామ్బూలవాక్యైశ్చతో
షయిత్వా తదర్చకమ్ । ప్రస్థాయోజ్జయినీం స్వైరేవాహోభిస్సమాసద
త్ ॥ తదా ప్రత్యుద్గతః పిత్రా పౌరామాత్యాదిభిస్సహ । దూరాదేవావరు
హ్యాశ్వాత్ప్రణంసీత్పితృపాదయోః ॥ పదాభ్యామేవ సకలైస్సహ రాజగృ
హం గతః । స నిజాగమనేనామ్బామన్యాస్స్త్రఃపురాణి చ ॥ ప్రహర్షయి
న్మన్త్రిగృహం గత్వా నత్వా మనోరమామ్ । పశ్చాత్ససైన్యో వైశమ్పాయనో
ప్యద్యాగమిష్యతి ॥ ఇత్యేనాం సాన్త్వయిత్వా సా శుకనాసం ప్రణమ్య చ । తదా
జ్ఞయా గృహం గత్వా కంచిత్కాలం ముదావసత్ ॥ జాతు కంచుకినా సాకమా
గతాం మధురస్మితామ్ । పత్రలేఖాం వీక్ష్య దూరాత్ప్రహృష్టః పృచ్ఛతి స్మ తామ్ ॥
కిం పత్రలేఖే కుశలం కాదమ్బర్యాస్సహాళిభిః । మయ్యాగతే కీదృగాసీద్గం
ధర్వేశపురే కథా ॥ మహాశ్వేతా కిమాచఖ్యౌ కాముహూర్తాం స్మరేదితి ।
తతో మస్తకవిన్యస్తాంజలిస్సేయం వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ దేవ త్వయ్యాగతే సే
యం స్వగృహాభ్యన్తరం గతా । మాం శయ్యాయాం సమారోప్య మత్తస్త్వ
ద్వృత్తమాదరాత్ ॥ శ్రుత్వా గాఢానురక్తా త్వయ్యస్తనిద్రా చ నిస్త్రపా ।
క్రూరమారశరావిద్ధా సర్వత్రారతిమేయుషీ ॥ ఉన్మాదేన న జానాతి చేత
నాచేతనాన్యపి । బహుభిః కిమిహోక్తైర్యాం స్వప్నేపి సభజేజ్జనః ॥ తామ
వస్థామేత్య నిత్యం త్వత్కృతే తామ్యతి ప్రభో । నాల్పోప్యత్రాస్త్యప
వాద స్సత్యమేతన్మయోదితమ్ ॥ పశ్యేచ్చేత్తాం వజ్రమణిరపి స్ఫుటతి తత్క్షణమ్ ॥
శిలాపి నితరాం రోదిత్యేవ సత్యమిదం విభో ॥ తదా దేవి కుమారం త మాన
యిష్యామి తేऽన్తికమ్ । దిశాజ్ఞాం మహ్యమిత్యుక్త్వా సేయం మాం ప్రాహిణో
దిహ ॥ త్వదభ్యాశం గతాస్త్వద్య యద్ధితం తత్కురు ప్రియమ్ । ఇతి తద్వచనం శ్రు
త్వా చన్ద్రాపీడస్సగద్గదః ॥ పత్రలేఖే శాప ఏవ మమాయం నహి సంశయః
భ్రాన్తోస్మి సర్వవేద్యాసు తచ్చేష్టాసు స్ఫుటాసు యత్ ॥ అథవా మదలే
ఖాపి తదీయాం మన్మథవ్యథామ్ । తదానీమేవ మత్కర్ణే రహో నావద

యస్స్మృతః ॥ అచిరాచ్చింతయా కిం వా ఫలమిత్యనయా సహ । ప్రాప్య మాం
తృగృహం తత్ర సతట్టన మసీనయత్ ॥ తదాది తచ్చింతయైవ రాత్రిందివ
మతిక్రామత్ । పరిత్రస్తా గురుజనా స్తే పయిం త్యక్తవిక్రియాః ॥ ధీరో రా
జసుతః కాంక్షి దనయద్దివసాన్ సః ॥ జాతు శిప్రాతటాంతరే నిషేవితసుఖాని
లః ॥ ఆగచ్ఛంతమపశ్యత్ కేయూరకమలోకయత్ । తం పత్రలే
ఖాం చాదాయ సమాగతః ॥ నిషిద్ధపరివార స్తం పర్యపృచ్ఛద్భ
యాకులః । అపి కుశలినీ కిం వా పరివారైస్సహాఖిలైః ॥ ఇతి పృచ్ఛతి తం త
స్మిన్ దేవ తద్విరహవ్యథాం । ఉపధాతుమశక్తోహమియతా సమదేసమా॥
కిం పృచ్ఛసి వా దశాం ప్రాప్తాం సజానే యది వాంఛసి । ప్రాణసంధారణం తస్యాః
ప్రస్థాతుం యత్నవాన్ భవ । అథాస్తమయతి బ్రధ్నే తాభ్యాం సహ గృహం
గతః ॥ శయ్యాగతశ్చింతయైవ నినాయ స నిశీథినీమ్ ॥ ప్రాతస్సేనా దశపురీ
మాగతేతి జనశ్రుతిమ్ । శ్రుత్వా కేయూరకాద్వ్యక్తం సిద్ధిం విద్ధి కరస్థితాం
సమానసుఖదుఃఖో యద్వైశంపాయన ఆగతః । వివేకమారే పతతి ప్రాం
జలిస్సోయమబ్రవీత్ ॥ యాస్యామ్యహం దేహ్యనుజ్ఞాం పూర్ణమేహీతి సా
దరమ్ । పదం తం తం ప్రత్యయాయ పత్రలేఖామపి ద్రుతమ్ ॥ సంప్రేష్య వా
ర్తాజిజ్ఞాసుః ప్రాహిణోద్భృత్యమాత్మనః । అథ మంత్రిసుతప్రత్యుద్గమ
నాదేశలిప్సయా ॥ స రాజగృహమాసాద్య వవందే రాజమంత్రిణౌ । రా
జా యువానం తం వీక్ష్య పాణిగ్రహవిశేషయా ॥ విలాసవత్యా చ సమం మ
న్త్రిణా చ వ్యచింతయత్ । అథాయం శుకనాసాజ్ఞా మాత్రం లబ్ధ్వా నిశి ప్ర
జన్ ॥ యోజనత్రితయం గత్వా శిబిరం పుంతస్థ్సితమ్ । స నిరీక్ష్య ప్రము
దితస్తదభ్యంతరమావిశత్ ॥ భో భో వైశంపాయనః క్వాస్తీత్యస్మిన్ స్త్రీస్తత్ర
పృచ్ఛతి నాగ్యస్త్రాసిస్సీద్యసత్రాస్మీత్యబ్రువంతాస్సగద్గదమ్ ॥ కేనాప్యనా
లపత్సిస్సు పురో వీక్ష్య సస్వసైనికాన్ । కిం జీవతి ప్రియసఖః క్వాస్తే సం
ప్రతి సంసత ॥ ఇతి పృచ్ఛంతమేవైనం మూర్ఛితం తురగాచ్ఛనైః । తమ
వారోప్యకైశ్చోర్వ్యజనైస్సంజ్ఞామలంభయన్ ॥ దేవసర్వం వదామస్తే శ్రృ

ణుత్వముపవిశ్యతత్ । ఆగతేత్వయి తాతాజ్ఞా వశాదుజ్జయినీంప్రతి ॥ ప్రా
తస్సైన్యే సైనికాంత్సర్వాన్ప్రతిష్ఠాసూన్నిరుధ్య సః । అచ్ఛోదసరస స్తీరమ
స్మాభిస్సమమాయయౌ ॥ తత్ప్రదేశాలోకమాత్రాదు న్మత్తవదభూత్తదా
బోధితోప్యయమస్మాభిః పురంగంతుమనేకధా ॥ ప్రత్యాఖ్యాతాస్తేనవయం
నివేదయితుమాగతాః । ఇతితద్వచనంశ్రుత్వా చింతామీలితలోచనః ॥ ని
శ్చలాంగస్స్వవతస్థేనిర్వాతదినదీపవత్ । తతస్సంస్తభ్యహృదయం తదా
నీమిత్యచింతయత్ ॥ అస్యవైరాగ్యమేతత్కిం నాత్రకారణమణ్వపి ॥
మామివైనంనృపాస్సర్వే సేవంతేసమమేవహి ॥ ఇత్యాదిచింతయిత్వాథత
స్మిన్నేవదినేనిశి । ప్రస్థాయసైనికైస్సాకం జవాదుజ్జయినీమగాత్ । తత్ర
సోధ్వనితద్వార్తామేవ శృణ్వన్ సమంతతః ॥ రాజద్వారగత స్తత్ర రా
జాదేవీయుతోధునా । గతోమాత్యాలయమితిద్వాస్థైరుక్తస్తద్గృహంయ
యౌ ॥ తమాగతంవీక్ష్యరాజా కించిత్క్రుద్ధోబ్రవీదిదమ్ । వత్సదోష స్త
వైవాసౌ విమంత్ర్యక్ష్వాగతోసియత్ ॥ ఇతితద్వచనంశ్రుత్వా శుకనాస స్త
మబ్రవీత్ । రాజన్నస్తికదోషలేశ మపిమానదజాతుచిత్ । సఏవహిగు
రుద్రోహీ కృతఘ్నశ్చనసంశయః । యదనేనమహారాజఃకుప్యేదితినచింతి
తమ్ ॥ శుకవత్సోప్రేషితోహ్యస్మాంస్త్యక్త్వాన్యత్రగతశ్చయత్ । తతోమ
త్సత్యవచనాచ్ఛుకయోనౌపతత్వయం ॥ ఇతిశప్త్వాపికుపిత మేనంరాజా
సమాదధే । తతస్తాతాచ్ఛసచివాల్లబ్ధ్వాజ్ఞాంకథమప్యసౌ । జనన్యనుమత
స్సైన్యైః ప్రతస్థేస్యానినీషయా ॥ మధ్యేమార్గంమేఘనాదం వీక్ష్యతె
నాపిసంగతః ॥ మహాశ్వేతాశ్రమంప్రాప్యతత్రబాష్పాప్లుతామిమాం ॥
దృష్ట్వానితాంతంభీతస్తాంపప్రచ్ఛస్ఖలదక్షరమ్ । వైశంపాయననామామత్స
ఖోత్రాగతవాన్కిము ॥ ఇతిశ్రుత్వాసాజగాదకుమారశ్రూయతామిహ ।
కోప్యాగత్యద్విజసుతః కామార్తోమామపీడయత్ ॥ తాదృశంవీక్ష్యని
తరాం కోపోద్దీపితమానసా । పాణినాజలమాదాయ రేధూర్తశుకవన్మ
హీః ॥ మధురోక్తింవదన్నస్మాన్వంచయితుముద్యతః । తస్మాచ్ఛుకత్వమె

వాశుప్రాప్నుహీత్యశపంతతః ॥ సతద్వాక్యాత్తరువత్పపాతగతజీవితః ।
త్వత్సైనికేభ్యస్స్వమిత్రమిత్యవేత్యాథదుఃఖితా ॥ ఇత్యేతచ్ఛ్రుత్వాతస్త
స్య చంద్రాపీడస్యతత్క్షణమ్ । శిరీషకోమలంవక్షః ప్రాతరబ్జవదస్ఫుటత్ ॥
తతఃపరిజనేదీనే విలపత్యభితస్తదా । తంరాజపుత్రలోకోపి పరితఃప
ర్యవారయత్ ॥ సపత్రలేఖాతత్కాలే శ్రుత్వారాజసుతాగమమ్ । త
యాసమంమహాశ్వేతా దర్శనవ్యాజనిర్గతా ॥ కాదమ్బరీవ్యసుంతత్ర
చంద్రాపీడంనిరీక్ష్యసా । సవక్షస్తాడనంపత్ర లేఖయాసాకమేతయా ॥
రుదిత్వాబహుధాకృచ్ఛ్రాన్మూర్ఛామత్యుచ్ఛ్రితామగాత్ । ప్రబుధ్య
పత్రలేఖైతదశ్వంవధ్వాద్యప్రహృత్యతమ్ ॥ ఆకృష్యాచ్ఛోదసలిలే పా
తయిత్వాపపాతచ । అథతత్సలిలాత్కశ్చిదుత్థాయమునిబాలకః ॥ మహా
శ్వేతామాహభద్రేపుండరీకానుధావినమ్ । కపింజలంమామవేహివృత్తా
న్తంవచ్మితంశృణు ॥ పురతస్తేపుండరీకం గృహీత్వాదివముత్పతన్ । సమ
హాపురుషశ్చంద్రలోకంగత్వాథతత్తనుమ్ ॥ మహోదయాభిధానాయాం
సభాయాంసింహవిష్టరే । నిధాయమామిత్యవోచద్భద్రక్రోధంపరిత్యజ ॥
పుండరీకఃకామదోషాన్త్వాంలోకప్రియమప్యసౌ । త్వమప్యహమివాసా
ద్య భూలోకేజన్మమానుషమ్ ॥ లభస్వభూరివిరహవ్యథాం జన్మనిజన్మని ।
క్రుద్ధైవమశపత్త్వంచ మత్సహాయోభవేతితమ్ ॥ అహమప్యశపంతస్మాదు
భాభ్యమవనీతలే । ఉత్పత్స్యమతస్సర్వంబ్రూహీదంశ్వేతకేతవే ॥ ఇతి
తేనప్రేషితోహమభ్రేధావన్మహామునిమ్ । కమప్యుత్ప్లుత్యతేనాశ్వో భవే
త్యభిహితఃక్షణాత్ ॥ తదాపతన్పశ్చిమాబ్ధావశ్వోభూయోత్థితోస్మ్యహం ।
పారశీకపతిర్గృహ్ణాంస్తారాపీడాయమామదాత్ ॥ రాజ్యాభిషేచనాత్పూ
ర్వం చంద్రాపీడాయసోప్యదాత్ । అద్యాభూన్మునివాక్యాన్మే శాపాం
తోచ్ఛోదమజ్జనాత్ ॥ వక్తుమేతచ్ఛ్వేతకేతోః పార్శ్వంయాస్యామిసం
ప్రతి । ఇత్యుదీర్యఖముత్ప్లుత్య గతేతస్మిన్కపింజలే ॥ కాదమ్బరీ ప్రబు
ద్ధ్యాథ చంద్రాపీడకళేబరమ్ । తదాదిదేవతాబుద్ధ్యాప్రత్యహంపర్యపూ

వ్రజత్ ॥ కాదమ్బరీకరస్పర్శాత్ప్రవృద్ధాంతస్సుఖప్రభామ్ । దస్యందస్యం
ముదాత్ర వసంతిస్మానుయాయినః ॥ పరేద్యుర్జ్ఞాతవృత్తాన్తస్తాతశ్చిత్ర
రథస్తదా । పత్న్యైవృతోఽసౌచంద్రాపిత్రాదస్యాఘవరస్త్వయా ॥ అశాపా
త్రత్రవస్తవ్యమితితామాదిదేశసః । కదాచిచ్ఛారదేకాలే చంద్రాపీ
డానుయాయినః ॥ తామపేత్యాబ్రువన్దేవి తారాపీడేనసంప్రతి । పు
త్రోదన్తంజ్ఞాతుమేతే ప్రేషితాఃపురుషాఇతి ॥ ఆగతాన్ప్రాహతాన్సా
యం వార్తాంజ్ఞాత్వాప్యపీదృశీం । తారాపీడేప్రియసుతే మానివేదయతా
పితు ॥ అచ్ఛోదతీరేదృష్టోస్తీత్యేవగత్వావ్యశంసత । ఇత్యుక్త్వాతత్ప్రేషి
తాస్తేవేగాదుజ్జయినీంగతాః॥తారాపీడాయసకలాంవార్తామేనాంవ్యజిజ్ఞ
పన్ । తతస్సోఽప్యఖిలైస్సార్థం ప్రస్థాయపృథివీపతిః ॥ ప్రాప్యాచ్ఛోద
సరస్తీరం తాదృశంప్రేక్ష్యపుత్రకమ్ । రుదన్బహువిధంరాజాసపత్నీక
స్ససైనికః ॥ త్యక్తరాజ్యఃకందమూలాశనస్తత్రైవ కాననే । నివసన్మునివ
త్సోయంకంచిత్కాలమనీనయత్—॥ఏవముక్త్వాసజాబాలిశ్శ్రావకానా
హాసస్మితమ్ । సకలేయంకథాశ్రావియుష్మాభిఃకిమిహక్రమాత్ ॥ యద్వ
క్షముద్యతోఽహంతద్విస్మృత్యైవకథారసాత్ । దూరమాగతవానస్మియద్వా
చ్యంతత్రవిత్తతత్ ॥ యోవైశమ్పాయనోనామ శుకనాసాత్మసంభవః ।
మహాశ్వేతాశప్తఏషశుకయోనిమిహాప్తవాన్ ॥ భజేదేవంవిధందుఃఖంజం
తురింద్రియదోషతః । ఇత్యుక్తవన్తంతంనత్వాప్రాప్తజన్మాన్తరస్మృతిః॥
వినయావనతోభూత్వా పర్యపృచ్ఛదిదంశుకః । భగవద్దర్శితోఽస్మా మ
న్మృతిశ్రీనజ్ఞానయోః ॥ సకుమారఃక్వవోత్పత్తింప్రాప్తస్తన్మహ్యామాదిశ ।
తమంతరేణనాన్యత్రవస్తుమిచ్ఛతిమేమనః ॥ తచ్ఛ్రుత్వారెడురాత్మం
స్తవం యదోద్భిన్నగరుచ్ఛవః । తదాపృచ్ఛసిచేత్సర్వం వక్ష్యామీత్యవ
దన్మునిః ॥ స్వర్గవాసస్యపాపాకస్మాదల్పమాయురుపేయివాన్ । ఇతితస్మి
న్నిజసుతే పృచ్ఛత్యేషాబ్రవీత్తదా ॥ కారణం స్పష్టమేవాత్ర యత
స్త్రీవీర్యసంభవః । పుంవీర్యాభావతోల్పాయురేపజాతోహ్యభూదయం॥

స్ఫ్రతాయువామ్ । సమమేవసుఖ

త్యేవాత్వహితాభ్రిం ఝుణజ్ఝుణితనూపురా । తతం(ప్ర) ప్ర

యం ఖిన్నా కాదంబరీంస్మరన్ ॥ శుకేనసహకామార్తో సుఖదుఃఖమనస్తు

। తత స్తస్తసమయః (ప్రా)దురాసమనోహరః ॥ తదా కాదంబరీతం

లు చంద్రాపీడకళేబరమ్ । సంపూజ్య గాఢమాచుంబంతీ కంఠేలగ్నాహి సా

పరమ్ ॥ తస్మైపునోపి కాంగాఢం శ్లిష్యాస్సు ప్తప్రబుధ్ధవత్ । జీవితం (ప్రా)

ప్యసర్వహర్షాముదతిష్ఠత్తయాసహ ॥ దేవ్యాదృత్యత్ప స్సుర్వాత్మూణః ము

జ్జీవితస్తుపహం । సామోదకతను స్తస్య క్షాత్వత్సంభోగవిరోధినీ ॥ పుండ

రీకోపి సిధూతశాపోద్య శుకతాం జహౌ । ఏవంతస్మిన్నవదత్యేవ పుండరీక

స్యసన్నిధౌ ॥ కపింజలకరాలంబీనభసోపతతారసః । తమాలింగ్యాత హాల

తస్యాగతస్యాంఘ్రియుగ్మకమ్ ॥ చంద్రాపీడేనమత్యాస్మిన్నిదమాహ కపిం

జలః । శుకనాస శ్వేతకేతురాదిశ త్యేవమద్య తే ॥ పుండరీక స్తవైవాపా సు

తోమానసంశయంకృథాః । వైశమ్పాయనఇత్యేవమత్రాప్యసౌభవానితి ॥

తస్సువసుత మేవైనం మనసామనుతేస్మసః । విజ్ఞాతసకలోదంతస్సద్యశ్చి

త్రరథస్తదా ॥ ఆగత్యముదితస్సర్వానానాయ్యనిజమందిరమ్ । శుభేహ

నిసుతాంతస్మై చంద్రాపీడాయతాందదౌ ॥ హంసోపిపుండరీకాయ మ

హాశ్వేతామదాత్సుతామ్ । సమమేవసమస్తాస్తేపరమానందమాయయుః ॥

శ్రీచక్రవర్తిగురుపాదనిదేశమేత్య సోయం విరంచిగృ
హిణీ సుకటాక్షపాత్రం । శ్రీకంఠ ఇత్యభినవః కవిర
ద్యహృద్యం కాదంబరీ చరితసంగ్రహమాతనిష్ట ॥

కృత్వాకాదంబరీకావ్య కథోపోద్ఘాతమాదరాత్ ।
శ్రీరామచంద్రపదయో శ్శ్రీకంఠకవిరార్పయత్ ॥

ఇతి కాదంబర్యుపోద్ఘాతః

...యో మూ౽నినాయని పతసః ॥

ప్రహాఽఖిలోస్స్వం ఘూర్ణత్స్వాదస్స్మాగా వినిశ్వసన్ । వినిందన్స్వస్వసంపన్ని
మతిష్ఠం చింతయాక్షణమ్ ॥ కపింజలస్తటో ప్రాత్యమాం నిధాయ కరే ముదా ।
శిరస్యాఘ్రాయ ప శ్రేమాం సప్రేమా హా స గద్గదమ్ ॥ తాతః ఏవ స స్వతః పూ
ర్వమేవ విజ్ఞానచక్షుషా । అస్మద్వృత్తాంతమఖిలం జ్ఞాత్వా ప్రేంభ్రవా
న్క్రతుమ్ ॥ విముక్తకురగాకార స్తస్మిన్కాలే గతో స్మ్యహమ్ । మాం నిరీ
క్ష్య ప్రసన్నస్సన్నువాచ మధురం వచః ॥ ఇదమాయుష్కరం కర్మ యావత్స్వ
రిసమాప్యతే । తావద్వసన్నత్ర పశ్చాత్పుండరీకాంతికం వ్రజ ॥ శుకయో
నౌ వసత్యద్య స జాబాలితపోవనే । త్వాం తత్ర గతమాఖ్యాస్యసపి త్రిస్మరణ
ర్ధిమామ్ ॥ ప్రాతరాహూయ మాం వత్స గత్వేదానీం తదంతికమ్ । తస్మై క
థాకర్ణనేన పూర్వస్మృతిముపేయుషే ॥ ఆకర్ణ్యాస్యత్ర మాయాహీం తి
ష్ఠేతి నివేదయేః ॥ ఆగచ్ఛ దుత్రతమిత్యద్య ప్రాహిణోత్స్మాం త్వదంతి
కమ్ ॥ యాస్యామీత్యభిధాయాసౌ గతవాన్యథాగతమ్ । ప్రాప్తప్రా
క్తనబోధస్య స్థాతుం నోచితమత్ర మే ॥ తత్రైవాహం గమిష్యామి య
త్ర మే పూర్వబాంధవః । ఇత్యాలోచ్యైకదా ప్రాతః ప్రస్థితః పత్త్యుదగ్ది
శమ్ ॥ బహుదూరగతో జమ్బూకరం జెకత్ర చిదస్వపమ్ । తదా జాలనిబ
ద్ధం మాం గృహీత్వా కోపి పుల్కసః ॥ తత్పుర్యషితప్రాన్తేదః పక్కలం పక్వ
ణం గతః । అముష్యైవ ప్రదదావేషా వ్యనయచ్ఛర్త్మ పంజరమ్ ॥ బహుధాలసి
తో ప్యారాధనయామానమాస్థితః । నాలపన్నైవ శోకేన నిరాహారస్థితశ్చి
రమ్ ॥ ప్రాతరద్య సువర్ణమయం పంజరం చాపి పక్వణం । సంవీక్ష్య విస్మి
తో యావత్ప్రష్టుం తాముద్యతో స్మ్యహమ్ ॥ తావదేషా త్వత్సమీపమనయ
న్మాం మహీపతే । ఏతావదేవ జానామీత్యుక్త్వా మౌనం గతశ్శుకః ॥ తతో
విస్మితచిత్తేన శూద్రకేణ నియుక్తయా । ప్రతీహార్యానీయమానా మాతం

శ్రీ

శ్రీశారదాంబాయైనమః

శ్రీకంఠకవికల్పితాయామభినవకాదమ్బర్యాం

ప్రథమాశ్వాసప్రారంభః

శ్రీగణేశాయనమః ॥ ప ॥౧॥ కల్యాణం తేకలయతుతరాంకాపి కారుణ్యపూర్ణాకల్యాణాంగీకమలనయనాకల్పవల్లీకవీనాం। వీణావాణీ వివిధవిబుధవ్రాతవంద్యాంఘ్రియుగ్మావీణాపాణిశ్శశధరరుచిః పద్మభూభాగ్యరాశిః ॥ ౨ ॥ కించ ॥ విజితనిశిచరేంద్రో లోకరక్షావితంద్రో వదనవిజితచంద్రో భూరికారుణ్యసాంద్రః। పదవినతకపీంద్రస్స్వీయసంపజ్జితేంద్రః ప్రవిమలగుణరుంద్రః పాతుమాం రామచంద్రః ॥౩॥ శ్రీభోజక్షితిపాలమండితసభాలంకారహారాయితశ్శ్రీబాణశ్చతదాత్మజశ్చకృతవాన్కాదంబరీనామయత్। కావ్యంతత్కిలసంగ్రహేణకురుతే శ్రీకంఠనామాకవిశ్చమ్పూరూపమిమంప్రబంధమఖిలాశ్శృణ్వంతునిర్మత్సరాః ॥ ౪ ॥అపిచ॥ తస్మిన్మహాకవికృతేమహితేప్రబంధే సంచింత్యగౌరవమదస్సుఖబోధనార్థం। మిత్రేణకేనచిదతీవమహాచోదితత్వాదేషాప్రవృత్తిరిహమేనకవిత్వదర్పాత్ ॥౫॥ ఏకోననవతిభాస్వన్నవశతవిలసచ్చతుస్సహస్రేషు। కలివత్సరేష్వతీతేష్వభినవకాదంబరీకృతిర్గ్రథితా ॥ ౬ ॥ **********

కథాప్రారంభః

॥ ప ॥ రోచమానాపణపథం లోచనానందదాయకమ్। త్రిదశాలయసంకాశం విదిశానామకంపురమ్ ॥ ౭ ॥ అపిచ ॥ మజ్జత్కుంజరకుంభకుంకుమరజస్సంధ్యాయమానాంభసా చక్రాంగాదివిహంగసంఘవిలసత్కోలాహలోత్తుంగయా। మాద్యన్మాలవకామినీకుచతటీసంలిప్తగంధద్రవమిశ్రీకృతకూలయావిజయతే యావేత్రవత్యావృతా ॥ ౮ ॥ తత్ర ॥

అస్తి ప్రత్యర్థిపృథ్వీపతినతమకుటకోటిసంఘృష్టపాదస్సీమాతీతస్వసంప
ద్విజితసురపతిప్రాభవప్రాజ్యవీర్యః । క్షోణీరక్షావితంద్రక్షితిసురజ
నతారక్షణాజాగరూకోధమైకాయత్తచిత్తః ప్రథితగుణగణశ్శూద్రకో
నామరాజా ॥ ౯ ॥ మంత్రిన్యస్తధరాభరస్సనృపతిస్సంగీతగోష్ఠీం ప్రియ
స్త్రీణాం వేణుమృదంగగీతిరసికో మిత్రైస్సమం జాతుచిత్ । అంభఃకేళ్యటవీ
విహారనిరతః పణ్యాంగనాభిస్సమం జాత్వేవం బుభుజే హియాపనసుఖం రా
త్రిందివం భూరిశః ॥ ౧౦ ॥ అవరోధవధూజనేమనోజ్ఞేబహుశోజాగ్రతి
సత్యపి ప్రగల్భః । అవధూతవధూజనోపభోగస్సురతద్వేషమివ ప్రభుః
ప్రపేదే ॥ ౧౧ ॥ కదాచిత్ప్రాతస్తంసదసివిహరంతంనరపతిం ప్రతీహా
రీకాచిత్సవినయముపేత్యైవమవదత్ । విభో మాతంగికాప్యధిపసతిహి
ద్వారమధునా భవంతం ద్రష్టుంసాస్పృహయతిభవాన్పశ్యతుమనాక్ ॥
౧౨ ॥ ఇత్థమనయానివేదితంభాషితమాకర్ణ్య పురస్తాన్నిరీక్ష్యచ సమస్తా
నపి సభాస్తారానాఽదోషః ప్రవేశ్యతామిత్యాదిదేశ ప్రతీహారీమయ
ముర్వీపతిః ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ తదనునిజసమీపంప్రాపితాంద్వారరక్ష్యాధురి
కువలయనేత్రాం ప్రేక్ష్యమాతంగపుత్రీం । నరపతిరపిమేనేవిస్మయాంభో
ధిమగ్నస్సరసిజభవసృష్టిర్భూతలేన్యాదృశీతి ॥ ౧౪ ॥ తతః ॥ క్షోణీనివిష్ట
కరజానుయుగాప్రణమ్య రాజానమేనమవదద్ధరిణేక్షణాసా । రాజన్శు
కోయమతి చిత్రచరిత్రపాత్రమిత్యాకలయ్య తవసన్నిధిమద్యనీతః ॥
కించ ॥ భూవిభోశ్రుతిముఖాసుశుకోయంశిక్షితశ్చసకలాసు కలాసు । వే
త్తిసర్వమపిభూతభవిష్యద్వర్తమానజననాంతరవృత్తమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఏవంత
యామృగదృశావినిగద్యపశ్చాదుద్ఘాట్యపంజరముఖంసహసావిసృష్టః । ఉ
ద్ధృత్యదక్షిణపదంనృపసమ్ముఖస్సన్నార్యామిమాం పరిపపాఠ శుకోయము
చ్చైః ॥ ౧౬ ॥ తథాహి ॥ స్తనయుగమశ్రుస్నాతంసమీపతరవర్తి హృద
యశోకాగ్నేః । చరతివిముక్తాహారం వ్రతమివభవతోరిపుస్త్రీణాం ॥ ౧౭ ॥
ఆకర్ణ్యకర్ణమధురాంగిరమేతదీయాం చిత్రీయమాణహృదయోసతిభూ

మిహాలే । అశ్రాంతధీరపటహస్వనితానుసారీ మధ్యాహ్నశంఖనినదః ప్రతముజ్జజృంభే ॥ ౧౮ ॥ గ ॥ తదను ధరణీపతిరయం విసర్జితరాజలోకః లోకబంధురివ సుమేరుశృంగాదుత్తుంగాదాస్థానమంటపప్రతిష్ఠితాదుత్థాయ సింహాసనాదయం కీరకిశోరః క్షీరాదిభిరాహారైర్లాలనీయః పరం దేవీభిస్తదయమభ్యంతరం ప్రవేశ్యతామితి తాంబూలకరండవాహినీం వి శ్రమ్యతామితి చండాలకామినీంచాదిశ్య, భుజిష్యోపదిశ్యమానమార్గస్స్నానగృహమాసాద్య వారవరవర్ణినీనికరకరకమలపరికలితశాతకుంభ కుంభనికురంబసంభూతనీరధారావిరజీకృతసర్వాంగః నిర్మోకపరిలఘునీ విమలే దుకూలే వసానః నిర్వర్తితనిఖిలమాధ్యందినసమయకృత్యస్సమానవయోరూపైస్సహ భూపైరాసేవితాభ్యవహారమహోత్సవస్తాంబూలచర్వణా తామ్రాధరదళః నాతిదూరవర్తిన్యా ప్రతీహార్యావితీర్యమాణహస్తావలంబః అంతఃపురసంచారసముచితపరిజనమాత్రపరివారస్సమాసాద్య సభామంటపం సకీరశిశురానీయతామిత్యాదేశానుపదమేవ ప్రతీహార్యానీతమేతం శుకపోతమిత్థమవోచత్ ॥ ౨౦ ॥ వ ॥ కస్త్వం కోపి తరా తవ క్వ వసతిః కింనామధేయః కథం చండాలాంగనయా హృతో౽సి నిఖిలా విద్యాః కుతశ్శిక్షితాః । జాతం లేఖనసాంతరస్మరణమప్యేతత్కథంత్వంసురః కీరాకారధరో౽సి కిం వదతు మత్సన్నిధిం ప్రాపితః ॥ ౨౧ ॥ గ ॥ ఇత్థమభిహితవన్తం నరపతిం తం నిరీక్ష్య నితాంతసంతుష్టస్వాంతో౽యమిత్థమభాషత ॥ ౨౨ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ రాజన్నపూర్వచరితశ్రుతిసమ్ముఖీనం స్వాంతం నితాంతమధునా యది తే౽పకీనమ్ । ఆకర్ణ్యతామతివిచిత్రచరిత్రమేతన్మిస్మయకౌతుకభృతాం భవతాం సమస్తమ్ ॥ ౨౩ ॥ మృగుకన్సవిధాయినీసముపిభాతివింధ్యాటవీ ఘటోద్భవపవనాగ్రగానహతితత్ర గోదావరీ ॥ నదజ్జలచరాండజంలసతితత్ర పంపాసరస్తదంతికతటేమహాజయతిశాల్మలీపాదపః ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ తస్యకిలానేకశకునికాయనిర్మితనీడనివహానిబిడీకృతశాఖాశిఖస్య శాఖినః కస్మింశ్చిత్కోటరే పక్ష్యాసహానినసత్యాం ప.

శ్చిమేవయసి వర్తమానాయాం మత్ప్రసూతిసమకాలమేవ దుస్సహప్ర సవవేదనయా లోకాంతరముపగతాయాం మదంబాయాం పితృవిహితవి విధపోషణేన కించిదవ్యక్తజ్ఞాతజననీమరణక్లేశోహం చిరమవసమ్ ॥ ౨౫ ॥

ప ॥ జాతు ప్రాతః కరాళప్రశిథిలవిచలద్బభ్రుకైశ్యః కరాత్తప్రాసాసి క్షేపణీయత్రిశిఖశరగదాద్యాయుధగ్రామఘోరః । ఉద్యత్తూర్యారట్టహాసశ్రుతికుపితహరిస్వానమూర్ఛద్దరీకః కాంతారంతత్ప్రపేదే ఖగమృగమృగయాకాముకో భిల్లలోకః ॥ ౨౬ ॥ ఖడ్గైః ఖండయఖండయ ప్రకుపితం శుణ్డాలషండం పురస్సింహం సంహర సంహర ప్రహరణైర్దేహ్యద్య దేహ్యాశుగాన్ । క్రోడం తాడయ తాడయేతి పరుషం కైరాతకోలాహలం శ్రుత్వా పక్షపుటాంతరం పితురహం భీతస్తతః ప్రావిశమ్ ॥ ౨౭ ॥ గ ॥ తదను క్షణాదేవ ప్రశాంతే చ తస్మిన్మృగయాకలకలే మూకీభూతే చ కాంతారాంతరాళే కించిదున్ముక్తసాధ్వసోహం కిమేతదితి చిత్రీయమాణచిత్తః విదృక్షయా పితురుత్సంగాదీషత్కంధరాం ప్రసార్య ॥ ౨౮ ॥ ప ॥ కాలానీకప్రతీకాశం కాలాంజనసమప్రభమ్ । భల్లాద్యాయుధభీమంతద్భిల్లసైన్యంవ్యలోకయం ॥ ౨౯ ॥ తన్మధ్యేవర్తమానం కుటిలశిరసిజం వృత్తరక్తాక్షియుగ్మం స్థూలోష్ఠం బంధురాంసం కఠినకరయుగన్యస్తకోదండబాణమ్ । కల్పాంతాంభోదనీలం సతనుమివకలిం క్రూరకర్మైకమూర్తిం భీమం మాతంగకాఖ్యం శబరపతిమహం దిశ్యపశ్యం ప్రతీచ్యామ్ ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ తదను స తావత్కాంతారసంచారపరిశ్రమపరిజిహీర్షయా తస్యైవాస్మదావాసభూతస్య శాల్మలీతరోరధస్తాదుపవిశ్య కేనచిత్పుళిందతరుణేన ససంభ్రమముపనీతాని పంపాసరోమృణాళఖండాని జగ్ధ్వా పీత్వా చ కమలినీదళజలం సాకం సైనికైర్యథాగతం నిజగామ ॥ ౩౧ ॥ గ ॥ అతిక్రాంతే చ దృష్టిపథం పుళిందసైన్యే తస్మాదప్రాప్తక్రవ్యః క్రవ్యాదివావగః క్రూరాకృతిరన్యతమో జరచ్ఛబరః ఆమూలాగ్రమాలోక్య శాల్మలీమధిరోహిణీమివాధిరుహ్య పలాయనిలీనాన్యఖిలాన్యపి శుకకులాన్యాక్ర

ష్యాకృష్య విధాయ శిరోధిభంగం పాతయన్నధస్తాత్క్రమేణాష్టస్వన్యేష్వ
పి విన్యస్తహస్తస్తాతమాకృష్య పాటితకంఠనాళమారచయ్య తత్పక్షపు
టాంతర్వర్తినమనాలోక్యైవ మామవ్యథకపాతయామాస ॥ ౩౨ ॥ గ॥
తదను మూలదేశనిపతితజీర్ణపర్ణరాశేరుపరినిపతనాత్స్వావశేషత్వాచ్చా
యుషః దూరనిపతితోప్యనున్ముక్తజీవితస్తదవరోహణాదర్వాగేవ శనైశ్శ
నైః కస్యచిత్తమాలమహీరుహస్య మూలదేశముపాసరం ॥ ౩౩ ॥ ప ॥ఆ
వరుహ్యతతఃకిరాతవృద్ధః భువికీర్ణాన్పరిగృహ్యపక్షిణస్తాన్ । అవబధ్య
దృఢంలతాభిరేతాం స్తదనూధ్వాఽసయయౌభాగతంజగామ॥౩౪॥ గ ॥ తదనన్తర
మన్తరిక్షమధ్యమలంకుర్వాణే భగవతివాసరమణౌ పరుషతరాతపతాప
తప్తసర్వాంగః నిరతిశయపిపాసావిశోషితనాసాపుటాభ్యంతరః అనుత్ప
న్నపక్షత్వాదంబరతలోత్పతనాసమర్థతయా చరణాభ్యామేవమందమా
కవముత్ప్లుత్యోత్ప్లుత్య జలాన్వేషణాసక్తచేతాః కించిద్దూరమహమగ
చ్ఛమ్ ॥ ౩౫ ॥ తత్ర ॥ ప ॥ భస్మత్రిపుండ్రపరిమండితఫాలదేశఃరక్తాబ్జ
కోమలకరాగ్రధృతాక్షమాలః । మద్భాగధేయమివమూర్తిమదగ్రభా
గే జాబాలిసూనురథతేనపథావిరాసీత్ ॥ ౩౬ ॥ దృష్ట్వాయంకరుణారసా
ర్ద్రహృదయః నిక్షిప్యహస్తేశనైర్దాక్షిణ్యానీయసరస్తటంజలకణైఃపక్షౌ
నిషిచ్యస్ఫుటౌ । త్యక్త్వాగ్రోర్పితతోయబిందురథమామంభోజపత్రా
న్తరే సంస్థాప్యక్రమశశ్చకారనిఖిలంస్నానాదికృత్యంస్వయమ్ ॥౩౭ ॥ము
నికుమారకదంబసమావృతస్తదనుమాంవినివేశ్యపుటీకరే। శమితవైరమృ
గంసయౌనోత్సవప్రదమసావనయన్నిజమాశ్రమమ్ ॥ ౩౮ ॥గ॥తత్రచా
తిరమణీయే బ్రహ్మలోకకల్పే తపోవనమధ్యే వర్తమానస్యాతిమహతోరక్తా
శోకతరోరధస్తాత్స్థితవాంసం నిరన్తరబ్రహ్మానుసంధానసంప్రాప్తమహాహ
ర్షైరూర్ధ్వహర్షిభిరనుస్యూతరోమాన్తప్రదేశం నిరతిశయకరుణారసస్యైవస
శరీరబంధయా సత్వగుణప్రశస్త్యైవమూర్తిమత్యా పాండురయా జరయా
విశదీకృతసర్వశరీరం నిస్సీమతపస్తరూద్గతకుసుమస్తబకాయితాభిరాయ

శాఖిజటాభిరలఙ్కృతం సఞ్జాతకణ్డూవినోదనపరహరిణశాబాళిం జా-
బాళిం భగవన్తమహామద్రాక్షమ్ ॥ ౩౯ ॥ ప ॥ మాంతస్యైవ తరోర్ని-
ఛాయాసవిధే తాతంమునీన్ద్రపార్శ్వగాన్యస్తవానాసన్నకుశాసనస్థితమముం దృ-
ష్ట్వా చ మాం తాపసాః । తాతాసౌ శుకశాబకః కథయ కుత్రాయమాసాది-
తః నీతశ్చ ద్వ్యక్తిమర్థమాత్రమిమం కంసేత్యపృచ్ఛన్ముదా ॥ ౪౦ ॥ గ ॥
తతస్తానిత్థమభ్యర్థయమానాన్నిరతిశయవిస్మయాపన్నమానసానఖిలానపి
మునీన్నిరీక్ష్యాయం వాచమేవమాచచక్షే ॥ ౪౧ ॥ ప ॥ వాపీం స్నాతుమితో
గతైర్మయి పథి క్రూరాతపోష్ణీకృతే నీడాద్దాపతితం లుఠన్తమధికప్రమ్లా-
నచఞ్చూపుటమ్ । ఏనం కీరశిశుం నిరీక్ష్య నితరామస్మాకమేతాదృశప్రాణి-
త్రాణమనుత్తమం సుకృతమిత్యాలోచ్య ఖల్వాహరం ॥ ౪౨ ॥ యావ-
త్ప్రరూఢపక్షోఽసౌ గగనోత్పతనక్షమః । తావదత్రవసేత్పశ్చాద్యాతు
వాఞ్ఛత్రైవతిష్ఠతు ॥ ౪౩ ॥ తతః ॥ మత్సంబద్ధకథాకుతేమునికులజాబాలిర-
త్యుత్సుకః కించిదవక్రశిరాః ప్రవీక్ష్య సతు మాం స ప్రత్యభిజ్ఞాముహుః ।
స్వస్యైవావినయస్య కీరశిశునా ప్రాగ్వంకృతస్యామునా స్వేనైవహ్యనుభూ-
యతే ఫలమితి వ్యాహృత్య తూష్ణీమభూత్ ॥ ౪౪ ॥ ఏవం వ్యాహృత్యమూకీ-
భవతి భగవతి ప్రాజ్యసన్తోషయుక్తా విజ్ఞాతైతత్ప్రభావా మునిపరిషది-
యం విస్మయాయత్తచేతాః । కోఽవాసీదన్యజన్మన్యవినయమకరోత్కీదృశం
వా కిమర్థం కింనామాస్యాభిధేహీత్యతివినయయుతా సాదరం పృచ్ఛతి స్మ ॥
౫ ॥ తదను స మునిపుంగవోఽప్యస్మాకం ప్రత్యాసీదతి స్నానసమయస్సం-
వృత్తి సంసేవితాభిషేకాభ్యవహారకృత్యైర్వర్ధవద్భిః ఫలముద్గాద్యాహారసు-
ఖితేన సహ శుకపోతేన చాతిమహదతివిచిత్రమేతదాకర్ణనీయమాఖ్యా-
నమతఃపరమయమేవ సర్వమపి సంస్మరిష్యతీత్యభిధాయ నిఖిలానపి ము-
నీన్ స్వైస్సహ స్నానాదికం దివసవ్యాపారమఖిలమకరోత్ ॥ ౪౬ ॥ ప ॥
అత్రాన్తరే దినకరాంశురశ్మిభూరిశోణీకృతాశ్రమమహీరుహపల్లవాళిః ।
సామ్యాత్తపస్సకలలోచనలాలనీయస్సవ్యగ్బభౌ పరిణతో దివసః క్రమే

ణ ॥ ౪౭ ॥ సూర్యస్థాపితదృష్టిభిస్తు నిగమైరూర్ధ్వాననైరూష్మపై రాపీ
తాతపతాపఏషదివసః ప్రాపేవకార్శ్యం శనైః । ఉద్యత్స్నతమునీశమండ
లతనుస్పర్శప్రహాణేచ్ఛయా సూర్యస్సంహృతపాదజాలఇవ చాకాశాద
వాలంబత ॥ ౪౮ ॥ కల్పీభూతఫణీశ్వరోజ్జ్వలఫణా రత్నప్రభారంజితం
పాథస్తల్పగతస్య కైటభరిపోర్నాభీమహాంభోరుహం । అస్తగపాథసి సా
ఘుబింబితమివ ప్రమ్లానరోచిర్జపారక్తం పశ్చిమవారిరాశిసలిలే సౌరంబి
భౌమండలమ్ ॥ ౪౯ ॥ తతః ॥ భాస్కరే గతవత్యస్తం పశ్చిమాబ్ధితటో
ద్గతా । దీర్ఘావిద్రుమవల్లీవ సంధ్యాసమ్యగరాజత ॥ ౫౦ ॥ సితగరుద్ధవళాం
బరధారిణీ కమలకోశకమండలుశాలినీ । కమలినీకురుతే పతిసంగమవ్రత
మియం ధ్రువమద్యగతే రవౌ ॥ ౫౧ ॥ అపరార్ణవజలపతితే తపనే తత్పా
తవేగసంజాతాః । వారికణాగగనతలే లగ్నా నక్షత్రకైతవాద్భాంతి ॥
ఉన్ముఖర్షినికరోర్ధ్వవికీర్ణైర్వారిభిర్విరచితాంజలిదత్తైః । శ్లాఘ్యమాన
ఇవభాసురసంధ్యారక్తిమావ్యగళదాశు సమంతాత్ ॥ ౫౨ ॥ క్షీణాయామ
థసంధ్యాయాం తద్వినాశేన దుఃఖితా । రాత్రిః కృష్ణాజినమివ ధ్వాన్తసం
దోహమావహత్ ॥ ౫౩ ॥ రథాంగతరుణీగణే రుదతి దీనకంఠస్వరే చకోరత
రుణీగణే ప్రముదితే చ మంజుస్వరే । నిజైర్దశదిశాన్తరాణ్యపి కరైస్సము
ద్భాసయంస్తతస్సముదితశ్శనైరుదయశైలశృంగాచ్ఛశీ ॥ ౫౪ ॥ లాక్షా
రంజితరోహిణీపదకృతక్రీడాప్రహారేణ వా పాంథస్త్రీపటలీకటాక్షరుచి
భిః కర్బురాభిరేవాథవా । ఋక్షానీకపదోత్థితోదయగిరిభ్రాజద్రజోభిశ్చ
వా చాంద్రం మండలమావిరాస నితరాం శోణీభవత్సర్వతః ॥ ౫౫ ॥ ప్రాం
శువ్యోమమహీరుహాగ్రవిలసన్నక్షత్రపుష్పావళిం లబ్ధుం వా గగనాప
గాంబుజమదాటోపాపనోదాయ వా । అన్వేష్టుం కిమమిత్రమంధతమ
సం భూభృద్గుహాసంగతం మందం మందమరాజతేందురుదితః పూర్వాచ
లాగ్రాత్తతః ॥ ౫౬ ॥ కించ ॥ అభ్రాపగాసలిలమజ్జనధౌతదేవ కుంభిం
ద్రకుంభధవళే రజనీశబింబే । ఆగత్యపల్వలధియామృతసారపంకసంలగ్న

పాదఇవ ప్రభాత్యచలః కురంగః ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ తదానీముదారతరసుధాకరకిరణవిశదీకృతాన్తరాళే దిక్చక్రవాళే హిమకణనిపతనమన్దీభూతగంధప్రసరేషు విఘటమానకుముదపిసరేషు నిద్రోన్ముఖహరిణశాబకాభినన్ద్యమానాగమనేషు రజనీముఖపవనేషు యామార్ధమాత్రాతీతాయాం త్రియామాయాం సజాబాలిస్సూనుర్నిర్వర్తితాభ్యవహారమాదాయ మామన్యైరపిమునిబాలైస్సాకం నిజజనకసన్నిధిమాజగామ ॥ ౫౯ ॥ ప ॥ శశికిరణవళక్షే స్వాశ్రమోపాన్తదేశే క్వచిదముముపవిష్టం జాలపాదాభిధేన । వ్యజనపరిగృహీతా కేనచిద్వీజ్యమానం పితరమథ స నత్వా వాచమేవంజగాద ॥ ౬౦ ॥ తాతాసౌ శుకశాబకః పరిహృతాయాసః కృతస్తాపసవ్రాతస్స ప్రణయైః కథాశ్రవణసంప్రాప్తాదరశ్చాగతః । తస్మాత్తేన యమనుష్ఠితం కిమమునా జన్మాన్తరే పాతకం కీదృగ్వా పురతో భవిష్యతి కుతః కీరత్వమిత్యాప్తవాన్ ॥ గ ॥ ఇత్థం నిరతిశయవినయేన నిజతనయేన సాదరమభియాచ్యమానస్స తపోధనస్సమీపవర్తినం సామిసమీక్ష్యమాణం నిఖిలానపి మునివారాంస్తత్కథాశ్రవణబద్ధాదరాన్బుద్ధ్వా శనైశ్శనైరిత్థముత్థాపయామాస గిరం ॥ ౬౨ ॥ యద్యస్తి వః కుతూహలమాకర్ణ్యతామతివిచిత్రమిదం చరిత్రం ॥ ౬౩ ॥

కథాప్రారంభః

॥ ప ॥ భిత్తిప్రత్యుప్తరత్నప్రకరకనకనద్ద్యోతినిర్ధూతభాస్వచ్ఛంద్రాగ్విస్ఫీతదీప్తిద్విజముఖపఠితామ్నాయనాదోజ్జ్వలాశా । వ్యోమస్పృక్సౌధవాతాయనగతతరుణీవక్త్రదత్తేందుబుద్ధిర్గైదిన్యాంరాజధానీవిలసతి నితరాముజ్జయిన్యాఖ్యయాయాం ॥ ౬౪ ॥ రంభాసహస్రసంరాజదప్సరఃకులకోటిభిః । ఊర్ధ్వలోకజయాదస్యా ఉజ్జయిన్యభిధా భువి ॥ ౬౫ ॥ అపిచ ॥ హిమాద్రిం శ్రీశైలం రజతమచలం మందరగిరిం విహాయైతత్సర్వం ప్రియమపి నిజావాసభవనమ్ । మహాకాలాభిఖ్యః పశుపతిరపర్ణాసహచరః ప్రకామం భక్తాళిప్రమదజనకో యత్ర వసతి ॥ ౬౬ ॥ కించ ॥ గ ॥ యా కిల నిఖిలభువనతలతిలకభూతా కనకశంఖశుక్తిముక్తాప్రవాళమరకతా

వివిధమణిగణరమణీయనిషద్యావిద్యోతమానపణ్యవీథికా సురాసురగ
రుడగంధర్వోరగప్రతిమాభాసురతయా గగనాగతైర్విమానైరివోద్భా
సితా శాలానికురంబైస్సుధావేదికోపశోభితోదపానోపాన్త నిఖాతఘ
టీయంత్రనిరర్గళనిర్గళదుదకసేకశ్యామీకృతోపవనవల్లరీకుసుమమరం
దఝరీపానగర్వితచంచరీకనిచయవిరచితవిరావవిశోభితోపశల్యవిలసితా
నిరన్తరశ్రుతిపఠనపరచటులవటుజనపటలజటిలానేక భాసురభూసురసదన
ప్రకోష్ఠా యౌవనమత్తావంతికామత్తకాశినీకుచకుంభస్తంభీకృతాంభసా
శిప్రాసరితా పరిష్కృతోపాంతా విటవిదూషకనటగాయకవైతాళిక వి
ద్వదుద్దామాద్యనేకనివాసిజనశాలినీ తావదుజ్జయినీ ॥ ౬౭ ॥ వ ॥ శూర
స్సర్వజనప్రియోతిచతురో జేతా పరేషాం మృధే త్రాతా సాధుజనస్య పు
ణ్యచరితో ధీరః ప్రగల్భశ్శుచిః । కల్యాణైకనికేతనం శమధనో విద్యానవ
శ్రీకీర్తిమాంస్తారాపీడ ఇతి ప్రశాస్తిస్మ పతిస్తాం రాజధానీం కిల ॥ ౬౮ ॥ రా
జ్ఞస్తస్య సమస్తశాస్త్రనిపుణప్రజ్ఞస్తరస్వీ వశీ ధీరస్సత్యపరో గుణీ సకరుణః
కార్యేషు దక్షః కృతీ । క్షోణీమండలభారధారణపటుస్సామన్తరాజానతో
నీతిజ్ఞశ్శుకనాస ఇత్యవహితో మన్త్రీ ద్విజోఽవర్తత ॥ ౬౯ ॥ గ ॥ స తా
వద్రాజా బాలఏవ వినిర్జిత్య సప్తద్వీపవలీమపి వసుమతీమమాత్యవిన్య
స్తవిశ్వవిశ్వంభరాభారతయా విగతాన్యకర్తవ్యః కదాచిదవరోధవధూక
దంబైస్సార్ధమాసేవితాపారసురతవ్యాపారః కదాచిద్వీణావేణుమృదం
గపణవానకగోముఖప్రముఖనిఖిలవాద్యవాదనపరః కదాచిదుపాహృత
విశ్వైకదుర్నిరోధాకృతికిరాతవ్రాతనిగస్తరితోపాన్తః కాంతారమభితశ్చ
రన్మృగయావ్యాపారేణ కదాచిదఖిలకలాకలాపమణిగణనిషద్యాయమా
నవిద్వదుద్దామపరివేష్టితో గోష్ఠీబంధైరేవమాద్యనేకవిహారైరేవ కాలం
నయన్నందనవదనారవిందసందర్శనానందమేకమన్తరా పరాం కాష్ఠాం
ప్రాపదఖిలానందస్య ॥ ౭౦ ॥ అనన్తరమతిధీరప్రకృతిరయమన్తరేవ త
నయరాహిత్యశోకముద్వహన్నేకదా నిఖిలావరోధవధూబృందప్రధాన

ఘూర్ణాయాః విలాసవత్యభిధాయాః స్వదయితాయాః ప్రాసాదమాససా
ద ॥ ౨౧ ॥ తత్ర ॥ వ ॥ హస్తాగ్రార్పితవామగణ్డఫలకాం బాష్పార్ద్ర
పట్టాంశుకాం చిన్తానిశ్చలదీనదృష్టిమభితో లమ్బాలకాన్తాం కృశామ్ ।
నిశ్వాసోచ్చలదంశుకస్తనయుగాం తాం దస్తపర్యఙ్కికా రూఢామల్పసఖీ
యుతాం సచకితం దేవీమపశ్యద్విభుః ॥ ౨౨ ॥ దేవీం తాదృగవస్థాం దృ
ష్ట్వా రాజా ప్రభూతపరితాపః। ఏతత్పార్శ్వగతస్సన్నేనాం పప్రచ్ఛ సో
పరిచకితః ॥ ౨౩ ॥ దేవి మ్లానమిదం ముఖం భజతి తే ప్రాభాతికేన్దుప్ర
భాం ప్రాలమ్బిన్యలకావళీ జలలవప్రస్యన్దినేత్రద్వయమ్ । దీనావా
క్చ సగద్గదం కథయసి శ్వాసాః క్రమేణాయతాః నిశ్శబ్దం కథమన్తరేవ నిత
రాం వల్గతుణ్డం రోదిషి ॥ ౨౪ ॥ కాన్తే మదీయహృదయం త్వదధీనమా
స్తే కో వా ఖలస్సుమకరోదధికాపరాధమ్ । ఏవంవిధం తవ కదాపి న దుఃఖ
మాసీద్దేవి ప్రసీద వినివేదయ దుఃఖహేతుమ్ ॥ ౨౫ ॥ గ ॥ ఇత్థమనేకధా
ధరాపతినా సకరుణమభిహితాయామప్యనాలపన్త్యామేవ విలాసవత్యా
మయి కుతస్తే సఖీసమ్ముఖేఽపి మయి పురేవ ప్రహసన్ముఖేనాభిముఖీభూయ
ప్రజల్పతీత్యశ్రుధారాదూషితవదనామపసీయతామ్బూలకరణ్డవాహినీ
మయమపృచ్ఛత్ ॥ ౨౬ ॥ వ ॥ అవకర్ణ్య గిరం మహీపతేరథ తామ్బూల
కరణ్డవాహినీ । నితరాం నిటిలార్పితాఞ్జలిర్నృపమూచే వచనం సగద్గదం ॥
ఆసీత్ప్రముఖావలోకవిరహోద్విగ్నా పురైవ ప్రభో సేయం కృష్ణచతు
ర్దశీతిథౌ మహాకాళం గతాభ్యర్చితుమ్ । తద్దేవాయతనే ద్విజాతిపతితః శ్రీ
మన్మహాభారతే నిష్పుత్రస్య గతిర్నహీతి గదితం శ్రుత్వాద్య ఖిన్నా భృశం ॥
శ్రుత్వా కర్ణకఠోరం వచనం తస్యా మహీపతిర్ఖిన్నః । దయితాముపేతాం
ప్రేక్ష్య ప్రబభాషే భాషితం మఞ్జుమ్ ॥ ౨౭ ॥ గ ॥ సుతను విలాసవతి కి
మర్థమేవం నిరర్థకం పునర్దుఃఖయసి దుఃఖితమిమం జనం కిం కర్తవ్య
మస్మాభిర్దైవాయత్తే వస్తున్యలమలమనేన శోకావేగేన యదద్యమాసప
యత్నసాధ్యం తదఙ్గీక్రియతామితః పరమారాధ్యతాం దైవతాన్యనన్యయా

స్యాదినా కుబ్జవామనబధిరమూకాదీననాథానాహ్లాదయ దైవజ్ఞానాచర గోసేవామాలోకయకృపయా శకునజ్ఞానాదర్శయ తాపసజనేషు భక్తి ప్రకర్షమేవమనుష్ఠితే ప్రాయశస్సుతముఖకమలసందర్శనసుఖం సుకర మితిజానీహి శ్రూయతేహిపురా చండకౌశికానుగ్రహాద్బృహద్రథోనా మ మగధరాజః జనార్దనజేతారమాపకిలజరాసంధనామానం సూనుమ పిచ సాకేతాధిపతిర్దశరథాభిధో ధరణీధవోపి ఋష్యశృంగప్రభావా చ్చతుర్భుజాంశసంభూతాంశ్చతురః పుత్రాన్నన్వలభత ॥ ౧౦ ॥ అపిచ ॥ వ ॥ తనయసహితోత్సంగాం పీతాంబరావృతవిగ్రహాం కృశతనులతాం దృష్ట్వాదేవీం విపాండుముఖాంబుజామ్ । నయనయుగళానందం ప్రా ప్స్యామ్యహంనితరాంకదాచిరమితిముహుర్ముహుర్యేనిత్యం ప్రియేసుచి న్తయా ॥ ౧౧ ॥ అపిచ ॥ నాస్మాభిర్జననాన్తరేషుసుకృతంసంపాదితం తాదృశం భూయాత్పుత్రముఖావలోకనసుఖంజాయేతయేనప్రియే । వ క్తుంతేప్యనుభూయమానమపిమద్దుఃఖంనశక్నోమ్యహం తద్ధీరాభవకింశుచే తిమహిషీమాశ్వాస్యరాజాయయా ॥ ౧౨ ॥ తస్మిన్గతేసతివిలాసవతీత దాదిక్లేశంమహాన్తమపికించిదచిన్తయంతీ । చక్రేవ్రతానిసురగోద్విజపూ జనాదీన్యన్యానిచాథతనయోద్భవసాధనాని ॥ ౧౩ ॥ తతః ॥ క్షీణాయాం నిశిపాండుతాముపగతేతారాగణేజాతుచిద్దేవీసక్త్రబిలేవిశ్రాన్తమమలంపూ ర్ణేందుబింబంనృపః । స్వప్నేవీక్ష్య తదానితాన్తమచిరాదానందసంపూ ర్ణాన్తరః ప్రాతస్తచ్ఛుకనాసమంత్రిపురతోవృత్తంశశంసాఖిలం ॥౧౪॥ గ ॥ తదనన్తరమసావపి శుకనాసశ్శ్రవణాంజలినిపీతతల్లపితామృతరసః అమందానందతుందిలహృదయారవిందః భోదేవ నందనవదనారవిందసం దర్శనానందమవశ్యమచిరాదనుభవిష్యసీత్యాది వచనసందోహసంతోషి తసర్వంసహాపతిస్స్వాంతః మయాకిలాధునా నిశావసానేస్వప్నే ధవళతర వాససా శాంతాకృతినా కేనచిద్ద్విజాతినా సితతరం సరసిజమేకముత్సం గే మనోరమాయా మత్కుటుంబిన్యాః ప్రక్షిప్తం ప్రత్యక్షీకృతమితి ని

జస్వప్నవృత్తాన్తనివేదనేన ద్విగుణితహర్షప్రకర్షం రాజర్షిమేన
ముద్వీక్ష్య పునరపి వాచమేవమాచష్ట ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ స్వప్నేయం
క్షణదావసానసమయే దృష్టో ద్విరాదిష్టదః దేవత్వామచిరాద్భజంతి నియ
తం శ్రేయాంసి భూయాంసి హి । తస్మాత్త్వం భువనైకమంగళగుణం సర్వ
ప్రజారంజకం క్షీరాంభోధిరివేందుమాత్మతనయం ప్రాప్నోషి కంచిత్ప్రభో ॥ ౧౬ ॥ గ ॥ ఏవమాదికమమృతసమ్మితం వచనజాతముద్గిరతా తేనస
హ శుకనాసేన సమాసాదితవిలాసవతీప్రాసాదస్తామానందయన్నాత్మీ
యస్వప్నోదన్తనివేదనేన సర్వాఙ్గసహోదయిత్వాయం సుఖేన కంచిత్సమ
యం గమయామాస ॥ ౧౭ ॥ తతః ॥ ప ॥ వక్త్రం లోధ్రవిపాండురం
పృథుపదన్యాసం చ [illegible] సశ్యామం చూచుకయోర్యుగం బృహదభూ
త్తుంగం [illegible] । అంగానామభూత్క్రియాదలసతా జాతం ముఖే
జృంభణం సైషా దేవ్యథ గర్భలక్షణమియం లబ్ధ్వా పరాం రాజాధికం ॥ ౧౮ ॥
గ ॥ అథ కదాచిదన్తఃపురరక్షణనియమితా కులవర్ధనాభిధానా కాపి
వృద్ధాంగనా సుదివసే శోభనవేళాయాం నిశాముఖసమయే ప్రజ్వలిత
ప్రదీపికాప్రకరపరివృతం తారకారాజవిరాజితమివ ద్విజరాజం మహా
రాజమాస్థానమంటపగతముపేత్య రహసి కర్ణమూలేన పరిజ్ఞాతదేవీ దో
హృదోదన్తమకరోత్ ॥ ౧౯ ॥ కదాచ్యశ్రుతేనామృతసమ్మితేన తల్లపి
తేనాప్యాయితకర్ణః [illegible] తదీరితేనాప్యాకృతిదర్శనమాత్ర
విదితసకలోదంతేన [illegible] స సమాసాదితవిలాసవతీనివా
ససదనః ప్రస్ఫుర[illegible]వలోక్య తయా సహాసవి
లాసాని వచాంసి కంచిత్కాలమా[illegible] నిజసదనం చాత
క ఇవ వర్షాగమం ప్రతీక్షమాణ[illegible] సుఖేనాయమ
వాస్త ॥ ౨౦ ॥ ప ॥ కదాచిత్[illegible] ప్రసవదివసే దిక్షుముదమప్ర
సన్నే సంతుష్టి [illegible] । సులగ్నే మధ్యాహ్నే కమల
నయనం [illegible] పూర్ణేందుమావమముఖమసూతాత్త

జమియమ్ ॥ ౯౧ ॥ గణకగదితే కాలే గత్వా విలాసవతీగృహం సపది సవపుస్సూనోఽఙ్గం ప్రేక్ష్య ప్రహృష్టమనాస్తతః । ఇదమయి సఖి పుత్రోపశ్యపి జేశ్వరలక్షణం స్ఫుటమితి నృపగిరా శ్వస్థం తం స్వమంత్రిణమూచివాన్ ॥ ౯౨ ॥ గ ॥ తత స్తస్మిన్నపి క్షోణీపతిసుతసంలక్షితాన్యశేషాణి క్షితిపతిలక్షణాన్యవేక్షమాణో విచక్షణో శుకనాసో సద్య ఏవ సంతోషభరకంటకితసర్వగాత్రః ప్రీతివిస్తారితనేత్రః మంగళాకృతిః మంగళకనామాకోఽపి ససంభ్రమముపసృత్య దేవదిష్ట్యా వర్ధసే ప్రతిహతాస్తే ప్రతిపంథినః జయద్యయథపదనుగ్రహాద్యస్య శుకనాసస్యాపి ధర్మపత్నై మనోరమాఖ్యాం పుత్రరత్నమజనీతి సుధాసారసరసేన వచసా మహీపతిమాససమానందయామాస ॥ ౯౩ ॥ ప ॥ శ్రుత్వా కర్ణరసాయనం తదుదితం మత్వానుకూలం విధిం దత్వా మంగళకాయ సద్బహుమతిం లబ్ధ్వా ప్రమోదం పరం । గత్వా మంత్రియుత స్తదీయభవనం కృత్వాంఘ్రిసంక్షాళనం దృష్ట్వా మంత్రిసుతాననాబ్జమచిరాత్ప్రాప మోదం నృపః ॥ ౯౪ ॥ తదను దశమే ప్రాప్తే పుణ్యే శుభేహని కోటిశః కనకతిలభూగోధాన్యాదీన్యదాద్ద్విజరాజయే । యదమలశశిదృష్టస్స్వప్నే విశద్దయితాననే తదయమకరోచ్చంద్రాపీడాభిధాం తనయస్య సః ॥ ౯౫ ॥ విప్రకులోచితనామ్నా పశ్చాద్దేశాదశేహ్ని సచివోఽపి । వైశంపాయన ఇతి తం నిజసుతమహ్వాజుహావ సంతుష్టః ॥ కృతచూడాకరణాదిర్బాలక్రీడారతస్సహానేన । చంద్రాపీడస్సుతరాం రాజేతి క్రాంతశైశవ స్తదను ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ కదాచిన్మౌహూర్తికసమీరితే సుముహూర్తే బాలజనోచితక్రీడాప్రసక్తిపరిజిహీర్షయా బహిర్నగరమనుశిప్రాతటమారచితమతివిశంకట మఖిలోపకరణోపస్కృతమతిసుందరం విద్యామందిరం ప్రాపయ్య మహతా యత్నేన సకలదిగంతానీతనిరవద్యవిద్యావిద్యోతమానవిద్వదుద్దామపరంపరమారచయ్య సహ వైశంపాయనేన చంద్రాపీడం స్వయమప్యసకృదసకృదాగత్య తనయవదనకమలవిలోకనసుఖమనుభవన్సకళత్రామాత్యః క్షితిపతిస్సప్రమోద

మవర్తత ॥ ౯౮ ॥ కతిపయదినానన్తరమేవాయమవనిపతితనయః శ్రుతి
స్మృతివేదాన్తతర్కవ్యాకరణపురాణమీమాంసాకావ్యనాటకాలంకారా
ఖ్యాయికాఖ్యాయికాదండనీతిగాంధర్వగణితశకునవాస్తుమంత్రతంత్రరా
మాయణభారతభాగవతేంద్రజాలగజాశ్వాద్యారోహణసంతరణ ప్లవన
లంఘనాదికాసు సకలాస్వపికలాసు నిరతిశయం నైపుణ్యమాసాద్య కృత
శ్రమాంస్తాంస్తానపి గురూనానందయామాస ॥ ౯౯ ॥ ప ॥ శ్రవణపీడ
నఖాదితకుంజరం తమవనీపతిపుత్రమనాపపి । నశుకనాసనుతః ప్రతిభా
దిక్షైరనుససారమహద్బలమన్తరా॥ ౧౦౦ ॥ తతఃకీర్త్యాసాకం ధవళమభవ
ల్లోచనయుగం సహామిత్రైర్మధ్యం సపదికృశతాం ప్రాపనితరామ్ । ద్వి
షత్కాంతాకక్షైస్సహపరమవాలంబతభుజద్వయంచంద్రాపీడో లసదభః
దేవం నవవయః॥ ౧౦౧ ॥ X ॥అనన్తరమతిప్రశస్తేహని నిఖిలకలాకలాప
నిస్సీమనైపుణ్యం సమాసాదితాభినవతారుణ్యమాచార్యానుమోదితం ని
జసుతమవగమ్య తమానేతుమాదిశతా మహీభృతా సంప్రాప్తనియోగః
వరూథినీనాయకో బలాహకః వరూథినీపరివృతస్సమాసాద్య విద్యాసదనం
దౌవారికానుమతప్రవేశః ప్రవిశ్యాభ్యన్తరమాలోక్య చంద్రాపీడం
మస్తకవిన్యస్తహస్తపల్లవః ప్రణమ్య సవినయమాశ్రితస్వసముచితాసనః
కుమారతావకీనసకలకలాకలాపప్రతిమపాండిత్య సమాకర్ణన నిరతిశ
యానందభాజా మహీభుజా త్వదానయనాయ ప్రేషితః పురా పారసీక
పృథివీశేన సమర్పితమంబుధిసముద్భవమింద్రాయుధాభిధమతివిచిత్రమే
తదశ్వరత్నమారుహ్యైకలయనాగరికనయనయుగళానన్దమిత్యకథయత్ ॥
ప ॥ ఆకర్ణితాఖిలబలాహకవాగ్భాయం సంతుష్టదేశికగణానుమతప్ర
యాణః । ఇంద్రాయుధం ద్రుతమిహానయ కేతి భృత్యాన్ప్రత్యాదిదేశ గమ
నోన్ముఖచిత్తవృత్తిః ॥ ౧౦౩ ॥ భృత్యానీతమనేకవర్ణముపయన్తూన్నాత్కా
ఠనాసాపుటం స్తబ్ధశ్రోత్రయుగం విలోలనయనం దృష్ట్వా తమశ్వోత్త
మమ్ । దేవో వా దనుజో ఘవా మునిరయం శాపాత్తిరశ్చాం కుత్రాం

పీడ్యగపేక్షితానపి హింయయా వాజీత్యయిం విస్మితః ॥ ౧౦౮ ॥ సశనైరుపసృత్య తంతురంగం కులదైవంమనసా తతః ప్రణమ్య । త్వమసాధ్వధిరోహణాప రాధం ప్రసహస్వేతివదం స్తమారురోహ ॥ ౧౦౯ ॥ ఆరుహ్య తందుృత గతిస్సహసేనయా సౌ వాసాద్య పౌరనిబిడాంకులరాజధానీమ్ । ప్రాసా దజాలవిపరోల్లసదాననానాం శుశ్రావపౌరసుదృశాం సగిర స్తదైవమ్ ॥ తథాహి ॥ ఉన్మత్తైవురతః ప్రపశ్యతిజనస్థూ సాలేపిధేహి స్తనౌ ముగ్ధే సం యమయఝ్ఘాంక చలతిం ఖన్నాకిమర్థం సఖి । మాంనిష్పీడయసేకుతః కు చయుగే నాళీతినోవేత్సికిం నిర్లజ్జేహరిణీదృశామనుచితాంభంగీంనచాం గీకురు ॥ ౧౦౭ ॥ అపిచ ॥ సంకల్పకేళిసుఖమీలితలోచనాంతాం రోమా ఞ్చితాఖిలతనుం గళితోత్తరీయామ్ । విస్పష్టనాభికుహరాంచలితాధరాం త్వాం దృష్ట్వాపిశాచితరుణాగపృహ సంతిపశ్య ॥ ౧౧౦ ॥ ఏవంవిధానిసర సానివచాంసిచాన్యాన్యాకర్ణయన్నభినవస్మరసుందరాంగః । ఆసాద్య రాజభనాంతికమాశుతస్మాదింద్వాయుధాదవతతార సరాజసూనుః ॥ ౧౧౧ వైశంపాయనహస్తమూలమవలంబ్యాసాద్యరాజాలయం ద్వార్థ్సావేదిత పద్ధతిస్సరభసం సామన్తరాజానతః । వారస్త్రీజనపాణిచామరమరుల్లో లోత్తరీయాంచలం సత్వాతాదృశవైభవంస్వపితరంపార్శ్వేవస్యషీదత్తతః ॥ తతస్సచిపనందనేన్నృపతికల్పితాలింగనే తదంతికనివెశితంమణిమయం శ్రి యత్యాసనమ్ । విలోక్యచిరమాత్మజంసరపతిస్తవ్వమంతఃపురం ప్రవిశ్యజ ననీశుచం పరిహరేతితంప్రాహిణోత్ ॥ ౧౧౧ ॥ గ ॥ అనన్తరమన్తఃపు రమాగతవన్తం నవీనయౌవనోదయవిశేషవిభాన్తం హసన్తమివ నిజానన కాంత్యా నిశాకాన్తం మూర్తిమన్తమివ వసన్తం సాక్షాదాగతమివ జ యన్తం రతికాన్తమివవిగ్రహవన్తం నమన్తం నిజసుతం తం నిరీక్ష్య స మీపపతిన్యపి నిదేశకరణనిపుణె పరిజనే స్వయమేవోపసృత్య విహితా వతరణమంగళయా బలాదనిచ్ఛంతమప్యాకృష్య నిజాంకమారోప్య సు చిరమాలింగ్య గక్తరాజీవసపరోదరేణ నిజకరోదరేణ వక్షృదయన్కుంధా

శికదేశేషు ముహుర్ముహురామ్రేడితాత్యా చుమ్బితముస్నిమయ్యా వత్స చం
ద్రాపీడకఠోరచేతాః కిలపితా తే యదిదమతికోమలమఖిలలోకలలామ
మ్యం శరీరమి [illegible] తత్ర క్లేశపాత్రమకరోత్ [illegible] త్వా
యామంమి [illegible] మ [illegible] యేన తాతపాదానుగ్ర
హాదఖిలాభిరపి కలాభిరుపేతః ప్రత్యుదిత్యైష్టా స్తథైవాచిరాదసురూపాభి
స్సురూపాభిస్సుదతీభిరుపేతముద్వీక్ష్య కోవాహమమందమాసాదయిష్యా
మినయనానందమిత్యభిధాయ తత్ర పావనతమదసీయాస్యసరసిజం సంచుం
బ్య విలాసవత్యా చిరేణవిసృష్ట స్తథైవ సర్వాంతఃపురాణ్యాలోక్య శుక
నాసదిదృక్షయా నిర్గత్య రాజద్వారస్థితమింద్రాయుధమారుహ్య సచి
వసదనసవిధగత స్తస్మాదవరురోహ ॥ ౧౧౨ ॥ వ ॥ తదగారగతస్సమంత్రి
పుత్రస్సకలోర్వీపతిమధ్యసన్నివిష్టం । శుకనాసమవేక్ష్య రాజసూనుశ్శి
రసాదూరత ఏవ తంవవందే ॥ ౧౧౩ ॥ దృష్ట్వాదూరతఏవతంనృపసుతంసా
కంమహీవల్లభైరుత్థాయాభిముఖార్పితాత్మచరణన్యాసః ప్రహృష్టాంతరః।
ఆలింగన్నిజసూనునా సహసమానీతేపిసింహాసనేతత్ర్యక్త్వా వసుధోపవి
ష్టమముముద్వీక్ష్య ప్రహృష్టోబ్రవీత్ ॥ ౧౧౪ ॥ సంప్రాప్తాఖిలవిద్య
మాత్తవయసం సర్వప్రజారంజకం పుత్రంత్వామధిగమ్య సంప్రతివిభో
స్సర్వే ప్రసన్నాస్సురాః । అద్యైవతత్ఫలితంభవాంతరకృతం పుణ్యం స
మస్తంన చెదేవంతస్యభవాదృశా స్తనయతామేత్యభజేయుః కథమ్ ॥౧౧౫॥
తదితఃపరముద్భిద్యతానుభావస్సహపిత్రా పరిపాలయాఖిలోర్వీం । ఇతి
వాచముదీరయంస్తదత్వావసనాదీనితత స్తముత్ససర్జ ॥ ౧౧౬ ॥ X ॥ విసృ
ష్టశ్చసరాజకుమారః ప్రవిశ్యాభ్యంతరంనిజమాతృనిర్విశేషమాలోక్యమ
నోరమా [illegible] చంద్రాయుధః జనకకల్పితం రాజకులక
ల్పం చ [illegible] పరిజనపరికల్పితపల్లవాది
తోరణ [illegible] ప్రతిధ్వనిబధిరీకృతదిశాముఖం ధరా
మరనికరాశంసితనిఖిలనికేతనప్రవేశమంగళమభినవంనిజభవనమాసాద్య

శ్రీమంటపావస్థితాయాం శయ్యాయాం క్షణం విశ్రమ్యోత్థాయ సమాన
వయోభిస్సహ వసుమతీపతితనయైరభిషేకాదిభుక్త్యస్తమఖిలమపి దివస
విధిమాకలయ్య స్వశయనీయగృహాభ్యన్తరపవేంద్రాయుధావస్థితిమధ్యా
దిదేశ ॥ ౧౧౭ ॥ తతః ॥ వ ॥ స్వీయప్రభాపిహితమధ్యఖిలందినశ్రీపా
దాత్తశోణమణినూపురమేకమద్య । వ్యోమస్థలీగతివశాత్తపనచ్ఛలేనస్ర
స్తంపపాతకిలపశ్చిమశైలశృంగే ॥ ౧౧౮ ॥ గ ॥ క్రమాదస్తగిరిమస్తకతల
మలంకుర్వతి భగవతి భాస్వతి త్రియామా కామినీకర్ణావతంసీకృతా
భినవపల్లవాయితే గళితే సంధ్యారాగే దిగంగనాకుచకలశకలితకస్తూరి
కాయితేషులబ్ధప్రసరేషుసర్వతస్తిమిరనికరేషువిఘటమానకోకమిథున
దీనతరనినాదబధిరేషు దిగన్తవివరేషు గన్ధతైలావసిక్తదీపికానికరనిరస్త
తిమిరేషు రాజకులప్రాసాదాభ్యన్తరేషు నిజకరసరసిజయుగళగృహీత
ధనుస్సాయకే సరభసమస్తగిపురముపగతే యామికఇవకుసుమకార్ముకే ॥
॥ వ ॥ తదాదీపాలోకప్రశమితతమాః ప్రాప్య సదనం పితుః పా
ర్శ్వే స్థిత్వా చిరమథనిజాం వీక్ష్య జననీమ్ । తతశ్చంద్రాపీడస్స్వభ
వనగతశ్శారదశశిప్రభంతల్పం భేజేభుజగపతిభోగంహరిరివ॥౧౨౦॥గ॥అ
నన్తరమపగతాయాం నిశీథిన్యామయముత్థాయ శయనతలాదవాప్తజనకా
భ్యనుజ్ఞః ప్రత్యగ్ర మృగయావిహారవికృష్యమాణమానసస్సమారూఢేం
ద్రాయుధశ్శార్దూలచర్మకర్బురచేలోష్ణీషధారణచారుభిః కనకశృంఖ
లానియంత్రితవిశ్వకద్రువిశోభితోపాంతైర్ముసలముద్గరప్రాసశరాసఖ
డ్గఖేటక్షేపణీయగదాశక్తితోమరవాగురాదిప్రహరణప్రశస్తహస్తైస్స
ముదగ్రశ్మశ్రుభీషణవదనైః కంధరాలంకృతకపర్దికాకలితహారైస్సహాశ్వ
ఖురైరనేకమృగకులశరణ్యమరణ్యమాససాద ॥ ౧౨౧ ॥ తత్ర ॥ వ ॥ క
ర్ణాంతాకృష్టముక్తైః పరుషతరశరైః క్షోభయన్పుండరీకాన్ఖడ్గేనాఖండితాం
గం సపదివిరచయన్ఖడ్గషండంప్రచండమ్ । భిందన్క్రూరాన్మృగేంద్రా
న్ప్రసభమగణయంస్తాడయన్క్రోడషండం చంద్రాపీడస్తదైవం వనభువి

మృగయాలీలయా సంచచార ॥ ౧-౨ ॥ తదను సభామధ్యం ప్రాప్తప్ర
భాకరమండల ఇవ సపది తురగారూఢస్స్వకం క్షితీశ్వరసూనుభిః । స్వసదనగ
తస్స్నాత్వా మాత్రాఽర్పితాభరణాదికం నిఖిలసుహృదాం దత్వా స్వీకృత్వా క
రోత్సాహభోజనమ్ ॥ ౧-౩ ॥ X ॥ ఉపస్పృశ్య చ గృహీతతామ్బూలస్త
త్రైవాహోరమంటపే సహ వైశంపాయనాదిభిస్సుహృద్భిః కుర్వన్వినో
దగోష్ఠీం ముహూర్తముపవిశ్య పదాభ్యామేవాపాస్తేంద్రాయుధసవిధ
స్సత్యపి భృత్యవర్గే స్వయమేవ సస్పృహముపసృత్య తదగ్రార్పితబాలతృ
ణః నిర్గత్య సమాసాదితరాజసదనస్సవినయం ప్రణమ్య రాజానం సం
ప్రాప్తనిజనివాసస్తాం త్రియామామత్యవాహయత్ ॥౧-౪॥ పరేద్యుః
ప్రభాతసమయే విభూషితవివిధవిభూషణయా విలసదుదయాతపసమా
రక్తాంశుకప్రావృతవిగ్రహయా తరుణహృదయకురంగసంగ్రహణసాధక
మారవీరకిరాతకరాత్తవాగురాసందేహసందాయిశిరోజనిచయయా శార
దచంద్రచంద్రికాసుందరమందహాసబంధురవక్త్రప్రభాముకులీకృతభవ
నవాపికా సరోజవిసరయా మృణాలదండాఖర్వగర్వఖండనపండితోద్దం
డదోర్దండమండితకంకణగణభారాదివారుణతరకోమలకరకిసలయయా
మదనమహారాజమహీమండలజయమహాభిషేకమంగళకలశసంశయజనక
కుచకుంభసముత్తుంగవక్షస్స్థలయా లలితోరుదండవిడంబితరంభాస్తంభాడం
బరయా మంజుశింజితమంజీరాసంజితపదపంకజయా జగదేకసుందర్యాక
యాచిద్వామలోచనయా సహ సమాయాన్తమన్తఃపురాధికృతం పృథివీ
పతిప్రియతమం కైలాసనామకం కంచన కంచుకినమయమద్రాక్షీత్ ॥౧-౫॥
స తావద్విరచితప్రణతిస్సముపసృత్య భూతలవినివేశిత వామేతర పాణి
పల్లవః కుమారమహాదేవీవిలాసవతీ కుమారమేవమాజ్ఞాపయతి ॥ ౧-౬ ॥
వ ॥ పూర్వం జిత్వా కులూతక్షితిపతిమధునా తత్పుత్రికాం కోమలాంగీమానీతాం
తాతరాజ్ఞానుచిరమపి మయా పాలితాం స్వారసీపత్ । వోఢుం తామ్బూలధా
నీం భవత్విత మయా ప్రేషితాం పత్రలేఖానామ్నీమేనాం గృహాణ క్షితిపతి

తనయాం మావమంస్థాః కుమార ॥ ౧౨౭ ॥ బాలాపల్లాలనీయా స్వమతిరి
వ మనశ్చాపలాద్వారణీయా శిష్యేవ ప్రేక్షణీయా సుహృదివ రహసి వ్యా
హృతైస్తోషణీయా । ప్రాయస్స్వైరయోగః కుమారం దురితనిజగుణైః ప్రీణయే
త్తూర్ణమేషా కింత్వా బాల్యాదముష్యా ముఖరయతి హి మాం పోషణస్నే
హావసమ్ ॥ ౧౨౮ ॥ ఇతి మాతృవాక్యమభిధాయ కంచుకిష్వధిగత్య మాన
మవిదూరతస్థితే । జననీయథాదిశతి మామితీరయన్నథతాం స రాజతన
యో గృహీతవాన్ముదా ॥ ౧౨౯ ॥ తతః ॥ సా పత్రలేఖా న దివా న రాత్రౌ ఛా
యేవ తస్య ప్రముమోచ పార్శ్వం । శ్రోణీంద్రపుత్రోఽపి తదాదితస్యామ
తీవ సంప్రీతమనా బభూవ ॥ ౧౩౦ ॥ ******************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః
శ్రీవాజపేయరామదీక్షితస్య సూనునా శ్రీకంఠకవినా విరచితే
అభినవకాదంబర్యభిధే చమ్పూప్రబంధే ప్రథమాశ్వాసః
॥ వ ॥ వాధూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయామ్ ।
అభినవకాదంబర్యాం పూర్వాభోగాదిమాశ్వాసః ॥౧॥

అథ ద్వితీయాశ్వాసప్రారంభః.

వ ॥ కతిపయదివసేషు ప్రవ్యతీతేషు సూనోర్నృపతిరథ చికీర్షుర్యౌ
వరాజ్యాభిషేకమ్ । ఉపకరణమశేషం తూర్ణమాహర్తుమాజ్ఞాపయదిశాస
ధికహర్షః ప్రేష్యవర్గానయాసీయసౌ ॥ ౧ ॥ అత్రాన్తరే నృపసుత ని
జదర్శనార్థం స్వావాసమాగతమశేషకలాప్రగల్భమ్ । సవ్యాగ్రసీతమ
పితం శుకనాసమంత్రికతుర్వినీతతరమేవమవాదవేషః ॥ ౨ ॥ గ ॥ తా
తచంద్రాపీడనిఖిలకలావిలాసినీవిలాసవిరచితస్వయంగ్రహావిధేః వినయని
ధేః కరుణారసజలనిధేః మహారాజ[illegible]హాకులమహాంబుధిసుధానిధే స్తవనా
స్త్రవ్యసనా స్వలోప్యపూర్వదేశవిషయః ॥ ౩ ॥ వ ॥ సాల్పం వాంఛితవాప

దైవ్యమధునా జాగర్తి కింతు స్వతస్సూర్యాలోకమథ కరోతి నితరాం దీప
ప్రభాం నిహ్నుతే । భాస్వత్ప్రత్నరుచిం భినత్తి సతతం చంద్రప్రభాం దేవ్య
ష్టిచ ప్రాయో యౌవనసంభవం హి తిమిరం ధీమస్తమప్యంఘయేత్ ॥ ౪ ॥
గ ॥ ఇత్యతోఽవిస్తరేణాహమభిధాస్యే శృణోతు భవానవహితః ॥ ౫ ప॥
గర్భైశ్వరత్వం నవయౌవనత్వం సురూపవత్త్వం పృథుశక్తిమత్త్వం । ఏతే
ష్వైకైకమనర్థహేతుర్భవేత్ప్రభూణాం కిముతాత్ర సర్వం ॥ ౬ ॥
శాస్త్రాంబుసంక్షాళననిర్మలాపి ప్రాయేణ యూనాం కలుషైవ బుద్ధిః । సం
ప్రాప్తదీప్యద్ధవళప్రభాపి దృష్టిస్సరాగైవ భవేదమీషామ్ ॥ ౭ ॥ ఇం
ద్రియమృగకులహారిణ్యుపభోగమరీచికామురంతేయమ్ । వాత్యపశుష
పత్త్రం ప్రకృతిః పురుషం సుకుమారమపహరతి ॥ ౮ ॥ యౌవనోదయ
కషాయితచిత్తవృత్తిరాస్వాద్యమానమధికం విషయస్వరూపమ్ । జానాత్య
నుత్తమతమం మనసా సద్దైవ ప్రాయో వినాశయతి తం విషయాతిసంగః ॥
భవాదృశా ఏవ భవంతి యోగ్యా గురూపదేశస్య విశుద్ధచిత్తాః । శుద్ధే హి చేత
స్యుపదిష్టవాచో యథార్థభాసస్స్ఫటికే విశంతి ॥ ౧౦ ॥ భవతి హి గురు
వాక్యం పాపినః కర్ణశూలం భవతి సుకృతభాజః కర్ణభూషా తదేవ । తి
మిరమివ శశాంకజ్యోతిరజ్ఞానదోషం హరతి హి గురుభక్త్యా కిం న సాధ్యం కు
మార ॥ ౧౧ ॥ అసావనాస్వాదితవిషయసారస్య భవతః సమీచీనఃకా
లః కిలసదుపదేశస్య నితరామ్ । విశుద్ధేపి స్వాంతే మదనశరవిద్ధే సతి తదా
గళత్యేతత్సర్వం గురుభిరుపదిష్టం జలమివ ॥ ౧౨ ॥ దుర్నయస్య నకులం న
చ శాస్త్రం కారణం భవతి చందనజన్మా । శంసకిం న దహతి జ్వలనః కిం వర్షతే
న పయసా బడబాగ్నిః ॥ ౧౩ ॥ అకాంచనవినిర్మితం రుచిరకర్ణకాభూష
ణం నిరస్తపలితాదికం భవతి చాజరం వార్ధకమ్ । సమస్తమలనాశనో ని
రుదకోఽభిషేకః ప్రజాగరః పరమమీలనః కిల గురూపదేశో భువి ॥ ౧౪ ॥ శా
త్త్రోణీశ్వరాణాం మదమలినధియాం నోపదేష్టారపవ ప్రాయస్సంత్ర
స్యలోకః ప్రతిగజ్ఞవతద్వాక్యమేవానుగచ్ఛేత్ । దర్పాధిస్తబ్ధకర్ణా

గురువచనమమీ నైవశృణ్వంతి కించిచ్ఛృణ్వంతోపి త్యజంతః ముకుళితనయ
నా బోధకాన్ఖేదయంతి ॥ ౧౫ ॥ లోకేమంగళశ్రీముఖః ప్రథమతశ్శ్రీ
రూపమాలోచయేత్ఖడ్గాగ్రగ్రచరీయమాత్మసహజాతాసాం వియోగాస
హా। రాగంచందనపల్లవాచ్చపలతామురైశ్శ్రవస్తామదం మద్యాన్మోహ
భరంవిషాత్కుటిలతామిందోశ్శకిలాహాంబుధేః ॥ ౧౬ ॥ లబ్ధాపీయంవరా
కీక్షణరుచిచపలాపాల్యతేహిశ్రమేణ ప్రత్యక్షం మందగజఘటాత్సమదగజ
ఘటాపాలితాపి ప్రయాతి । యాత్యేవాఖర్వగర్వోద్భటభటవిచలత్ఖడ్గధా
రావితాపి శ్రీమత్యేవాచిరేణ ప్రథితగుణగణ ప్రగ్రహాసంజితాపి॥౧౭
నశీలంనోరూపంనహిపరిచయంనోత్తమకులం నసత్యంనాచారంనచచతుర
తాం నశ్రుతమపి । నధర్మంనత్యాగంననయమపినోలక్షణశతంవరాకీయం
లక్ష్మీర్గణయతిచలాజాతుచిదపి ॥ ౧౮ ॥ ధీరందూరతరంజహాతిగుణినంనా
లోకతేపండితం నప్రాప్నోత్యభిజాతమిష్యతి మనాజ్ఞాభ్యేతిసభ్యా
నపి । ఆర్యంనాశ్రయతేనపశ్యతి శుచిం నోదారముద్వీక్షతే నోజానాతి
కులక్రమం నమనుతేలక్ష్మీర్వినీతంజనమ్ ॥ ౧౯ ॥ దోషాన్వర్ధయితే ధు
నోతిసుగుణాంత్సద్వృత్తమున్మూలయత్యాశాం సంజనయత్యలం సుచరితం
లుంపత్యసౌపాపినీ । దుర్ధ్యేషాపచయంలునాతిసుకృతం మోహంసముత్పా
దయత్యున్మాదంకలయత్యసారవిషయావేశాభిసంధాయినీ ॥ ౨౦ ॥ ఈదృ
గ్దురాచరణదూషితయాగృహీతా లక్ష్మ్యావివేకవికలాః పృథివీశకేశాః । కు
ర్వంత్యమీసకలలోకవిడంబితాని కర్మాణినాపిగణయంతిజనాపవాదమ్ ॥
తథాహి ॥ భూపాస్సంప్రాప్తరాజ్యాయదిభవతితదాదూషితంచిత్తమే
షాం దాక్షిణ్యంయాతిదూరం గళతిగుణగణఃకుత్రచిత్క్షాంతిరేతి । నిన్ద్యా
స్తేసాధువాదాః పరగతిమననం నాస్తిసంపద్భిరేవం నశ్యంతీభిఃప్రకా
మం ప్రతిహతహృదయావిహ్వలత్వం ప్రయాంతి ॥ ౨౧ ॥ పాపాపూరి
తవిగ్రహాఇవపరంపీనాఃపిశాచాఇవ త్రస్యత్ప్రాణివిహింసకాఃకిలచరా
స్త్రిత్యక్తశీలాఇవ । నోపశ్యంతిసమీపమప్యత్యవణవాసనాన్తస్స్వబంధూన

పి. స్వీయాంగాన్యపి ధారయన్తి న హి తే ప్రాప్తప్రహారా ఇవ ॥ ౨౩ ॥
స్వాభోగోత్పాదనమాత్రపూర్ణహృదయా గుప్తక్రియావఞ్చకా అస్థానా
మ్బుజనీబకా ధనపలగ్రాసోగ్రగృధ్రాః ఖలాః । భూపానామనుజీవినః పు
నరమీ దోషాంశ్చ తత్తాదృశాంస్తాదృక్షం గుణపక్ష మేవ నితరామారోపయ
న్త్యగ్రతః ॥ ౨౪ ॥ తథాహి ॥ ద్యూతం నిశ్చిన్తతేతి శ్రమ ఇతి మృగయాం
మత్తతాం ధీరతేతి స్వస్త్రీత్యాగక్రియామవ్యసనమితి పరాక్షేపశాన్తిం క్ష
మేతి । పానం లీలేతి పూజ్యానమతి మపరాధీనతేత్యాత్మవన్ది వ్యాఖ్యాత
స్తోత్రజాలం య ఇతి హృదయే తేహ సన్తః స్తువన్తి ॥ ౨౫ ॥ ఇతి నిజోద
రపూరణతత్పరైర్వితథమప్యనుజీవిభిరీరితమ్ । అవితథం పరిచిన్త్య విచేష్టి
తం నిజమసాధ్వపి సాధ్వితి మన్వతే ॥ ౨౬ ॥ అన్తర్భాగనివేశితాపరభుజ
ద్వన్ద్వం నిజం విగ్రహం చర్మచ్ఛన్నతృతీయదృక్సవనిటిలం సంచిన్త్య నీ
చా నృపాః । దేవాన్న ప్రణమన్తి దేశికజనాన్నారాధయన్తి ద్విజాన్నే
క్షన్తే దురహంకృతిప్రతిహతస్వాన్తా నితాన్తం భువి ॥ ౨౭ ॥ విద్వజ్జనా
న్పరిహసన్తి శపన్తి వృద్ధాన్నాకర్ణయన్తి నితరాం సచివోపదేశాన్ । న
ప్రీణయన్తి హితవాదిజనాంశ్చ మాన్యాన్నో మానయన్తి దురహంకృతిదూ
షితాస్తే ॥ ౨౮ ॥ కించ ॥ యో హర్నిశం విరచితాఞ్జలిరుజ్ఝితాన్యకార్యశ్చ
నౌతి కులదైవమివ స్వమేవ । పూజ్యస్స ఏవ స సఖా చ స హేష్టబన్ధుస్సర్వం స
ఏవ భువనే త్ర భవేదమీషామ్ ॥ ౨౯ ॥ ఏవం కష్టతరా హి రాజ్యపదవీ మో
హప్రదా యావనన్తస్మాన్నోపహసన్తి తాతగురవో నిన్దన్తి నో పణ్డితాః ।
స్నిగ్ధా నాభిభవన్తి వక్రమతయో నో వఞ్చయన్తే విటా రాజ్యైశ్వర్యమదో
యథా న భజతి త్వాం సంయతేథాస్తథా ॥ ౩౦ ॥ కామం భవాన్ననునిసర్గ
త ఏవ ధీరః పిత్రా స్వకారి విమలీకృతచిత్తవృత్తిః । న త్వాం ధనాని మదయ
న్తి తథాపి కించిన్మామవ్యతాపకగుణో ముఖరీకరోతి ॥ ౩౧ ॥ శూరం వాప్య
భిజాతమప్యరుతప్రజ్ఞం గుణాఢ్యం ఖలు ధీరం వాపి ఖిలీకరోతి పురుషం
లక్ష్మీరితి ప్రత్యహం । స్వారం స్వారముపేత్య పూర్వపురుషైరూఢాం ధరిత్రీం

నిజాన్బంధూనుస్నమయద్విషశ్చనమయ ప్రాప్తాభిషేకోత్సవః ॥ ౩౨ ॥
స త్తద్వీపపతీంజిత్వామపిపురాపి త్రాఖిలాం మేదినీం జిత్వారబ్ధహరిజ్జయః
పునరపిస్వీకృతంయశః ప్రాప్నుహి । ఇత్యుక్త్వా శుకనాసమంత్రిణి తతో
మానంసమాజగ్ముషి శ్రుత్వాతద్వచనంసచాయమగమత్స్వచ్ఛాంతరస్స్వం
గృహం ॥ ౩౩ ॥ గ ॥ తదనంతరమతిక్రామత్సుకేషుచిద్దివసేషు ॥ ౩౪ ॥
వ ॥ తతస్తారాపీడస్సకలధరణీపాలసహితస్సులగ్నే పుణ్యాహ్నే స్వకరకమ
లోత్క్షిప్తకలశః । సమ్భృతైస్సర్వత్ర త్యాగైస్సహామణిఫలైస్సౌషధిరసైస్స
మస్తైరంభోభిస్సుతమభిషిషేచ ప్రముదితః ॥ ౩౫ ॥ తత్ర ప్రాప్తోటితదిక్త
టః పృథుభయస్తంభీకృతాశాగజస్సంభుగ్నీకృతకుండలీశ్వరఫణస్సంస్పృష్ట
భూమండలః । హేమాద్రీంద్రగుహాప్రసుప్తమృగరాట్ఫేట్కారతారస్త
దావ్యోమాగ్రం రురుధేనితాంతరుచిరః కల్యాణవాద్యధ్వనిః ॥ ౩౬ ॥ గ ॥
అనంతరమఖిలావరోధవధూపరివారపరివృతవిలాసవతీకరకమలపరికలితసు
రభిళపరిమళసంలిప్తసకలశరీరః నాతిచిరోన్మీలితధవళకుసుమసముదయసం
మ్పాదితశిరోభూషణః గోరోచనారోచమానమూర్తిః బాలతృణప్రవా
ళప్రకల్పితమనోహరకర్ణపూరః ఆయతాంచలశారదచంద్రచంద్రికా
భాసురవసనయుగళవిశోభితః పురోహితగ్రథితకౌతుకతంతుమంజుళపా
ణితలః అనతిచిరాగతరాజలక్ష్మీకరయుగళకలితకమలనాళసందేహసంపా
యిరుచిరతరహారవిరాజితోరస్స్థలః తదాకిలకరాంచలకలితకనత్కనకవే
త్రయష్టినానిజజనకేనపురస్తాదారబ్ధోత్సారణకృత్యస్సద్యస్సమాసాద్య
సభామంటపం సురరాజఇవ సుమేరుశృంగం చంద్రాపీడస్సింహపీఠమలం
చకార ॥ ౩౭ ॥ వ ॥ తదాత్వపవమథ్యమానసింధుఘోషభీషణం గభీర
మష్టదిగ్జయప్రయాణకాలసూచకమ్ । అజాండభాండఖండనప్రచండ
దుందుభిధ్వనింనిశమ్యపార్థివేంద్రసూనురుత్థితస్సభాస్థలాత్ ॥ ౩౮ ॥ ప్ర
స్థాయాధకీతీంద్రప్రకరపరివృతశ్శూరసేనాసమేతో మాతంగారూఢమ
స్త్రాస్త్రజమహితనిజోపాంతభాగః ప్రవీరః । అగ్రేస్థేంద్రాయుధశ్చ ప్రథ

మమిభవధూం పత్రలేఖాధిరూఢామారుహ్యాఖండలాశాం ప్రతివిమత
భయోత్పాదకోయం ప్రతస్థే॥౩౯॥ అథాభియాస్యంత్సముదస్తతోరణాం
పరికల్పితానేకతృణాలయావృతామ్। ప్రవిశ్యదివ్యత్పటమంటపాంస్థలీం ని
నాయరాత్రింపురవాత్రయైవసః॥ ౪౦ ॥ ప్రాతరుత్థాయసజయీకృతపౌర్వా
హ్ణికక్రియః। పృతనాశోభితోపాన్తః ప్రతస్థేదిగ్జిగీషయా॥౪౧॥ తతూరి
నానమయన్నృదూంశ్చ విజహద్భీతాంత్సమాశ్వాసయంత్సంరక్షన్శరణా
ర్థినోవిటపకానున్మూలయంత్సర్వతః। పాదాబ్జావతితాం స్వజనప్రథిగతా
నుత్పాదయన్కంటకానత్రిత్వా తముపార్జయన్నపి కరాన్గృష్ణాంశ్చ
చాధావనీమ్ ॥ ౪౨ ॥ ప్రాచీదక్షిణపశ్చిమోత్తరదిశోభ్రాంత్వాత్రివర్షం
క్రమాజ్జిత్వాహేమజటాభిధాంశ్చశబరాన్కైలాసశైలాంతికే । ఊరీకృ
త్యతదాస్పదం మణిపురంపూర్వాబ్ధ్యదూరస్థితం భూఖండభ్రమణశ్రమా
పనుత్యేత్రావసజ్జాత్వయమ్ ॥ ౪౩ ॥ ౫ ॥ అథైకదాస చైకఏవ యువ
రాజస్సమారూఢేంద్రాయుధః మృగయావినోదమనుబుభూషుస్సకలమ్భ
కదంబకాననం కాననముపగతః సతచ్చిచ్ఛిఖరిశిఖరాదవతీర్ణకిన్నర
యుగళనిగళితనిజనయనయుగళః అపూర్వతన్మిథునసందర్శనసంజాతతద్గ్ర
హణకుతూహలః కశాభిఘాతద్విగుణీకృతవేగతురగముఖాస్తమాత్రా
తిక్రాన్తదశయోజనః కించిదద్రికూటమధిరూఢేచ తస్మిన్కిన్నరమిథునే
శనైశ్శనైస్తదనుసారినివృత్య నయనయుగళమశిశిరరవికరనితాన్తతాన్తతను
లతః కించిదివస్మిత్వాంతరేవేత్థమాలోచయామాస ॥ ౪౪ ॥ వ ॥ బాలనే
వమయాకిమర్థమవిమృశ్యాత్మావృథాయాసితః ప్రాజ్యఃనిష్ఫలకిన్నరాను
సరణేనాసాదితంకింఫలమ్। మార్గ్యఃకేదృగహోకిమర్థముదితావ్యర్థక్రి
యాయాంరతిః పంథాఃకోపినదృశ్యతేతృణలతాచ్ఛన్నంవనంఖల్విదమ్ ॥
నిఖిలజనపదానాంభూమిసీమాన్తరేఖామణిపురమథమాన్యారణ్యమస్యోత్త
రేణ । తదనురజతశైలో దేవసంచారయోగ్యః ప్రథమమితిమయార్యైః
కథ్యమానంశ్రుతంహి ॥ ౪౬ ॥ అపిచ ॥ అధికతురగవేగాతిలన్ఘరన్యస్త

దృష్టిఘూర్ణిరిమణిపురమార్గం నాహమాలోకయం ప్రాక్ । రవిరపిదినమ
ధ్యం ప్రాప్తవాన్స్ఫూరితప్రస్నతతగమనఖేదాన్నివద్యతించాప్యయథోఽపి ॥
తతః ॥ వాపీకాపివిలోకితా యదిహాయం తంపాయయిత్వాజలంస్నాత్వా
తత్రసుశీతవారిణితరోఃకస్యాపిమూలంశ్రియేత్ । మార్గాయాసనిరా
సనం విరచయన్న్యాస్యామి పశ్చాదితి వ్యాపృత్యాత్తతురంగమస్సలిలపానే
చ్ఛుశ్చచారాటవీమ్ ॥ ౪౮ ॥ నాగాకృష్టమృణాళజాలజటిలం క్రీడాం
ఘ్రిపంకార్దితం కల్హారాంబుజకుట్మలైరవిరళంమార్గంవ్యతీత్యాగ్రతః।
కైలాసోత్తరపూర్వదిగ్విలసితం నీరంధ్రమత్యాయతం దృష్ట్వా వృక్షకదంబ
కం ప్రముదితస్సోఽయంవివేశాంతరమ్ ॥ ౪౯ ॥ గ ॥ తస్యచానేకానోక
హనివహస్య మధ్యభాగమలంకుర్వాణముదీచీ కామినీకరకమలాముక్తము
క్తామణిమయముకురసందేహ సంపాదకం మజ్జనాగతమహేశమస్తకమ
ధ్యవిద్యోతమానశశలాంఛనబింబవిగళితసుధారసధారామిళితసలిలంము
హుర్ముహురంభోజసంభవహస్తాదస్తకమండలు పూరణ సంజాతహరివారివి
రావంవాలఖిల్యాద్యఖిలమునికులావగాహనపావనపానీయంశంబరారిసంగ
రసంగతపరిశ్రమపరిజిహీర్షాగత కుబేరాంతఃపురవరవర్ణినీ గభీరతరనా
భీబిలాపీతనీరం సజ్జనస్వాంతస్వచ్ఛమగచ్ఛదక్షిపథం క్షితిపతితనయస్యా
చ్ఛోదాభిధానంసరః॥౫౦ ॥ వ ॥తద్దృష్ట్వాతిమనోహరం ప్రముదితస్స్వాం
తోనితాంతంజవాదేతద్దక్షిణకూలసన్నిధిగతో వాహాదవతీర్ణస్తతః । పల్యా
ణంవ్యపనీయపీతసలిలం స్నాతంచకృత్వాసతంబధ్వాగ్రే స్వకృపాణలూన
యవసంక్షిప్త్వాథసస్నౌస్వయమ్ ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ స్నాతోత్థితశ్చసయువరా
జశ్చాతకఇవారచితజలమయాహారః కోకాండజఇవ ఖండితబిసకాండఃభు
జంగఇవాభినందితతరంగశిశిరసమీర కిశోరః పిండీకృతోత్తరీయమండితశి
రస్థానం శిశిరశిలాతలాస్తీర్ణపర్ణశయనమాసాద్య ముహూర్తమాత్రంవి
శ్రాంతిసుఖమనుభవంస్తత్తటాకోత్తరతటప్రకటీకృతంపరిత్యక్తతృణకబళ
నిశ్చలకర్ణయుగళ తదభిముఖోన్నమిత కంధరనాళంచాప్యయథాకణిః త

పూర్వం శ్రవణసుభగం కరం వీణాగుణక్వాణరమణీయం కమపిగాననినా
దం నిశమ్య కుతోయమత్ర మానుషసంచారోచితేదేశే సంగీతశబ్దస్స్యా
ద్భవ ఇతి చిత్రీయమాణచిత్తవృత్తిరుత్థాయ బద్ధపల్యాణమింద్రాయుధమా
రుహ్య తమేవ గానరవమనుససార ॥ ౫౧ ॥ వ ॥ ప్రదేశాంతం ప్రాప్య
క్షితిరుహానికాయైకపరివృతం పురస్సౌమ్యం సిద్ధాయతనమభిగచ్ఛం స్తదు
దరే । అపశ్యచ్ఛ్వేతాబ్జార్జితమమలమూర్తింసగిరిజం చతుర్వక్త్రం దై
వాసురనతపదం త్ర్యంబకమయమ్ ॥ ౫౩ ॥ తస్య దక్షిణముఖార్పితేక్ష
ణాం శారదేందురుచిరామలప్రభామ్ । గానలోలదధరాం వ్యలోకయ
త్కామపి స్త్రియమమానుషాకృతిమ్ ॥ ౫౪ ॥ సోయందీర్ఘజటావిశోభి
శిరసం భస్మత్రిపుండ్రోల్లసత్ఫాలాం త్ర్యమ్బకపాదుకాంచితజటాంవల్కో
త్తరీయావృతామ్ । కంఠాలంకృతమౌక్తికాక్షవలయాం ధౌతోపవీతోజ్జ్వ
లామేనాంపాశుపతవ్రతాతిసుభగాందృష్ట్వాప్రహృష్టోభవత్ ॥ ౫౫ ॥
౫ ॥ అనన్తరమవతీర్య సమీపపాదపనిబద్ధేంద్రాయుధమారచితశంకరపద
పంకజప్రణామం తామేవ దివ్యవనితామనిమిషనిశ్చలేన లోచనాంచలే
న ముహుర్ముహురాపిబన్తం తదాకృతికాంతిశాంతిప్రముఖగుణగణరా
మణీయకవిలోకనద్విగుణితవిస్మయం విశాంపతితనయమేనమేవమాకులీ
చకారచిత్రీయమాణం చిత్తమ్ ॥ ౫౬ ॥ తథాహి ॥వ ॥ చిత్రా దైవగతిః
పురాహిమృగయాప్రీతిర్యదృచ్ఛావశాజ్జాతా కిన్నరయుగ్మకానుసరణాద్ద్ర
ష్టాపరం దేవభూః । తోయాన్వేషణతత్పరేణహిమయా దృష్టం ప్రకృష్టం
సరః పశ్చాద్గీతరవశ్శ్రుతస్తత ఇయందివ్యావధూర్వీక్షితా ॥ ౫౭ ॥ అపిచ॥
మాందృష్ట్వానాప్యదృశ్యాభవతిసురపథం నోత్పతత్యద్రిశృంగం నారో
హత్యద్యయస్మాత్తదహముపగతస్సన్నిధింతూర్ణమస్యాః। కాత్వంకింతే
భిధానం ప్రథమవయసితే కింవ్రతంవేతిసర్వంపృచ్ఛామీతి ప్రతీచ్ఛన్న
వసితిసమయంస్తాత్ర గీతేస్సతస్థౌ ॥ ౫౮ ॥తతస్సాగీతాంతేరచితశివపాదా
మ్బుజనతిః కటాక్షైస్సస్నేహంసుచిరమవలోక్యైనమవదత్। కుతస్త్వ

కింవాలేపరమతిథయే స్వాగతమిత్యా మహాభాగః కస్మాద్విపినభువమేనా-
ముపగతః ॥ ౫౯ ॥ తదుత్తిష్ఠానుగచ్ఛాద్యపూజాంగృహ్ణీష్వమత్కృతాం।
ఇత్యుక్తో౽యం వ్రజంతీం తామనువవ్రాజ శిష్యవత్ ॥ ౬౦ ॥ ప్రత్యుపక-
రణాన్వితామయముపేత్య తస్యా గుహాం కృత్వాతిథిసత్కృతిం సవిస్మయం
గృహీత్వా తతః ।, స్వవృత్తమఖిలం క్రమాత్తదనుయుక్తమావేదయన్నిజం
తురగమాత్తనోత్తమపనీతపల్యాణకమ్ ॥ ౬౧ ॥ గ ॥ అథైనామప్యభిసం-
దితాహారాం సాధితసంధ్యాసమయసముచితసముదాచారామాసన్నశిశి-
రశిలాతలసన్నివిష్టాముపసృత్యాంగీకృతముహూర్తమాత్రోపవేశనశ్చంద్రా-
పీడస్సప్రణయమేవమభాణీత్ ॥ ౬౨ ॥ వ ॥ భగవతి త్వదనుగ్రహాపఫి-
తాసపది మానుషతాసులభా బలాత్ । ముఖరయత్యనయోగతాపి హీనమ్మాం
నయది ఖేదకరం కథయాద్యతత్ ॥ ౬౩ ॥ గంధర్వవాదానపవాసురీణాం య-
క్షీణాంత్వంపన్నగీకిన్నరీణాం । సర్వంహిత్వానూత్నతారుణ్యసౌఖ్యం ప్రా-
ప్తాసిత్వంకాననంకిన్నిమిత్తమ్ ॥ ౬౪ ॥ అపిచ ॥ భగవతి సుకుమారంభూ-
రిపాండుప్రభంతే వపురిదమపి కుత్రాప్యశ్రుతాదృష్టపూర్వమ్ । స్వచరి-
తకథనేన స్ఫీతకౌతూహలం నశ్శమయతు భవతీతి ప్రాంజలిర్వ్యాజహార ॥
ఇతి వదత్యవనీశసుతే హ్యాది క్షణమియం పరిచిన్త్య కిమప్యథ । అవిరళాశ్రు-
నిమీలితదృక్ఛలత్కుచపటీకిలరోదితుముద్యతా ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ఇత్థందురం-
తచింతాతంతుసంతానసంధానితస్వాంతాం నిశాస్తనిశాకాన్తకలామివ ని-
తాన్తతాన్తతనులతాకాన్తింశాన్తాకృతిమేతాం దివ్యసుదతీమాలోక్య స-
మాసాదితమానసపీడశ్చంద్రాపీడః సతానపల్పకాలశ్సైసంవిధామను-
భావాః పాత్రీభవంతిశోకానాంబలవదన భవేద్వ్యసనసనిదానసమిత్యాలో-
చ్య దుఃఖకారణస్మరణానుయోగకరణాద్దాత్మానమాక్షేప కృత్వాగస్సు మనా-
నః పదనసమ్మార్జనాయ నిర్ఝరాంజలిసమానీతమాసన్నప్రస్రవణసలిలంచే-
తస్యైవిదేశ ॥ ౬౬ ॥ తతః ॥ వ ॥ ప్రమృష్టవక్త్రీద్వందద్వాస్స్రపదేశసమా-
నీతసలిలైస్సుదీర్ఘం నిశ్వస్య స్వచేతమపి వేదన రవ సదత్ । అథాగ్న్య

హం హాహాకరినహృదయాకింతవక్షలం మమోప న్యశ్రిత్యాయదిశతుకమా-
కర్ణయమనాక్ ॥ ౧౮ ॥ భూయస్యస్స్వర్గలోకేప్సరస ఇతి పరాస్సన్తి
కన్యా ఇతీదం ప్రాయిః కల్యాణినస్తైశ్రవణనిపతితం స్యాదథాకర్ణయాసాం ॥
శ్రేష్ఠస్స్వాన్తాగ్నివేదామృతపవనజలార్క్యాంశమృత్యుప్రరైభ్యో విద్యుద్ధ్వ-
క్షిక్షితిభ్యశ్శశధరకిరణాచ్చావిరాసన్కులాని ॥ ౧౯ ॥ దక్ష ప్రజాపతిసు-
తేకిలమున్యరిష్టే తాభ్యాం సమలద్వయమిదం సురగాయకానామ్ । జాతం హి
సర్వమిళనాత్సురకామినీనామేవం చతుర్దశకులాని కిలావిరాసన్ ॥ ౨౦ ॥
జ్యేష్ఠాదక్షసుతాతు షోడశసుతాన్ప్రసూత తేష్వగ్రిమః ఖ్యాతశ్చిత్రరథ-
స్సురేశ్వరసుహృద్గంధర్వరాజః కిల । వర్షే కింపురుషాభిధే త్ర సవిధే త-
ద్ధేమకూటాచలే రాజ్యం పాలయతే సధీరహృదయో గంధర్వసేనావృతః ॥
ఏతచ్చైత్రరథాభిఖ్యముద్యానం తేన నిర్మితమ్ । ఇదం ఖానితమచ్ఛోద-
మయం శంభుః ప్రతిష్ఠితః ॥ ౨౧ ॥ షణ్ణామరిష్టాతనుజన్మనాం తు జ్యేష్ఠా-
య తస్యాభ్భృతి హంస నామ్నే । ద్వితీయగంధర్వకులాధిపత్యం దత్వా త-
మస్థాపయదేష తుష్టః ॥ ౨౩ ॥ యత్విందుద్యుతిభవమప్సరఃకులం తత్సంజా-
తా త్రిభువనలోచనాభిరామా । గౌరీనామ్నీ ప్రదవహచంగనాథహంసః
తత్ప్రీత్యా వగమయాద్యమామభాగ్యామ్ ॥ ౨౪ ॥ మత్తాత స్త్వనపత్యతాం వి-
న్నదుత్పత్త్యాతిహర్షితః । పుత్ర ఇత్యేవమాం మత్వా పుత్రికామపి పి-
ప్రియే ॥ ౨౫ ॥ అథాహ్నిదశమే ప్రాప్తే కృతవంశోచితక్రియః । మహా-
శ్వేతేతి నామాసౌ యథార్థమకరోన్మమ ॥ ౨౬ ॥ తతః ॥ తాతాగారేషు
సేవాహం గంధర్వాణామంకాదంకమ్ । ప్రీత్యారూఢాజ్ఞాతక్లేశా బాలక్రీ-
డాం సేవే సర్వాసామ్ ॥ ౨౭ ॥ కతిపయకాలే గతవతి పశ్చాత్ । ఉరుమహా-
మాపం తరుణిమలక్ష్మీమ్ ॥ ౨౮ ॥ ౫ ॥ అన్యైకదా కిలకిలత్పికశుకప్రముఖ-
నిఖిలఖగకులరుచిరవిపినభాగః సుందరతరచందనచంద్రికాభాసురబంధు-
రచంపశాలాగ్రభాగసంభూతభూరిసుగతామందానందకందళితహృదయా-
రవిందసుందరీజనానందితదయితబృందః ప్రథమానారవిందకుందాదికుసు-

మకరందబిందుసందోహానందితమిళిందబృంద. మంథరగమనవిశోభితాఖిలాశా
వకాశః పంచశరవంచితపథికకామినీహృదయోత్కలికాజనకకాలేయకక
లికాకలితః అశోకవిటపితాడనసమయమంజుశింజితమంజీరవిరావముఖరి
తదిఙ్ముఖః కోకిలకులకాకలీకాన్తకాన్తారాన్తరః పంచాశుగపంచాననవి
లాసవిపినదేశస్సురభిమాసస్సమాజగామ ॥ ౭౯ ॥ కించ ॥ ప ॥ ఆలో
హితాని కుటిలాన్యనిలేరితాని మార్గాన్తరాళపతితాని చకింశుకాని । యా
త్రాభివిద్ధపథికావళివత్సమాంసఖండాంచితా ఇవ శరామదసస్యభాంతి ॥
తాదృక్షే మహితే వసన్తసమయే స్నాతుం స్వమాత్రా సహ స్రోతస్యాద్యోచ్ఛ
దమిదం సరగ్రప్రముదితారమ్యాన్లతామంటపాన్ । మాద్యత్కోకిలకాకలీ
సురుచిరాం మాకందవీథీం ముహుః పశ్యంతీ సఖిజనాహామచరంత్తీరదేశే
తదా ॥ ౮౦ ॥ అథైకస్మిన్దేశే ఝుడితిపవనానీతమతులం సమాఘ్రాయా
పూర్వంకమపిసుమగంధంసకుతుకా । తదాకృష్టా వేగాత్కతిచనపదా
న్యేత్యపురతస్తతఃకించిత్కామప్రతిసిధిమపశ్యన్మునిసుతమ్ ॥ ౮౧ ॥
గ ॥ తదను ధూర్జటినిటిలతటవిఘటితనయనప్రకటీకృతకృపీటయోనిభ
స్మీకృతస్మరవిరహవిధురతపస్విప్రమాణవసన్తసంకాశేన. ఉత్తప్తతపనీయపిశ
జనిజాంగప్రభాతరంగేణ సతటిల్లతమివ కాననాన్తరాళమాతన్వతా వి
మలపులినలేఖాలాంఛితైకదేశసురతరంగిణీప్రవాహాసందేహసంపాదకభ
సితరాజివిరాజితలలాటతటేనానుత్పన్నశ్మశ్రులేఖముజ్జ్వలకళంకమివ శ
శాంకమాననకమలమాబిభ్రతా కరయుగళపరికలితస్ఫటికజపసరకమండ
లునా ధవళయజ్ఞోపవీతోపశోభితభుజశిఖరేణ నాతిచిరోద్గతకోమలరో
మరాజిశ్యామలోదరదేశేన జఘనపథివేష్టితమౌంజమేఖలాగుణేన పరిక
లితమందారతరువల్కలపరిధానేన స్వసహచరానురూపతాపసతనయా
న్వితేన స్నాననిమిత్తమేతదేవాచ్ఛోదసరస్తీరమప్యాగతేన తేనమునిసుతేన
కర్ణావతంసితం మరందబిందుసందోహనిష్యందిసమదృష్టపూర్వం కమ
పి కుసుమగుచ్ఛమప్యాలోక్య నిజవైభవాన్తరితాస్యపరిమళః పరిమళో

యమస్యైవ భవేదిత్యాలోచ్య, తద్రూపాతిశయమోహితహృదన్తరా తత్రైవ చిరమవాతిష్ఠత్ ॥ ౮౩ ॥ ప. ॥ అగణితగుణదోషశ్చారుతాపక్షపాతీ నవతరుణిమగమ్యః పఞ్చబాణః కఠోరః । నవకుసుమమరన్దప్రస్రవస్వచ్ఛరీ కామినవపరవశచిత్తాం మాం వ్యధాత్తదానీమ్ ॥ ౮౪ ॥ దృష్ట్వా తం వదనాన్నిరీయురధికశ్వాసాస్తథా నిర్దయా కుత్రాపి స్ఫురితాఞ్చలం కుచయుగం గాత్రం చకమ్పేఽఖిలమ్ । రోమాఞ్చా మమ సమ్బభూవురజనిస్వేదోద్గమశ్చాఙ్గకా ద్రాగావేశవశాద్ధృదయం భిన్నా స్మి చైవం తదా ॥ శాన్తాత్మన్యధరీకృతాధికతపస్యుత్సృష్టమోహోత్కరం దూరీభూతరతోత్సవే మునిజనే లగ్నం మనో మే కుతః । ప్రాయో భూయస్యబలాజనస్య హృదయం జ్ఞానాతిరోహాత్ర తాం క్వేదం ధామ మహౌజసాం చ తపసాం క్వానఙ్గదుశ్చేష్టితమ్ ॥ ౮౬ ॥ కిఞ్చ ॥ నియతమయమిదానీం మామనఙ్గాభిభూతాముపహసతి నితాన్తం చేతసా విస్మితేన । కుసుమశరవికారం నైవ శక్నోమి గోప్తుం తదపసరణమస్మాద్దేశతో మే ద్వయుక్తమ్ ॥ ౮౭ ॥ ఏవం విచిన్త్య మనసాఽఖిలపూజనీయా సేయం హి జాతిరితి తత్సవిధం ప్రపద్య । ఆలోలతారకమదఞ్చలపక్ష్మమాలమస్మైన మస్కృతిమహం కృతవత్యదూరాత్ ॥ ౮౮ ॥

అథ మయి కృతనత్యాం మన్మథోఽస్యాపి చిత్తం లఘుమరుదివ దీపం చఞ్చలం ద్రాక్చకార । పులకితమఖిలాఙ్గం సన్తతశ్వాసవాతః కరగతజపమాలా కమ్పితా తస్య సద్యః ॥ ౮౯ ॥ దృష్ట్వా తాదృగవస్థం మునిబాలం విస్మయాంబుధినిమగ్నా । స్మరపవనచలితాస్మీత్యహమవేత్య కష్టాస్మి ॥ ౯౦ పుణ్డరీకనుపదాద్ధతత్సహచరం ద్వితీయం రహః ప్రపద్య భగవన్నసౌ కిమభిధశ్చకస్యాత్మజః । కుతః కుసుమమఞ్జరీ తదవతంసితాఽసాధితా సదత్వమితి వాదినీం సతు విహస్య మామబ్రవీత్ ॥ ౯౧ ॥ తథాహి ॥ అస్తి త్రిలోకతపఃశ్రీహృదయాపహారిరూపః కృతాధికతపాః పరిశుద్ధకీర్తిః । గీర్వాణసిద్ధగణవన్దితపాదపద్మో యశ్శ్వేతకేతురితి విశ్వవతాం రభూతః ॥ ౯౨ ॥ గ ॥ తమేన మేకదా దేవపూజాసరోజార్చనార్థమమరతరఙ్గిణీతీరమవతరన్తం

రమణీయతరతరుణిమవైభవం సాదరమాలోకయన్తీ అచిరోద్గతామన్దజృమ్భారంభమన్థరముఖారవిన్దానుమితరతిపతివికృతిః కమలాలయాపి తదవలోకమాత్రసంప్రాప్తసురతసుఖా తస్మిన్నేవ నిజాసనభూతే పఙ్కజాతే కృతకృత్యతామాపన్నా నాతిచిరప్రసూతం నిజసుతమఙ్కేనాదాయ భగవంస్తావకోఽయమర్భక ఇత్యభిధాయ తస్మై శ్వేతకేతవే సమర్పయామాస ॥ ౯౩ ॥ తదనన్తరమయమపి విరచితశిశుజనోచితకృత్యః పుణ్డరీకజననాత్పుణ్డరీక ఇత్యేవ యమాజుహావ స ఏవాయమితి జానీహి ॥ ౯౪ ॥ ఇదానీమేవ చతుర్దశీతి భగవన్తం భవానీకాన్తముపాసితుమమరలోకాత్కైలాసశైలం ప్రతి మయా సహ ప్రయాన్తం పఞ్చశరకోటిసున్దరతరశరీరమేనమాలోక్య మహనీయకమనీయాకృతేరస్యోచితోఽయమలంకార ఇతి నన్దనవనదేవతయా సవినయం సమర్పితా సురాసురమథితక్షీరసాగరప్రత్యుద్గతపారిజాతపాదపసముద్భూతా కిల మఞ్జరీయమిత్యుదీర్య విరతభాషితోఽబభూవ ॥ ౯౫ ॥ విరతవచనే చ తస్మింత్సమునితనయోఽపి సాకూతమావిష్కృతమన్దస్మితః కృతం కృతమనుయోగసంభ్రమేణ యది కుతుకమేతస్యామఙ్గీకురు మఞ్జరీమిమామితి నిగద్య సద్య ఏవ నిజకర్ణశిఖరాదాదాయ మామకీనకర్ణదేశమేనామానినాయ ॥ ౯౬ ॥ తతః ॥ వ ॥ రోమాఞ్చాఞ్చితమత్కపోలఫలకస్పర్శాద్విలోలాఙ్గులీ విస్రస్తాం జపమాలికాం స్మరపరాధీనో న మేనే మునిః । అప్రాప్తక్షితిమేవ తాం కరయుగేనాదాయ తద్గోలణాత్ గాఢాశ్లేషసుఖం చిరాదనుభవన్తీవానయం కన్ధరాం। అథ సముపగతా మాం ఛత్రధారిణ్యవోచత్స్నానగమనవేలా సన్నిధత్తే కుమారి। ఇయమపి తవ మాతా యాతి గేహం హితస్మాత్త్వమపి పయసి మజ్జ్వాతూర్ణమాయాహి యామః ॥ ౯౭ ॥ ఇత్థం కర్ణవిదారణేన వచసా తస్యాస్తతోఽహం దృఢం గంభీరాఙ్కుశతాడనేన కరిణీనూత్నగ్రహేవార్దితా। తదవస్తాం బుజలగ్నమీక్షణమపాకృష్య శ్రమేణ ద్రుతం స్నానాయోదచలంతతో మునిసుతం దీనం ద్వితీయోఽబ్రవీత్ ॥ ౯౮ ॥ సఖే పుణ్డరీక కస్త్వాబ్రవీ

శ్యంక్వ తేతద్వశిత్వం క్వ తే సా ప్రశాన్తిః । క్వ తే చి త్తశుద్ధిః క్వ చార్యోప
దేశః క్వ వా తే శ్రుతాని క్వ వైరాగ్యబుద్ధిః ॥ ౧౦౦ ॥ నైతత్తే హ్యుచితం భు
జంగచరితే మార్గే పదం మా నిధాః ధీరాస్తే ఖలు సాధవో న మనుషే స్రస్తా
క్షమాలామపి। సత్వం ప్రాకృతవత్ప్రణత్సివికలీభూతం న చిత్తం కుతస్త్వచ్చే
తద్విని వార్యతామపహృతాం తన్వ్యాశ్వనయా పాపయా॥ ౧౦౧ ॥ గ ॥ ఏవమే
తదుదీరితం భాషితమాకర్ణ్య కించిదుదంచితాపత్రపేణ సఖా కపింజల
మామన్యథా మామన్యథాసం ప్రత్యనార్యయా నార్యానయా గృహీతా
మహం నాలక్షయం కిలాక్షావలీమితి నిజసహాచరముదీర్య కపటకోప ప్రయ
త్న ప్రకటీకృతభ్రుకుటీకుటిలనిటిలేన వరాకి జపసరమసమర్పయ మా స్మైవ
కపటమపీతి తేనైవమభిహితా వ్యహమదత్వైవ తామక్షమాలికామాత్మ
కంఠాదవతార్య ఏకావలీమయి భగవంస్స్వీక్రియతామక్షమాలికేతి ప్రసా
రితే తదీయకరకమలే తామాధాయ మజ్జ్యమవచ్ఛాదమగచ్ఛం ॥ ౧౦౨ ॥
తదను సతతమన్తరంగేత మేవ విచిన్తయంతీ ప్రయత్న ప్రకల్పితస్నానాదిని
త్యకృత్యాస సఖీకదంబా సాంబా చ సదనమాసాద్య సద్య సన్తన్యక్తసకలవ్యా
పారా కన్యకాన్తఃపురం ప్రవిశ్య తదాదితద్విరహవిధురా సమారూఢకుమా
రీపుర ప్రాసాదశిఖరా విసర్జితసఖీజనా ప్రతిషేధితసకలపరిజన ప్రవేశా
స్వయమేకాకిన్యేవ వాతాయనవివరవినివేశితవదనకమలా తామేవాశాం
సస్పృహమాలోకయన్తీ తద్దిశాగతం వాతమపి తదుదన్తమనుయోక్తుమ
భిలషన్తీ తదీయ విరహచకితజీవితాశ్వాసినీమక్షమాలికాం కంఠేన తా
మపి పారిజాతమంజరీం కర్ణాంచలేన చాదధానా చిరమహం తత్రైవ ని
ష్పన్దమవాతిష్ఠమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ వ ॥ స్నాతుం యా పరిచారికా తరలికా నా
మ్నీ సహాగాన్మయా సా పశ్చాత్సుచిరం విలంబ్య శనకై రాగత్య మామబ్రవీత్ ।
యావచ్ఛాదసరస్తటే మునిసుతౌ దృష్టౌ తయోరేకకః కేయం కస్య సుతా
క్వ గచ్ఛతి చ కిం నామ్నీతి పప్రచ్ఛ మామ్ ॥ ౧౦౪ ॥ గ ॥ ఇయం కిల నిఖిల
గంధర్వనికరవికటమకుటతటఘటితమహనీయమణిగణరుచినిచయనీరాజి

తచరణరాజీవాత్సుందరతరాకృతేర్హంసాదింసుకిరణసముద్భూతాప్సరగణకుల
జాతాయాం గౌర్యామావిర్భూతా మహాశ్వేతా నామ దుహితాస్యావాస
భూతం హేమకూటధరాభృతం ప్రతి సంప్రతి సంప్రయాతీతి మయోదితే
సతా పదస్తోకమపి విచిన్తయన్నిస్పృతపక్ష్మపాతేన లోచనప్రాన్తేన మాం
సుచిరముద్వీక్ష్య సానునయమయి బాలికే మామకీనమిదం మానసమాప్తజ
నోచితే కృత్యే యోక్తుం భవతీమభివాంఛతీత్యభ్యర్థయామాస ॥ ౧౦౫॥
తదనన్తరమయి భగవన్కిమేవం కథయసి త్రిలోకవందనీయా భవాదృశా
మాదృశేషు ప్రాకృతజనేషు నపాతయంతి దృష్టిమపి కింపునరాజ్ఞాం తద
ద్యయథాకామమాదిశ్యానుగృహ్యతామయం జన ఇతి సవినయమాపృచ్ఛం
తీం మాం సస్పృహం సుచిరమాలోక్య నిజోత్తరీయవల్కలదశామాచ్ఛి
ద్య తాపింఛకిసలయరసేన తత్రకిమప్యాలిఖ్య తస్యై రహస్యైకాకి
న్యై దేయమియం పత్రికేత్యభిధాయ తత్రైవ ప్రేషితాం పత్రికామాదాయ త
త్ర విలిఖితామార్యామిమామపఠమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ ప ॥ దూరం ముక్తాలత
యాబిససితయావిప్రలోభ్యమానో మే । హంస ఇవదర్శితాశో మానసజ
న్మాత్వయానీతః ॥ ౧౦౭ ॥ తాందృష్ట్వాస్మరవిక్రియాకలుషితస్వాంతానితా
న్తంతతః పార్శ్వస్థాం ప్రసమీక్ష్యతాంతరలికే దృష్టస్త్వయాసౌ కథం ।
కింకిం ప్రాహకియన్తమస్యసవిధే కాలంస్థితాసీత్యమూంపృచ్ఛంతీదినమత్య
వాహయమహం తత్రైవసౌధేరహః ॥ ౧౦౮ ॥ *************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః
శ్రీవాజపేయరామదీక్షితస్యసూనునా శ్రీకంఠకవినా విరచితే
అభినవకాదంబర్యభిధే చమ్పూప్రబంధే ద్వితీయాశ్వాసః
॥ ప ॥ వాధూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయామ్ ।
అభినవకాదంబర్యాం సమ్పూర్ణోభూద్ద్వితీయఆశ్వాసః ॥

అథ తృతీయాశ్వాసప్రారంభః

॥ వ ॥ కర్ణద్వయాన్తరసుధారససారవర్షి తత్పుండరీకచరితం నిఖి
లంనిశమ్య । చింతాత్రపాప్రమదవిస్మయబాష్పకంపవైస్వర్య చిత్రిత
మనాః క్షణమస్మి తూష్ణీమ్ ॥ ౧ ॥ X ॥ తదను చరమగిరిశిఖరకుహరగతగు
రుతిమిరనికరకరటిఘటావికటకరటతటపాటనపటుదినకరకిరణగణకేసరినిక
రే పశ్చిమధరాధరకాంతారసంచారబద్ధాదరే ఛత్రగ్రాహిణీ సా సవిన
యముపసృత్య భర్తృదారికే తయోర్మునిబాలయోరేకస్సమాసాదితప్రతీ
హారదేశః బాలికే సోహమక్షమాలికాం యాచితుమాగతోస్మితదద్యావే
దయమహాశ్వేతాయై సత్వరమితివదతి తదుపరి ప్రమాణం కుమారీతిసాద
రమావేదయామాస ॥ ౨ ॥ శ్రుత్వాతద్వచనం ప్రపద్యతదనుద్వారం త
మత్రానయేత్యాజ్ఞానన్తరమేవకంచుకిసమానీతం సమీక్ష్యాదరాత్ । న
త్వాపీఠనివేశితస్యచరణౌ ప్రక్షాళ్యచేలాంచలే నామృజ్యాథతదంతికే క్షి
తితలేహృష్టోపవిష్టాస్మ్యహమ్ ॥ ౩ ॥ అథ కిమపివివక్షుర్మత్సమీపస్థితా
యాం సపదితరళికాయాం న్యస్తదృష్టిర్బభూవ । కథయవిగతశంకోనాస్మ
దేషావిభిన్నేత్యహమధిగతభావాత్తత్రతం ప్రత్యవోచమ్ ॥ ౪ ॥ అయే
కింవావచ్మి క్వనుమునిజనః క్వాపివిషయప్రపంచోయంనీచం కలయతిజనం
మారహతకః । నజానేవల్కానాం సమముతజటానాం సముచితం సుహృ
త్ప్రాణారక్ష్యాఇతిహికథయామ్యద్యభవతీమ్ ॥ ౫ ॥ త్వత్ప్రత్యక్షం తథా
హం పరుషతరగిరంవ్యాహరంస్తంవిహాయక్రుద్ధోన్యం దేశమాపంత్వయిత
దనుసరస్స్నానహేతోః ప్రయాంత్యామ్ । ఏకాకీకింకరోతీత్యఖిలమపి వ
నంసంచరన్క్వాప్యదృష్ట్వా ఖిన్నః కుంజేక్వచిత్తం చకితమభినవాకారమ
ద్రాక్షమేనమ్ ॥ ౬ ॥ X ॥ తతస్తం తత్తాదృశీమతిదీనామవస్థామాపన్నం
విస్మృతవినిమేషేణ విలోచనేన సుచిరంనిరీక్ష్య శోకాతిరేకచింతాసం
తానవిస్మయకల్మాషితచిత్తవృత్తిస్సమాశ్రితతత్పార్శ్వదేశస్తదీయభుజశిఖ
రవిన్యస్తహస్తపల్లవస్సఖే కిమిదమితి సాదరమపృచ్ఛమ్ ॥ ౭ ॥ అథాస్మి

న్ననవరతరోదనవశాదతిలోహితం లోచనయుగళం కించిదున్మీల్య దీన యాదృశాభృశం నిరీక్ష్య నిశ్వస్యచ మందాక్షమందాక్షరమయికపింజ లబాధమహామసమర్థాస్తుభ్యమిదానీం మామకోదన్తమాఖ్యాతుమితి శ నైర్భాషమాణె దుర్నివారవికారోయమథాపిమిత్రేణమిత్రం దుస్సర ణేర్వాగణీయమితి విచిన్త్య తమేవమవోచమ్ ॥ ౮ ॥ వ ॥ గంభీరస్యత వాద్యకుత్రపతితంధైర్యంసఖేతాదృశం మారంతర్జయశాంతిమేహి విష యం నిస్సారమాలోచయ । తత్వంనిశ్చినుమావిషీదగళితస్తావాన్వివేకస్త వకేత్యాకర్ణ్యమదీయహస్తమవలంబ్యాహస్మదీనంవచః ॥ ౯ ॥ యత స్త్వంక్రూరాణాం మదనవిశిఖానామవిషయస్సఖేతస్మాదేవం వదసిచపర స్యోపదిశసి । వినాత్వాంకోబంధుర్జగతిమమయతోభాగ్యమనుచితం తదే తత్కృత్వామాంవ్యథితమధునోజ్జీవయభృశమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఇత్థమత్యర్థంకృ చ్ఛ్రేణ వచనమాఖ్యాయాత్యచ్ఛ్రితామధిగచ్ఛతి మూర్ఛామేతస్మి న్వ్యర్థీకృతోపదిష్టార్థః దుర్వారస్మరశరప్రకరప్రహారపరంపరావి శకలితచిత్తవృత్తిరుపేక్షితశ్చేదయమిదానీం క్షణమాత్రేణైవ మరణపా త్రం భవేన్నియతమితి విచిన్త్య తమేనమానీతాచ్ఛోదసరస్సరసకు లయకమలకల్హారాదికుసుమరచితశయనశాయినమసకృదాకలయన్స్మృదిత చందనపల్లవరసైరసకృదాలిమ్పన్నిశిర సలిలసిక్తకదళీదళవ్యజనైరసకృద్వీ జయన్నహమారచితమేతాదృశముపచారమఖిలమపి వ్యర్థీభూతమాలో క్యమనస్యేవమచిన్తయమ్ ॥ ౧౧ ॥ వ ॥ క్వవాంకాంతారస్థాహారిణఇవము గ్ధోమునిజనః మహాశ్వేతాక్వేయంసరసతరలీలాదయఖనిః । అహో కింక ర్తవ్యంకిమిహశరణంకింసముచితం కయాయుక్త్యాజీవేదయమితితావచ్చిన్త యమహమ్ ॥ ౧౨ ॥ త్వత్సంబంధమపాస్యనైకమపరంనోపాయమాలో చయన్నత్వాష్యద్యతవైవసన్నిధిగతోవార్తామిమామిత్యహమ్ । త్వంస్త్రీ మత్యపివారయేరనుచితవ్యాహారిణంమామితిత్రాసాద్రాగనివేద్యతేద్య సవిధంప్రాప్తోస్మినాథగతికురు ॥ ౧౩ ॥ ఏవంనిగద్యకిమియంవదతీతిహన్తా

న్మద్వక్త్రసక్తనయనేథకపింజలేస్మిన్ । శ్రుత్వా నితాన్తపులకాంచితగాత్రయష్టిర్వ్యాపారాబ్ధిమగ్నహృదయాహమచిన్తయంహి ॥ ౧౪ ॥ తథాహి॥ దిష్ట్యాయంమదనస్తుమామివతమప్యద్యానుబధ్నాత్యహోస్వప్నేవాపి కపింజలస్యవదనాన్నిర్యాననిష్క్రామతి । తస్మాత్సంప్రతికింవదేయమితిమయ్యాలోచయంత్యాంమహాదేవి త్వామవలోకితుం స్యావగతేత్యాహస్మదౌవారికా ॥ ౧౫ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాసకపింజలోపిజనసమ్మర్దాతిభీతోజవాదుత్థాయాద్యహిరాజపుత్రిభగవానన్తంరవిర్గచ్ఛతి । యాస్యామ్యాదిశసామ్ప్రతంతదసవస్సంరక్షణీయాస్త్వయాప్యేతస్మై పరమోపకారఇతి మాముక్త్వాతతోనిర్యయౌ ॥ ౧౬ ॥ తతోమదంబయాగత్య కిముక్తం కిం విచేష్టితమ్ । వినష్టమానసాసాహం నాపికించిదలక్షయం ॥ ౧౭ ॥ గతాయామంబాయాంగతవతితతోస్తందినకరేసఖిమగ్రిదృష్ట్వా ననుతరళికేసామునిరగాత్ । మమస్వాన్తంకస్మాన్నహిగణయసివ్యాకులమిదం మయాకిం కర్తవ్యంతదుపదిశసద్యోయదుచితమ్ ॥ ౧౮ ॥ అపిచ ॥ లజ్జాధైర్యావవాదాన్వినయమపికులంశీలమాచారమద్యత్యక్త్వాచేద్యామి నైతత్సముచితముతకిం మృత్యుమంగీకరోమి । మత్ప్రాప్త్యాశావిభంగాత్సమునిరపిమృతింజాతుచిద్యాతిచేత్తత్పాపందుర్వారమేవ ప్రియసఖితదహం కింకరోమికథయామి ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యాలపంత్యాంమయిచాగతాథనిశాబభౌనిర్మలచంద్రపాదైః । తయాగజస్యాపి నితాన్తశోభాంప్రాపుఃకిలామీసితచంద్రపాదాః ॥ ౨౦ ॥ ఉదితంవిలోక్యరజనీశమండలంకుసుమాస్త్రబాణవివశీకృతాన్తరా । అథభూరిబాష్పపరిపూరితేక్షణా వినతాననాహమధికం వ్యచిన్తయమ్ ॥ ౨౧ ॥ తథాహి ॥ ఏకత్రాద్యవసన్తదక్షిణమరున్మారాదయస్సంగతా ఏకత్రాయమతీవచంద్రహతకః పాపీయసోల్యైవమామ్ ।దుర్వారస్మరవేదనాంతనుమిమాంవోఢుంనశక్నోమ్యహం కింకుర్యామితిచిన్తయంత్యతితరాంమూర్ఛామవాపంతదా ॥ ౨౨ ॥ ౫ ॥ నాతిచిరాదేవ శిశిరోపచారపరంపరాప్రాప్తచేతనాం మామాసాద్య విరచితచరణప్ర

ణామాం బద్ధాంజలిం భర్తృదారికే కిమేతయా విఫలయా చిన్తయా మా
మాదిశ సమానయిష్యామి చిత్తచోరం తం జనం యాతు వా భవతీత్యేవం వా
దినీం తరలీకృతచిత్తవృత్తిం తరళికాం నిరీక్ష్య తదుత్తిష్ఠ జీవన్తీ సంభావ
యిష్యామి జీవితేశ్వరమితి తయా సాకముత్తిష్ఠన్త్యుత్థానసమకాలమేవ
దుశ్శకునసూచకదక్షిణాక్షిస్పన్దసంజాతశంకా కిమిదమపరముపక్షిప్తం వి
ధినేతి విచిన్తయన్తీ ముహూర్తమాత్రమతిష్ఠమ్ ॥ ౪౩ ॥ తదను రుచిరత
రశశధరకిరణమంజులే దశదిగన్తరాలే అమందానన్ద సందోహాందోళిత
హృదయారవిందే కాముకజనబృందే సుదతీతతిప్రహితదూతికానికరస
నాథే రాజపథే నీలచేలావకుంఠితసర్వగాత్రాసు స్వైరిణీసీమన్తినీషు స
ర్వతస్సంచరన్తీషు ప్రాణిప్రకరమహోత్సవమయే ప్రదోషసమయే
కరతలకలితకుసుమానులేపనపిష్టాతకతామ్బూలయా తరళికయానుజ్ఝిత
ప్రాన్తప్రదేశా రక్తాంశుకాకలితశిరోవకుంఠనా నిజపరిజనైరప్యవిదిత
నిజాకృతిః ప్రాసాదాదవరుహ్య ప్రమదవనపథేన ప్రయాన్తీ తరళి
కామాత్రపరిజనమాత్మానమాలక్ష్య సఖిసమారోపితశరాసనవిన్యస్తవిశి
ఖమదనానుస్మృతానాం రాగరచితకరావలంబానాం సోత్కణ్ఠానాం వ్రీ
డేన్ద్రియాలంకృతపృష్ఠపురోదేశానాం మాదృశీనాం సుదృశీనామితరప
రిజనైః కింఫలమితి తయా సహ సవిలాసాని వచాంసి వ్యాహరన్తీ దేశం
తమాసాద్య దూరాదేవ కమప్యార్తరవమాకర్ణ్య కిమిదమితి తామేవా
పృచ్ఛన్తీ కంపితగాత్రయష్టిస్తదభిముఖమతిత్వరితపదమధావమ్॥ ౪౪॥
తత్ర ॥ వ ॥ హా హానంగపిశాచ నిర్ఘృణ మహాపాపిన్ త్వయా కిం కృతం
హా హా దుష్కరకార్యకారిణి మహాశ్వేతే కుత స్త్వం గతా । హా చండాలశశా
ఙ్క దుష్టచరిత త్వం హా కృతార్థోఽసి కిం హా హా దక్షిణవాత తే భిలషితం సిద్ధం
మహాద్వ్యాధికమ్ ॥ ౪౫ ॥ హా హా సఖ కిమిహ మామఘున్నైకమేవ హిత్వా X
తోఽసి పరలోకమిదం నయుక్తమ్ । త్వామన్తరేణ సపసామ్యవనౌకచాషీ
త్యార్తం కపిఞ్జలవచశ్శ్రుతమేవ దూరాత్ ॥ ౪౬ ॥ ఆకర్ణ్య తత్తదూర్ధ్వ

కఠోరవాక్యం సంభ్రాన్తచిత్తా సవిధం ప్రపద్య । హాహా మహాభాగ్యమప
శ్యమేనం పరాసుమత్యన్తకఠోరచేతాః ॥ ౨౭ ॥ తందృష్ట్వానుమూర్ఛి
తాహమభవం ప్రాణాస్తదా నిర్గతాశ్చేదేతద్వ్యసనం న జాతు భవితాస్వ
స్థావ్యహం స్యాం కిల । హాహా సాదితచేతనా పునరహం భూత్వా నిజం విగ్ర
హం భూధూళీషు విచేష్టమానమవలోక్యైవం రుదంతీ స్థితా ॥ ౨౮ ॥ తథా
హి ॥ హా నాథ జీవితనిబంధన మామనాథాం త్యక్త్వా క్వ గచ్ఛసి తవైతదసా
మ్ప్రతం హి । పృచ్ఛాధునా తరళికాం కృపణాం దశాం మే నీతోయమేకది
వసో యుగలక్షకల్పః ॥ ౨౯ ॥ కరోషి న దయాం కుతో వద మయాపరాద్ధం చ
కిం ప్రసీద సకృదాలప ప్రియతమేషదాలోకయ । భవన్తమపహాయ మే
వద గృహేణ కిం వాంబయా కిమద్య జనకేన కిం పరిజనైశ్చ కిం బంధుభిః ॥ 3౦ ॥
హా హా నిర్ఘృణ దైవ దర్శయ దయాం హా తాత కైలాసమాపన్నామవహ
మ్బ మేదిని కృపా నో కిం జనే మాదృశే । హా హా భో వనదేవతాః కురుత మయ్యా
ద్య ప్రసాదం మనాక్ హా హా హే భవితవ్యతే శమయ మాం దీనామనాథాం
స్త్రియమ్ ॥ 3౧ ॥ హా అమ్బ మేదిని పూర్వజన్మని కిం కృతం బహు దుష్కృతం
యేన మత్పతిరేష శైశవ ఏవ మృత్యుముపాగతః । జానకీమివ మాం విలోకయ
దేహి మే వివరం ద్రుతం హా వృథానుజీవనం మమ భూతలే దయితం వినా ॥ 3౨ ॥
జటామాలే గండే నిటిలభుజయోర్వక్షసి ముహుస్స్పృశంతీ చాటూక్త్యాన్య
హమనుపదిష్టాన్యకథయమ్ । యదుక్తం సమ్మోహాదనునయశతం తత్కథ
యితుం న శక్యం కిం వా క్రైశకఠినహృదయా ప్రాణిమి ద్రుథమ్ ॥ 33 ॥ ఇత్థ
మాత్మచరితం కథయిత్వా మూర్ఛితాం దృషది తాం నిపతంతీమ్ । రాజసూను
రవలోక్య కృపాళుర్వారికప్రసారితకరోద్ధృతవాంస్తామ్ ॥ 3౪ ॥ పశ్చా
త్తాం శిశిరోపచారసుఖితాం సోయం విదిత్వాబ్రవీదాత్మోదన్తనివేదనైర్గల
మలం శ్రోతుం న శక్నోమ్యహమ్ । ప్రత్యక్షానుభవవ్యథాం కలయతే వృ
త్తం వ్యతిక్రాన్తమప్యేతత్తే కిము తేతి తం ప్రతి పునః ప్రాహ స్మ సేయం తతః ॥
అహం తస్మిన్కాలే మరణశరణాతాన్తతరళికాం విలోక్యోత్తిష్ఠత్వాం కఠిన

హృదయేశోదిమికియత్ । చింతాం కర్తుం శక్నోమ్యేషనయసఖిత్వ్యక్తిసమ
యే దివసకోఽప్యాగచ్ఛేత్ ఝడితిమృతమాధ్యస్థమముమ్ ॥ ౩౬ ॥ అంకే
దధత్తమథమామవలోక్యదీనాం వత్సే నిరర్థకమసూన్నపరిత్యజాద్య ।
భూయోఽమునాసహభవిష్యతిసంగమస్తేప్యేవంపి తైవ కథయన్దివముత్పపా
త ॥ ౩౭ ॥ కిమేతదితివిస్మితాథరికపింజలంకౌతుకాదపృచ్ఛమయిముత్తరం
నకథయన్నమాగ్రజవాత్ । అరేసుహృదమద్యమేనయసికుత్రకస్త్వంవ
దేత్యనూదపతదేకదాదివమమిత్రయః ప్రావిశత్ ॥ ౩౮ ॥ ౫ ॥ తతః
కిలకపింజలగమనద్విగుణితశోకాయాం కిమేతదపి జానాసి కథయేతి తర
ళికామాపృచ్ఛంత్యాం మయిసాఖలుమామకమరణశంకాకంపితతనురయి
భర్తృదారికేన కిమపిజానామ్యహమపితుదివ్యాకారేణ తేనాథనైవమ
హాపురుషేణారచితమాశ్వాసనమాకర్ణితమేవ త్వయాప్యతస్త్వమాత్మహ
త్యాయత్నాదస్మాద్విరమవిరమసజీవోయది కపింజలస్త్వామనవలోక్యనతి
ష్ఠేదన్యత్రక్షణమాత్రమపి తావదేవప్రాణధారణమవశ్యమాకలనీ
యమిత్యసకృన్మదీయపాదయోః ప్రాణంసీత్ ॥ ౩౯ ॥ పాపకారిణ్యహ
మపి తత్కాలె తదేవసాంప్రతమితి సంచింత్యానుత్సృష్టజీవితా కాళ
రాత్రిప్రతిమామత్యాయామాం తాంత్రియామామత్రైవ సరస్తటే నీ
త్వా ప్రాతరుత్థాయ తత్సరోవరకల్పితాభిషేకకృత్యా పరిగృహీతతదీయ
కరకచీరజపసరాదిపరికరాపరిత్యక్తజననీజనకపరిజనప్రకరా నిగతిశయ
తపఃప్రపంచవంచితవిషయాభిలాషాదురితాంబుధికుంభసమ్భవమముం శ
మ్భుముపాశ్రితాస్మి ॥ ౪౦ ॥ ప ॥ తాతఃపరేద్యురుపలబ్ధమదీయవృత్తాంతః ఖి
న్నస్సబంధురధిగత్యసహామ్బయామామ్ । భూయోరుదన్బహువిధైరపిత్రై
రుపాయైశ్చకైర్గృహానుగమనాయమహాప్రయత్నమ్ ॥ ౪౧ ॥ నిజంప్రో
క్తంవాక్యంవిఫలమితిమత్వాపినితరాం సుతాస్నేహాత్తాతఃకతిపయదినా
న్యత్రనివసత్ । మయాసంత్యక్తోయంకఠినమనసాశూన్యహృదయోనిరా
శస్త్యక్త్వామాం సదనమతిక్రుచ్ఛ్రాదుపగతః ॥ ౪౨ ॥ తాతేగతేసతి త

ఘాదిహతంశరీరం వన్యైఃఫలైశ్చనియమైశ్చవిశోషయంతీ । స్నాత్వాలత
స్సరసిమంత్రగణంజపంతీసాహంచిరంన్యవసమీశ్వరమర్చయంతీ ॥ ౪౩ ॥
విఫలజీవితయాఖిలయామయా కిమనయావిహితద్విజహత్యయా । ఇతినిగ
ద్యపిధాయముఖాంబుజం నిజపటేనచిరాయరురోదసా ॥ ౪౪ ॥ చన్ద్రాపీ
డస్తుతస్యాశ్శమవినయదయారూపదాక్షిణ్యవాగ్భిస్సంహృష్టఃపూర్వమేవ
స్వచరితకథనేనాద్యతుప్రాజ్యహర్షః । ఏవంప్రాహస్మవాక్యంభగవ
తిరతికుంత్యత్తరాదుశ్శౌద్యా నాసన్కింభర్తృహీనాస్తదియమనుమృ
తిస్సర్వధానోచితాహి ॥ ౪౫ ॥ అచిన్తనీయోహిసతాం ప్రభావస్సంసార
వృత్తిర్నితరాంవిచిత్రా ।। తత్పాణిచానాయతదీయదేహం హృత్వాగ
తోసావితితర్కయామి ॥ ౪౬ ॥ ప్రాగుగ్రఫణిమృతాం ప్రమద్వరాం
సవ్యసాచినములూపికాపిసా । రాఘవోద్విజసుతంరమాపతిస్తంరరక్ష మ
రణాత్పరీక్షితమ్ ॥ ౪౭ ॥ అపిచ ॥ సాందీపనిద్విజతనూజమసౌ ముకుందః
పూర్వంకృతాన్తనగరాద్భువమానినాయ । నూనంభవిష్యతికథంచిదిదం త
థైవ శోకంత్యజేతి నితరాంససమాదధేతామ్ ॥ ౪౮ ॥ ౫ ॥తదానీముదా
రహృదయతోచావహతదీర్ఘోదన్తశ్రవణవిషణ్ణఇవ కవోష్ణకిరణే వరుణది
శాధరణీధరశిఖరవిహరణపరాయణే సహస్రకిరణే వలమానసాయన్తనపవ
మానప్రకమ్పితపాదపపతితప్రసూనపరిమళమిళదళికులకలకలముఖరే
షు దిగన్తవివరేషు సుముఖీజనసఖరసికహృదయ సుఖనిశాముఖే మంద
మందముత్థాయ మహాశ్వేతానిర్వర్తితవాసరవిరామకృత్యా శిశిరశిలాతల
శయనోపవిష్టా యథావిధివిహితసంధ్యోపాసనమాసన్నేతరప్రస్తరపరి
కలితపల్లవతల్పమాత్మచరితశ్రవణవిస్మితచేతసంవనవసతివ్యసన సమభాగ
భాక్పరిచారికా సాతరళికాక్వేదానీమితి సవినయమాపృచ్ఛన్తం క్షోణీ
శసూనుమేవమభాణీత్ ॥ ౪౯ ॥ మహాభాగపురైవకిల నిఖిలగంధర్వకుల
చూడామణిఖచితమణిగణకిరణనీరాజితచరణపాథోజశ్చిత్రరథఃపీయూ
షసముద్భూతాప్సరఃకులజాతాంమదిరాభిధాంప్రమదాంపరిణీయతస్యాం

కాదమ్బరీనామ్నీం కన్యకాముత్పాదయామాస ॥ ౧౦ ॥ ౮ ॥ ఇయం బాల్యాదేకాసనశయనస్నానాశనకరీ మమ ప్రేమస్థానంకిలపరమభూతాప్రియసఖి । మహాశ్వేతానూఢాయదినపరిణేష్యామ్యహమపీత్యముష్యాస్సంకల్పఃపితురుపగతఃకర్ణపదవీమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఇతినిశ్చయమచ్ఛలంవిదిత్వా దుహితుశ్చిత్రరథోవిషణ్ణచిత్తః । స్వసుతాంగణయన్వివాహయోగ్యామితి మేదూతముఖేనసందిదేశ ॥ ౧౨ ॥ వత్సే క్రూరప్రతిజ్ఞాం ప్రసభమనునయప్రాప్యకాదమ్బరింత్వం నాస్మద్వాక్యంశృణోతీత్యథగిరమవకర్ణ్యార్ఘ్యసందేశరూపామ్ । అద్యోషస్యాహితాజ్ఞాసపదితరళికాతాం సమాధాతుమేషాతస్యాఃప్రాపత్సమీపం త్వమథనను మహాభాగపర్యాగతోసి ॥ ౧౩ ॥ ౯ ॥ ఇతి విరతభాషితాయాం మహాశ్వేతాయాం కళంకకైతవేన తపోధనతనయాహననసముద్భవం కిల్బిషమాదధానఇవోదయతి సుధాసూతౌ కాశకుసుమనీకాశశశధరకరతిరస్కృతనిజద్యుతిషు తారకాతతిషు చంద్రాపీడస్తాం సమ్ప్రాప్తసంవేశాంమత్వా స్వయమపి కిసలయశయనసంవిష్టః మామకవిరహపరవశహృదయస్సధరాపతితనయస్స పత్రలేఖస్సఖలువైశమ్పాయనః కథమిదానీమాలోచయతీతి చిన్తయైవ నిశీథినీం తాంనినాయ ॥ ౧౪ ॥ పశ్చాత్ప్రత్యుషసి ప్రబుద్ధాయాం ప్రకల్పితప్రాభాతికసంధ్యోపాసనాయాం సమీపగతశిలాతలమాశ్రిత్యాఘమర్షణాని జపంత్యాం మహాశ్వేతాయాం విరచితదినముఖవిధానస్సరాజసూనుష్షోడశవర్షదేశీయేన వివిధవిభూషణవిభూషితవిగ్రహేణ దివ్యాకారేణ కేయూరాభిధానేన కేనచిత్పురుషేణానుగమ్యమానామసకృదపాంగభాగేన కోయమనంగశతసుందరో రుచిరాకారఃపురుషఇతి కుతూహలేనాత్మానమాలోకయంతీం సవినయముపసృత్య ప్రకల్పితమహాశ్వేతాప్రణామాం తాంతరళికాం పరిత్యక్తపక్ష్మపాతేన లోచనప్రాంతేన విలక్షశ్చిరమద్రాక్షీత్ ॥ ౧౫ ॥ అథానుపదమేవావసితజపాం తరళికే అప్యవలోకితా కాదమ్బరీ అపికుశలినీవేత్యాత్మానమాపృచ్ఛంతీమేనాం

నిరీక్ష్య భర్తృదారికేదృష్టా సా భర్తృదారికా సర్వతః కుశలినీచవిని వేదితశ్చ భర్తృదారికాసందేశస్సకలోపి తదను సబాష్పధారయా త యా యత్సందిష్టమయమేవ తద్వీణావాహకః కెయూరక స్తదఖిలమావే దయిష్యతీత్యభిధాయవిరరామ ॥ ౫౬ ॥ తదను సోయమపి విరచితప్ర ణతి స్తస్మిన్దేశమాసాద్యసద్య స్తదీయసందేశమాఖ్యాతుమేవముపచక్రమే॥ తథాహి ॥ వ ॥ దేవీసాదృఢకంఠకల్పితపరీరమ్భాద్యకాదమ్బరీ త్వాంవి జ్ఞాపయతిస్మసాతరళికాముఖేత్యయత్ప్రాహితత్ । కింమచ్చిత్తపరీక్షణం కిమవదళకింప్రేమవిచ్ఛేదవాగ్జానీషేహృదయంతథాపిసఖిమాం వక్తుంనకిం లజ్జసే ॥ ౫౭ ॥ అపిచ॥ తిర్యగ్జాత్యుద్భవాపిద్యుమణివిరహితాంపద్మినీంవీ క్ష్యకోకీజహ్యాత్సమ్భోగసౌఖ్యంకిముతమృగదృశస్త్వాంవినాకోవివాహః । స్వప్నేవామాకృథాస్త్వం మనసి పునరిమంత్వర్థమిత్థంవదంతీ తూష్ణీ మాసీత్కిలాసావితికథితమిదంతచ్ఛృణోతిస్మవాక్యమ్॥ ౫౮ ॥ ఆకర్ణ్య తస్యవచనంసుచిరంవిచార్య కేయూరకాహమధునా స్వయమేవ గత్వా । కుర్యాంయథార్హమితిసావినిగద్యపశ్చాత్తం ప్రాహిణోన్నృపసుతం త మువాచచైవమ్ ॥ ౬౦ ॥ భోరాజపుత్రరుచిరఃకిలహేమకూటః గంధర్వ రాజనగరీనితరాంవిచిత్రా । కాదమ్బరీగుణవతీచమహానుభావాచేత్తద్ది దృక్షురసిమామనుయాహిసద్యః॥ ౬౧ ॥ ఆదర్శనాద్భగవతి ప్రవణఃకిలా హమాదిశ్యతామభిమతేషుయథేచ్ఛమద్య । ఏవం వదంత్సహతయాక్షితి పాలపుత్రః ప్రస్థాయతంగిరిమగాదథహేమకూటమ్ ॥ ౬౨ ॥ గ ॥ త త్రతు విచిత్రతరశాతకుమ్భకుమ్భనికురమ్బసముత్తుంగశృంగసంఘసుంద రం గంధర్వరాజమందిరముపేత్య చంద్రాపీడోయమతిక్రాన్తసువర్ణ తోరణావళీవిలసితసప్తకక్ష్యాన్తరస్సమాశ్రితకన్యకాజనానావరోధప్రతీహార దేశః కుమారీజనప్రాయం కుమారీపురప్రాసాదాభ్యన్తరమాససాద ॥ తత్ర ॥ వ ॥ ముఖశ్రీభిశ్చంద్రాయుతమివ సృజంతీంకువలయాన్యపాం గైర్నిందంతీం విధుముపహసంతీంస్మితరుచా । నతభ్రూలేఖాభిస్సపదిజన

యంతీంస్మరధనుస్సహస్రాణ్యద్రాక్షీదయమథకుమారీజనసభామ్ ॥ ౬౪ ॥
అపిచ ॥ యాఃపాణిగ్రహణంసఖీజనకరాలమ్బేషుదన్తక్షతం తామ్బూలీ
దళఖండనేషుచరణాఘాతానశోకేషుచ । డోలాసు స్తన చాలనానినఖర
న్యాసోపివీణాగుణేష్వభ్యస్యన్త్యతివాతిరిక్తసురతం యోగ్యక్రియాకైత
వాత్ ॥ ౬౫ ॥ కించ ॥ యాసాంవక్త్రోజభారా మణిమయముకురానీలకర్ణా
వతంసాశ్చక్షూంష్యేవాంగరాగాః ప్రహసితరుచయఃకుంకుమాన్యోష్ఠ
భాసః । హస్తాగ్రక్రీడామ్బుజాతాన్యతిమధురవచోవల్లకీవల్గునాదః దేహా
భావపచేలాన్యరుణనఖరుచిస్స్యాత్పదాలక్తలేపః ॥ ౬౬ ॥ లాస్యాపత్యంఘ్రి
తిభారపవగమనప్రత్యూహకృన్మాలికాకాంచ్యప్యంశుకధారణంతనులతా
భారోంగరాగశ్శ్రమః । శీతేందీవరకర్ణికాభరణమప్యత్యన్తఖేదావ
హం యాసాంకోమలమంగళప్రతిసరః పాణిశ్రమోత్పాదకః ॥ ౬౭ ॥ ౫ ॥
తస్యచైవంవిధకుమారీజనమనోహరస్య కుమారీపురప్రాసాదస్య కించిద
న్తరమతిక్రమ్య సర్వతస్సంచరతః కాదమ్బరీపరిజనస్య సవిలాసానిసపరి
హాసాని వచాంస్యాకర్ణయన్నేవాయం కాదమ్బరీసదనసవిధమాసాద్య
విభూషితోపవనకుసుమమధుమత్తమిళిందబృందఝంకారమనోహరం
సర్వతస్సమావేష్టితసేవాగతవారవనితాజనతాబంధురమతిసుందరం మన్ది
రమనుప్రవిశ్య తన్మధ్యవిద్యోతమానసముత్తుంగశాతకుమ్భస్తమ్భాగ్రస
ఙ్ఘటితస్ఫాటికసాలభంజికాహస్తతలవిన్యస్తప్రాలమ్బమౌక్తికమాలికాక
లాపం శ్రీమంటపమాలోకయామాస ॥ ౬౮ ॥ తస్యచ మధ్యభాగే సమీ
పసమాకలితమండలాకారోపవేశేన రమణీయతరవేషేణ కుమారికానికుర
మ్బేణ కరమ్బితాసన్నదేశాం నీలనిచోళాచ్ఛాదితదంతపర్యంకైకదే
శస్థాపితశ్వేతోపబర్హాఞ్చలవిన్యస్తహస్తపల్లవాంఅవిరతవీజనవిలోలభుజ
లతాయుగళతయా విసారిశరీరరుచినీరపూరముత్తరంతీభిరివచామరగ్రాహి
ణీభిరభితోవీజ్యమానాం నూపురఘటితారుణమణికిరణవిభ్రమభ్రమజన
కకోమలాంగులీవిలసితాభ్యాం పాదామ్బుజాతాభ్యాముద్భాసమానాంక

మలాసనకరారచితనిష్ఠురనిష్పీడనపీడితమధ్యభాగాన్నితమ్బబిమ్బశైలా
హతిద్విధాసముచ్ఛ్రితసౌన్దర్యసారనీరపూర శంకాకరోరుయుగళవిరాజితాం
గురుతరపయోధరద్వన్ద్వస్థగితలపనచన్ద్రసన్దర్శనవిరహేణేవ కృశతామధి
గతేన మధ్యభాగేనాంగీకృతకాంచీకలాపాం గభీరతరనాభీబిలాలవాలో
ద్గతరోమావళీలతాగ్రసంజాతఫలయుగళశఙ్కాకరేణ కుచభరేణ విరాజి
మానాం నిర్మలదేహచ్ఛవిజలతరంగరింఖదభంగురబాహుబిసాంచల విలసి
తకోమలకోకనదేన కరద్వయేనకమనీయాం నవతరుణిమప్రభంజనప్రక
మ్పితరాగరత్నాకరచఞ్చలకల్లోలావివ పల్లవప్రతిమల్లావధరావాబిభ్ర
తీం దర్పకదర్శనీయదర్పణలలితేన కపోలఫలకేన విలసితాం సమాసాదిత
తిలప్రసూనభాసానాసావంశేన విశోభితాం తరుణహృదయహరిణగణవి
దారణసమయసంగతరక్తరంజితరతిపతిబాణేనేవ శోణకోణేనేక్షణయుగె
న ప్రకాశమానాం సకలలోకవిజయోద్యతకామకార్ముకసందేహసన్దా
యినా భ్రూయుగ్మేనవిభ్రాజమానాం మనశ్శిలాకర్దమరచితతిలకబిందు
సున్దరఫాలపట్టికాం శోణీకృతలలాటతటపద్మరాగచూడామణీరమణీయ
సీమన్తరేఖాపథాం మంజుశింజితమంజీరశ్రవణపలాయిత హంసమిథునాన
యనాయ మరాళపాళీమాజ్ఞాపయన్తీం క్షణదాజాగరణఖిన్నకోకమిథున
సంవేశాయ లీలావాపికాకమలధూళిభిస్సైకతాని కల్పయన్తీం విభూష
ణహరిన్మణికిరణచర్వణోద్యతహరిణశిశవే సమాసన్నసఖీకరోపనీతం య
వాఙ్కురమర్పయన్తీం స్వవర్ధితవల్లరీప్రథమపుష్పోదయనివేదనాయా
తాం ప్రమదవనపాలికాం బహుభూషణార్పణేన బహుమానయన్తీం పంజ
రగతహారీతరుతిశ్రుతికల్పితదుష్టస్మితాం చామరగ్రాహిణీం లీలాకమలేన ని
టిలే కుట్టయన్తీం చన్ద్రాపీడగుణప్రశంసనపరేణ కేయూరకేణ సాకంత
త్సమ్బద్ధమాలాపమాకలయన్తీం కాదమ్బరీమద్రాక్షీత్ ॥ ౯ ॥ వ ॥ ఉ
దయత్తరుణిమరుచిరాం సున్దరరూపామపారలావణ్యామ్ । లలనాశిరోమ
ణిం తాం పశ్యన్నాలోచయన్మనస్యేవమ్ ॥ ౧౦ ॥ శేషేన్ద్రియాణ్యపి కు

తోక్షిమయానినాసన్కింవాకృతం సుకృతజాలమనేనపూర్వమ్ । ఏనాం
యదేతదనివారితమేవపశ్యత్యామూలమౌళిఫలితంహి మదక్షిపుణ్యమ్ ॥ ౭౧॥
తతః ॥ ఏనాంకల్పయతో విధేఃకరపరామర్శవ్యథానిస్సరద్బాష్పామ్భః
కణసమ్భవాః కువలయాబ్జాదిపుష్పావళీః । ఏవంచిన్తయతోస్యచక్షు
రపతత్తన్నేత్రయుగ్మేరసాదాశ్చర్యస్తిమితంతదీక్షణయుగంతస్మిన్నపాతా
చిరాత్ ॥ ౭౨ ॥ ప్రత్యగ్రయౌవనయుతంపృథివీశపుత్రమేనంనిరీక్ష్య
నవమన్మథసున్దరాఙ్గమ్ । రోమోద్గమః ప్రథమమాభరణారవోథ కాద
మ్బరీసరభసంతదనూదతిష్ఠత్ ॥ ౭౩ ॥ స్విన్నాఙ్గీపులకాఞ్చితాఖిలతనుః
ప్రాప్తోరుకమ్పోదయానిశ్వాసోచ్చలదంశుకస్తనలసద్ధస్తా సబాష్పేక్ష
ణా । సీత్కారస్థగితాధరాసరభసంకాదమ్బరీసామహాశ్వేతాంతాం కతిచి
త్పదాన్యతిముదాగత్యాలలిఙ్గాదరాత్ ॥ ౭౪ ॥ గ ॥ అథ మహాశ్వేతా
పి సమర్పితగాఢతరాలిఙ్గనా సఖీకాదమ్బరీభూమణ్డలమణ్డనాయితభ
రతఖణ్డపుణ్డరీకకర్ణికాయమానావన్తీదేశమధ్యవిద్యోతమానోజ్జయినీ
రాజధానీ రాజన్యస్యనిరవధికనిజతురఙ్గపరమ్పరాఖరతరఖురోత్కీర్ణ
రేణురూషితచతుఃపారావారస్య ఖణ్డితప్రజామణ్డలపీడస్య తారాపీ
డస్య నిజభుజవిక్రమక్రీతధరాపీడస్య చన్ద్రాపీడాభిధానస్సూనుస్సకలది
గ్విజయార్థమాగతోయమేనమాలోక్య సఫలయతు లోచనయుగళం
ప్రియసఖీమామపి భూమిమానీత ఇత్యాచఖ్యౌ ॥ ౭౫ ॥ ప ॥ చన్ద్రాపీ
డేపదాగ్రనమతిసతితతస్తిర్యగాలోకయన్త్యాః కాదమ్బర్యాదృగన్తా
ద్ధిమజలశిశిరానన్దబాష్పః పపాత । వ్రీడానమ్రంముఖాబ్జంస్మితరుచిరుద
భూదున్నినాయైకికాభ్రూరాలోలాకుఞ్చితాగ్రాస్వనయనయుగళీ జృమ్భి
కాజృమ్భతేస్మ ॥ ౭౬ ॥ సవిభ్రమకృతానతిస్తదనుసాపి కాదమ్బరీ కన
త్కనకవిష్టరంభజతిరాజసూనావపి । నివారితవిపఞ్చికా మురజవేణుగీత
ధ్వనిః పవిత్రపయసాకరోత్ప్రియసఖీపదక్షాళనమ్ ॥ ౭౭ ॥ కాదమ్బరీ
వయస్యామదలేఖాఖ్యాథభూమిపతిసూనోః । స్నేహాదనిచ్ఛతోపి ప్ర

క్షాళితవత్యముష్యపదయుగ్మమ్ ॥ ౨౭ ॥ తతః ॥ తాటఙ్కద్యుతిరంజితం
భుజశిరస్స్రస్తం స్పృశంతీముహుః పర్యస్తం శ్రవణోత్పలం శ్రుతిశిరస్యా
యోజయంతీముహుః । సైషాపృచ్ఛదనామయంప్రియసఖీం కాదమ్బరీం
సాపునస్తత్ప్రశ్నక్రమలజ్జితాథకుశలంతస్యైజగాదస్మితాత్ ॥ ౨౮ ॥ గ॥
తదాత్వ ఏవ వర్ణత్రయపరిమండితకంఠభాగేన కింశుకప్రసూనసవర్ణ
తోత్రపుటేన హరిన్మణిద్యుతిపక్షతినాశుకేనానుగమ్యమానాయాముప
సృత్య భర్తృదారికే కాదమ్బరిమామనుబధ్నన్తమేతం శకుత్రహతకం
ననివారయసియదిసద్య ఏవనత్వం మృత్యుమంగీకరిష్యామి పురతస్తవై వే
త్యభివదంత్యాం సారికాయాం కిమేతదిత్యవిదితోదన్తమహాశ్వేతానుయు
క్తయా మదలేఖయాత్వియంకాళిందీనామికా సారికాభర్తృదారికయా
పరిహాసకనామకస్య శుకస్యాస్య పత్నీపదం ప్రాపితాద్య ప్రాతరేవ
భర్తృదారికా తామ్బూలకరండవాహినీం తమాలికామేకికామాలాపయ
న్తమేనమాలోక్య తదాదిబహువిధమస్మాభిరాశ్వాసితాపి న ప్రసీదతీతి
సమీరితం భాషితమాకర్ణ్య చంద్రాపీడోయంవిహస్య కాదమ్బరీపరి
చారికాంతమాలికాం కామయమానః పరిహాసకనామకశ్శుకః కామప
రతంత్రో గతానపిదివసాన్నజానాతీత్యుదంతోయమస్మాభిరపి కర్ణాక
ర్ణికయా కర్ణితఏవ తదేనమితరకామినీకాముకం పరిహాసకం కిమర్థ
మియం ననివారయతికాదమ్బరీ కిమర్థంవాశఠస్యాస్యపత్నీపదమప్రా
పయత్ప్రథమమిమాం ఇదానీమియమపి వరాకీసారికా కింకుర్యాదతియు
క్తమహంకిల సాపత్న్యసమ్పాదనమంగనాజనానామిత్యభిధాయ నిఖిలాఅ
పి సుముఖీః ప్రహసితముఖీరకార్షీత్ ॥ ౩౦ ॥ వ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాపరి
హాసేతిసస్మితె రేభూర్తదారాజాత్మజప్రాజ్ఞాపంచయితుం ననేక్యతఇయం
జాతుత్వయాన్యేనవా । జానాతీద్భృశవక్రభాషితశతాన్యేషైవ కింజల్పసీ
త్యాఖ్యత్యేవతదాబ్రవీదథమహాశ్వేతాంద్రుతంకఞ్చుకీ ॥ ౩౧ ॥ త్వామా
యుష్మతివీక్షితుంసమదిరాదేవాద్యవాఞ్ఛత్యసా వాయాహీతినిశమ్య రా

జితసయం కాదంబరీశాసనాత్ । క్రీడాశైలశిరస్థితే మణిగృహే సంస్థాపయి
త్వా ద్రుతం ద్రష్టుం చిత్రరథం యయావథ మహాశ్వేతాపి తత్సన్నిధిమ్ ॥
౫ ॥ తదానీం కిల వీణావేణుపణవానకగోముఖప్రముఖనిఖిలవాద్యవాద
నకుశలైస్సహ కుశీలవైః క్రీడాపర్వతకమణిమందిరం ప్రతిగతే చ తస్మిం
శ్చంద్రాపీడే గంధర్వరాజకుమారీ పరిమితసఖీపరివారపరివీతా సౌధశిఖరమా
రుహ్య రమణీయశయనీయశాయినీ మందాక్షవిలక్షీకృతచిత్తవృత్తిః కిమి
దమాచరితం నిరపత్రపయా మయా మహాశ్వేతాయామవివాహితాయా
మహమపి న పరిణేష్యామీతి ప్రకల్పితా ప్రతిజ్ఞాపి విస్మృతా కిమర్థ
మత్రాగతోఽయం సముత్పాదితహృదయపీడశ్చంద్రాపీడః ధిగిదం మ
మలజ్జాకరం జీవితమితి బహుధా విచింతయంతీ క్రూరతరస్మరశరవిసరప్ర
హారపరవశీకృతచేతాః పునరపి చంద్రాపీడోన్ముఖమానసా భూత్వా సము
త్థాయ వాతాయనవివరవిన్యస్తవదనా తమేవ క్రీడాపర్వతకం సాదరమా
లోకయంతీ చిరమతిష్ఠత్ ॥ ౬౩ ॥ వ ॥ మణిగృహమథ గత్వా సోఽపి రా
జేంద్రసూనుః కరధృతపదపద్మస్తేన కేయూరకేణ । శ్రవణసుభగగానైర్దోది
తోగాయకానాం సపది చపలచిత్తశ్చింతయామాస చైవమ్ ॥ ౬౪ ॥ తథా
హి ॥ గంధర్వరాజదుహితుస్సహజాః కిమేతే మద్గోచరాః కిమథవా రుచి
రావిలాసాః । తిర్యగ్విలోకయతి మాం కుటిలైరపాంగై ర్దృష్ట్వా మయ్యాస్మిత
ముఖీముఖమావృణోతి ॥ ౬౫ ॥ అపి చ ॥ లిఖతి పదనఖాగ్రైర్మేదినీం నమ్ర
వక్త్రా శ్రమజలచితమాస్యం వీజయత్యంగుళీభిః । కిమపి సహ సఖీభిర్భాష
మాణా మయి ద్రాగనిమిషనయనా సా సాదరం తచ్ఛృణోతి ॥ ౬౬ ॥ కించి
న్తయామమవృథా యది సత్యమేషా మయ్యేవ గాఢమనురక్తహృదన్తరా స్యా
త్ । రాగం క్రమేణ కిల సూచయతీతి మత్వా సౌధాధిరోహమకృతోపవ
నం దిదృక్షుః ॥ ౬౭ ॥ దృష్ట్వా తం చిరయత్యసావితి మహాశ్వేతాధ్వసద్దర్శ
నవ్యాజాదగ్రిమసౌధశృంగమచిరాదారుహ్య కాదంబరీ । పశ్యంతీ క్షితి
భృత్సుతం చిరతరం నానావిహారోత్సుకా ప్రాసాదాదవరుహ్య సేయమక

రోత్సాఙ్గనాదికృత్యం శ్రమాత్ ॥౮౯॥ కృతాహారస్థిత్వా మరకతశిలాయాం
తరళికా ద్వితీయామాయాన్తీం తదను మదలేఖాం చ పురతః । తయానీతం శ్వే
తాంశుకకృతపిధానే పటలకే గృహీతం సోపశ్యద్ధవళతరహారం సురుచిరం॥
గ ॥ తదనన్తరమియం కిల మదలేఖా సాదరముపసృత్య తస్మిన్నేవ మరకతశి
లాతలైకదేశే క్షణమాత్రముపవిశ్య స్వయమేవోత్థాయ చన్దనానులిప్త
గాత్రం పరిధాపితదుకూలయుగళం ధారితజాతీకుసుమవిరచితాపీడమా
రచయ్య చన్ద్రాపీడం జలనిధిజలసమ్భూతాం శేషాభిధానాం ప్రచురకిణ
ణజాలామతివిమలాం మాలామేకామాదాయ కరద్వయేన గిరమిత్థముత్థా
పయామాస ॥ ౯౦ ॥ ప ॥ తారం హారమిమం పురా జలనిధేః పాశీతతస్తత్సు
హృద్దైవశ్చిత్రరథస్తతోఽస్య తనయా జగ్రాహ కాదంబరీ । సేయం సం
ప్రతి సాదరం స్పృహయతే చాతుంతమేనం హి తే స్వామింత్స్వీకురు మా
తిరస్కురుతమిత్యుక్త్వా బబన్ధోరసి ॥ ౯౧ ॥ సితదుకూలవిలేపనమాలికా
రుచిరమూర్తిరసౌ ముదితస్తతః । కిమియమాహ వచః కథయేతి తాం ముహు
రపృచ్ఛదుపాత్తకుతూహలః ॥ ౯౨ ॥ గ ॥ తదను మదలేఖాయామప్యఖి
లమాఖ్యాయ నిర్గతాయాం పృథ్వీపతిపుత్రం ప్రేక్షితుం ప్రతిషిద్ధప
రివారా తమాలికామాత్రసహచరీ గన్ధర్వరాజకుమారీ సముత్తుంగం సౌ
ధశృంగమధిరుహ్య వివిధవిలాసవిలసితైర్విలోకితైర్విచేష్టితైరప్యచూచుర
దన్తరంగమేతస్య ॥ ౯౩ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ అంసలమ్బితచేలయోజనలో
లవామకరాఞ్చలా మేఖలాపదకల్పితాపరదోర్లతాస్థిరతారకా । సున్ద
రామలమన్దహాసవిశోభితాననపఙ్కజా లక్షయన్త్యముమాదరాదియ
మాదినాన్తమవర్తత ॥ ౯౪ ॥ అథాస్తంమార్తాండే గతవతి వికాసిన్యుడు
గణే నవే సంధ్యారాగే గళతి తిమిరే విష్వగుదితే । శనైశ్చన్ద్రాపీడో
ప్యయమవతతారాద్రిశిఖరాదియం కాదమ్బర్యప్యథ సహసఖీసౌధశిఖరా
త్ ॥ ౯౫ ॥ చన్ద్రేపృథూదయతి సత్యవనీశసూనుం ముక్తాశిలామధిశయా
నముపేత్య సద్యః । దేవీ భవన్తమవలోకితుమాగతేతి కేయూరకస్సవినయం

కథయాంబభూవ ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ సరాజతనయోపి సరభసముత్థాయ పు
రస్తాదాగచ్ఛన్తీం పరిమితసఖీపరివృతాం చిత్రరథసుతాం పృథివ్యామే
వాపవిశంతీం ప్రసమీక్ష్య స్వయమప్యసకృదనుబధ్యమానోపి మదలే
ఖయా పరికలితభూతలోపవేశకృత్యః స్థిత్వా క్షణమనుయోక్తుమేవముప
చక్రమే ॥ ౯౭ ॥ ప ॥ దాసేద్దృష్టినిపాతమాత్రముదితే దేవి ప్రసాదగ
కియాన్మామాజ్ఞాపయకింకరోమి భవదాయత్తంశరీరంమమ । ఇత్యాకర్ణ్య
కుమారతిష్ఠతుతథాకాదంబరీలజ్జితా వాగ్రిత్యాతవఖద్యతేపరమితి ప్రోవా
చతంతత్సఖీ ॥ ౯౮ ॥ తతః ॥ కథంతారాపీడగకథయశుకనాసగకథమసౌ మ
హాదేవీకీదృక్కవనుభరతవర్షంకస్యనగరీ । ఇదంపృష్ట్వాదిశ్యస్వపరిజనమ
స్యాంతికశయంస్వయంకాదంబర్యపృథశయేనసౌధాగ్రమభజత్ ॥ ౯౯ ॥
గ ॥ తత్రకిల విచిత్రతరధవళప్రచ్ఛదపటరమణీయం శయనీయమధిశ
యానాయాం గంధర్వరాజతనయాయామయమపి చంద్రాపీడస్తదేవ శి
లాతలమధిశయ్య కేయూరకకరయుగపరిగృహీతపదపంకజః కాదంబరీగు
ణగణస్మరణవిసర్జితస్వాపః క్షణమివ క్షణదాంక్షపయిత్వా క్షపావసా
నేచ క్రమోదితేభగవత్యరవిందబంధౌ శిలాతలాదుత్థాయసంక్షాళితవదనః
కృతసంధ్యావందనః పరిజ్ఞాతకేయూరకవినివేదితమహాశ్వేతా నివాసదే
శః మంధరసౌధాధస్థితవేదికోపవిష్టాం పాశుపతవ్రతనిరతపరివ్రాజికాప
రివారపరివృతాం మహాశ్వేతాం సహకాదంబర్యానమస్కృత్య తదనుమ
త్యా సమాసన్నాసనేక్షణమాసీనః మందస్మితవిచ్ఛురితకపోలాభ్యన్తరస్నా
కూతం మహాశ్వేతా ముఖకమలమాలోకయామాస ॥ ౧౦౦ ॥ సాతు ॥ ప ॥
సాయంకాదంబరిత్వద్రుచిరగుణగణైర్బాఢమార్ద్రీకృతాత్మా వ్రీడాద్వక్తుం
నశక్తోజిగమిషతికిలక్ష్మప్రమస్మైదిశాజ్ఞామ్ । నిర్విణ్ణంరాజచక్రం ద్రుతమ
యమభునాయాతుదూరస్థయోరప్యబ్జినీభ్యష్ణరశ్మ్యోరివ సఖియువయోః గ
ప్రీతిరస్త్వత్యభాణీత్ ॥ ౧౦౧ ॥ కింవక్ష్యామ్యధునాత్వహం సఖిమహాశ్వే
తేకుమారస్యఖల్వాయత్తేత్యభిధాయరాజతనయ స్స్వం భూమిమానీయ

తామ్। ఇత్యాప్తాన్నిజకింకరాన్ప్రతివదంతీంరాజపుత్రీంమహాశ్వేతామప్య భివాద్యసాయమవదన్నిగఽంతుకామ స్తదా ॥ ౧౦౨ ॥ కిం వచ్మి దేవిబ హుభాషిణమేషలోకో నశ్రద్దధాతిననుదాసకథాప్రసంగే। స్మర్తవ్యఏ షజనఇత్యభిధాయసోయం గంధర్వబాలసహిత స్తదనూచ్చచాల ॥ ౧౦౩ ॥ కేయూరకానీతహయాధిరూఢోయాస్యన్నిముగ్ధో విరహోదమ ష్యాః । ప శ్చాత్పురస్తాదపిపార్శ్వదేశే కాదంబరీంతాంపరితోదదర్శ ॥ ౧౦౪ ॥ ❋❋

ఇతిశ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః

శ్రీవాజపేయరామదీక్షితస్యసూనునా శ్రీకంఠకవినా విరచితే

అభినవకాదంబర్యభిధే చమ్పూప్రబంధే తృతీయాశ్వాసః

॥ ప ॥ వాధూలవంశమణినాశ్రీకంఠమనీషిణావిరచితాయామ్ ।

అభినవకాదంబర్యాంసమ్పూర్ణోభూత్తృతీయఆశ్వాసః ॥

అథ చతుర్థాశ్వాసప్రారంభః

॥ ప ॥ అయమథనిజంస్కంధావారంనిరీక్ష్యనివృత్యతాంత్స్వసదనగ తోదృష్ట్వాసర్వాంత్సఖీనవనీశ్వరాన్। సపదిరుచిరైఃకాదంబర్యాద్యుద స్తనివేదనైఃప్రమదభరితాన్కుర్వన్నేతాన్నినాయదతద్దినమ్॥ ౧ ॥ తచ్చి న్తయైవరజనీమపితాంవినీయ ప్రాతఃపరేద్యురుదయత్యరుణాంశుబిమ్బే।దౌ వారికేణసహతూర్ణముపాగతంతం కెయూరకంసభయమేషదదర్శదూ రాత్ ॥ ౨ ॥ గ ॥ తదను సరభసముపసృత్య సాదరమాలింగ్య కేయూర కశంసకింకుశలినీసపరివారా కాదంబరీ భగవత్యాసహ మహాశ్వేతయేతి చంద్రాపీడెన సప్రమోదమభిహితః కేయూరకోపిసవినయమంజలిమా బధ్య దేవ సర్వతఃకుశలినీసపరివారా దేవీత్యుదీర్య బిసతంతుసందానిత ముఖం సరసపరిమళమిళితకోమలమృణాళవలయాంకం కమలినీపత్రపు టముద్ఘాట్య తత్రచిత్రరథపుత్రికయా విన్యస్తాని పూగీఫలతామ్బూలీద

శీకర్పూరమలయజవిలేపనాని వినివేద్య దేవస్య చూడామణినిబద్ధపద్మరా
గమణిగణరంజితాంగుళినా కోమలాంజలినా కాదంబరీదత్తసకలాలింగనే
న కుశలప్రశ్నేన మహాశ్వేతాచ పాదవందనేన మదలేఖాచ పదపంకజ
పరాగపరామర్శేన పరిజనాశ్చ దేవమర్పయంతీత్యాఖ్యాయ దేవయదా
దిష్టం మహాశ్వేతయా తదాకర్ణయ కుమార చంద్రాపీడభవదపగమా
నన్తరమేవ నితాన్తమస్వస్థశరీరా సఖీకాదంబరీ పునరపి మదనమోహానం
చంద్రాననం భవన్తమాలోకితుమభివాంఛతి తదిదానీమనుపేక్ష్య మద
భ్యర్థనామనుపదమేవాగన్తవ్యమవశ్యం మహాభాగేన శయనతలవిస్మృ
తోసావపి శేషహారస్సమ్ప్రతి సమ్ప్రేషితఇతి నిజోత్తరీయాంచలగ్రథిత
మేనం చామరగ్రాహిణీపాణితలేసమర్పయామాస ॥ ౩ ॥ చంద్రాపీడో
పి సామోదంతదఖిలమంగీకృత్య విలేపనవిలిప్తవిగ్రహస్సుందరతరహారబం
ధురకంధరః పరిగృహీతతాంబూలశ్చోత్థాయ కేయూరకవామేతరభుజశి
ఖరవిన్యస్తవామహస్తపల్లవః పరిత్యక్తరాజలోకశ్శనైశ్శనైర్గంధమాద
నాభిధం గంధద్విపమాలోకితుమాసాద్య తదావాసం స్వయమేవ పుర
స్తాదవకీర్య యవసం మందురాభిముఖంప్రస్థితః ముహుర్ముహుస్తిర్యగావ
ర్జితకటాక్షనిరీక్షితానుచరనికరస్తదవలోకనమాత్రవిదితేంగితైర్దౌవా
రికైరుత్సారితే నిఖిలే పరిజనే కేయూరకమాత్రసహచరః ప్రవిశ్యమం
దురామింద్రాయుధపృష్ఠగళితం కుథాంశుకంసమమాయోజయన్నయనప
థప్రతిరోధకం కేసరికలాపముత్సారయంత్సమాసన్నస్తంభసంబద్ధశరీర
స్సకౌతుకమేవంకథయామాస ॥ ౪ ॥ వ ॥ అయిమయిగతే కీదృగ్గంధర్వ
రాజకులస్థితిః కిమవదదియంకాదంబర్యత్యగాద్దివసంకథం । ఇయమపిమ
హాశ్వేతాకిమ్మాంస్మరేదితివాదినం నరపతిసుతందృష్ట్వా హర్షాద్వ్యజి
జ్ఞపదిత్యసౌ ॥ ౫ ॥ నిర్గతేత్వయిసఖీజనావృతా సాతుచిత్రరథపుత్రికా
ద్రుతమ్ । సౌధశృంగమధిరుహ్యపద్ధతిం తేదదర్శహయఘూళిధూసరాం॥
పశ్చాద్వ్యతీతేత్వయిదృష్టిమార్గం ప్రాసాదశృంగాదవతీర్యకృచ్ఛ్రాత్।

క్రీడామహీధ్రం తమవాప్య తత్ర చచార దేశానభివీక్షమాణా ॥ ౭ ॥
అత్ర స్నాతమిహార్చితః పశుపతిర్దేవేన భుక్తం స్థితం చాత్రేత్యాఖ్యపదర్శి
తాని నిఖిలాన్యాలోక్య చిహ్నాని తే । తత్రైవాభ్యవహారమప్యథ నిషేవ్యా
స్తం ప్రియా తే గవా శయ్యాగేహముపేత్య శూన్యహృదయా కృచ్ఛ్రాదనై
షీన్నిశామ్ ॥ ౮ ॥ ఉషస్యాహూయమాం దేవీ దేవవార్తోపలబ్ధయే । తూ
ర్ణమాజ్ఞాపయామాసేత్యసౌ కేయూరకోబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥ X ॥ తత్క్షణమసా
వపి విశ్వంభరాపతికుమారః ప్రతిష్ఠాసుస్స్వసదనాన్నిర్గత్య దత్తప
ర్యాణమింద్రాయుధం సపత్రలేఖస్సమధిరుహ్య సంస్థాప్య స్కంధావా
రే సపరిజనం వైశమ్పాయనమితరతురగాధిరూఢేన కేయూరకేణ సాకమా
సాదితహేమకూటస్సత్వరం సమ్ప్రాప్తకాదంబరీసదనప్రతీహారదేశస్స
మతీర్య దౌవారికార్పితతురంగమస్సహతయా పత్రలేఖయా ప్రవిశ్య
కుత్ర దేవీ కాదంబరీత్యభిముఖాగతం వర్షవరమాపృచ్ఛ్య క్రీడాపర్వ
తకాధస్థితవనరుహవనవాపికాతీరవిరాజితం హిమగృహమధివసతీతి త
న్నివేదితం భాషితమాకర్ణ్య కేయూరకప్రదిష్టపద్ధతిః ప్రమదవనపథే
న ప్రస్థాయ కదలీవనమధ్యవిద్యోతమానం హిమగృహముద్వీక్ష్య తత్ర
త్యేన హిమవాలుకాశైవాలమృణాళకమలాదిభిరారచితశిశిరోపచారేణ
కాదంబరీపరిజనేన ప్రణమ్యమానః పురస్తాదతిశిశిరం హిమగృహం ప్రవి
వేశ ॥ ౧౦ ॥ X ॥ తస్య చ హిమగృహస్యైకదేశే సఖీజనసమాజసమావృ
తాం కుల్యాయోజితకర్పూరరసప్రవాహపరివేష్టితస్య బిసకాండకల్పిత
మంటపస్యాధస్స్థలే శీతలకుసుమశయనశాయినీం మృణాళమయహారనూ
పురరశనాంగదధారిణీం ధవళానులేపనధవళీకృతపులకసంతతిసంపాది
తతారహారఘటితముక్తామణిగణకిరణసందేహామపాంగభాగనిర్గళనిర్గ
ళితనీరధారాదూషితకపోలఫలకాం కర్పూరకలితకేతకీకలికారచితకర్ణ
పూరాలంకృతకర్ణప్రదేశాం నితాన్తదీర్ఘశ్వాసపవనోచ్చలితోత్తరీ
యశూన్యీకృతస్తనకుంభవిన్యస్తహస్తపల్లవాం పార్శ్వస్థితపణ్యాంగనా

పాణిపద్మపరివీజిత ప్రకీర్ణకపవన ప్రకంపితపరిధానామసకృద్దోర్లతా
లింగితచంద్రాపీడపుత్రికామసకృత్కపోలఫలకాశ్లిష్ట కర్పూర సాలభంజి
కామసకృదతిశిశిర చందనపంక ప్రకల్పిత ప్రతిమా ప్రణిహితపదపద్మా
మసకృద్వక్షస్స్థలస్థాపిత మణిమయముకురా మసకృదభిముఖాగతోపవన
పవననివారణ ప్రసారితపాణికమలాం కాదంబరీం దదర్శ ॥ ౧౦ ॥ ప ॥
దూరాదాలోక్యహర్షాదథసుమశయనాదుత్థితాంసంభ్రమేణోద్విగ్నాం
కాదంబరీంతాం సపదిసహమహాశ్వేతయాసంప్రణమ్య । అస్మిన్నాసన్న
పీఠం గతవతిసతి దేవ్యస్యపీఠీకదండగ్రాహిణ్యేషేతి కేయూరకః పరిగదితాం
పత్రలేఖామపశ్యత్ ॥ ౧౧ ॥ విరచితనతిమారాద్వీక్ష్యతాంకోమలాం
గీంసరభసముపసృత్యాలింగ్యచ ప్రేమగాఢమ్ । ఇయమథమణిపీఠం ప్రాప్య
సాకంతయాస్యా రుచిరకచకలాపంసంస్పృశంతీవ్యతిష్ఠత్ ॥ ౧౩ ॥ దృష్ట్వా
పితాం దృశదశాంపురఏవదేవీం నశ్రద్దధాతిహృదయంమమముగ్ధమేతత్ ।ఆ
స్తామిదంనిపుణవాగ్భిరిమాంతుపృష్ట్వాజ్ఞాస్యామి భావమితిసోయమభాష
తైవమ్ ॥ ౧౪ ॥ తథాహి ॥ లబ్ధ్వాకామగతిం తవాయముదితస్సంతాపతీ
వ్రామయస్త్వామద్యవ్యథయత్యతీవహియథాసోయంతథాస్మానపి । వా
ఞ్ఛామ్యద్యవిధాతుమత్రభవతీంసుస్థాంస్వదేహార్పణాత్స్వప్నేప్యహోవ్యథ
యానిరీక్ష్యపతితాం దూయేభృశంకామిని ॥ ౧౫ ॥ అపిచ ॥జానేసోహ
మనంగదేవతనుభూర్వేదోల్లతే లేఖునా దృష్ట్వా సుందరి రక్తతామరసతా
మంగీకరోష్యేతయా । సన్మౌక్తికాభరణత్వమశ్రుకణికాపాతేన తేపత్రతే క్లా
న్తంసూచయతిత్వదీక్షణయుగంచిత్తోద్భవాధింస్ఫుటమ్ ॥ ౧౬ ॥ గృహాణ
కాదంబరిమంగళాస్పదం స్వయంవరార్హంరుచిర ప్రసాధనమ్ । నితాన్త
దీవ్యత్సుమనశ్శ్రీముఖానవీనవల్లీనితరాంహిభాతి॥ ౧౭ ॥ ఇతిగిరమపకర్ణ్య
సాపిలజ్జానతవదనాథవిహస్యమౌనమాప। నరపతితనయోప్యయంహిపశ్చా
న్నిపుణతరంమదలేఖయాభ్యధాయి ॥ ౧౮ ॥ తథాహి ॥ కుమారకథయా
మికిం సకిలదర్పచస్సంజ్వరః నకేనలభతేశ్రమం ససుకుమారభావాత్త్వ

యమ్ । శశిదినకరాయతేకిసలయస్స్ఫులింగాయతే విలోకయహిమానిలై
ర్మనసిజాయమానాంవ్యథాం ॥ ౧౯ ॥ ధీరత్వమేవనమజీవితధారణైకహే
తుః ప్రకామమితియన్మదలేఖయోక్తమ్ । కాదంబరీస్వహృదయేనచకార
తస్య ప్రత్యుత్తరంకిలతదేవవచస్తదానీమ్ ॥ ౨౦ ॥ తతః ॥ ఉభయార్ద్రత
యాస్యనందినోనృపపుత్రః ప్రతిపాదితాభ్యనుజ్ఞః । అథచిత్రరథా
త్మజానికేతాత్ప్రతియాతుంశిబిరంసనిర్యయౌద్రాక్ ॥ ౨౧ ॥ కాదంబరీ
ప్రార్థనయావిసృజ్య తత్రైవతాం సోప్యథపత్రలేఖామ్ । స్వావాస
మాసాద్యదదర్శలేఖహారంసమీపాత్పితురాగతంద్రాక్ ॥ ౨౨ ॥తతః॥
కుశలీజనకస్సహాంబయాకింకుశలిన్యస్సకలాఅపిప్రజాః । ఇతిపృష్టఉదీర్య
సర్వతఃకుశలంపత్రయుగందదౌసతస్మై ॥ ౨౩ ॥ యువరాజోపితత్పత్ర
ద్వయమాధాయమస్తకే । స్వయమేవతదున్ముచ్యపపాఠక్రమశస్తతః॥ ౨౪
తథాహి ॥ గ॥ స్వస్త్యుజ్జయినీతస్సకలధరామండలేశ్వరమండలశిఖండమం
డనీకృతపదపుండరీకః పరమమాహేశ్వరో మహారాజాధిరాజో దేవస్తారా
పీడః కల్యాణినమాయుష్మన్తముదంచచ్చూడామణిమరీచిపుంజరంజితే శి
రసిసాదరం పరిచుంబ్యానందయతి కుశలిన్యస్సకలాఅపిప్రజాః కింతు కి
యానపికాలో భవతోనవలోకితస్యాతీతః బలవదుత్కంఠితమస్మదీయం
హృదయం సావరోధాచ దేవీక్లిశ్నాతిపరమతఃకిలైతత్పత్రవాచనావిరా
మకాలఏవ ప్రయాణకాలతాం నేతవ్యఇతి తత్ర పత్రికాద్వయేప్యే
వమేవాభిన్నార్థమాలిఖితమాలోక్య తయోరేకంశుకనాసప్రేషితం వై
శమ్పాయనాయ విశ్రాణ్యప్రతిష్ఠాసుస్తురంగమమారుహ్య సయువరాజ
స్తురగవరూథినీపరీతం సమీపస్థితంవలాహకసూనుం మేఘనాదనామానం
సేనాధికారిణమేవమాజ్ఞాపయామాస ॥ ౨౫ ॥ తథాహి ॥ ప ॥కేయూ
రకోపిధ్రుతమాగమిష్యత్యేనాంధరిత్రీంసహపత్రలేఖః । విజ్ఞాపనీయా
ననుతన్ముఖేన కాదంబరీసాదరమేవమేషా ॥ ౨౬ ॥ మాంసంభావయ నా
న్యథాహమధునాగుర్వోర్గురోరాజ్ఞయా యాస్యామ్యుజ్జయినీమసజ్జన

కథాకాలెఖలంమాంస్మర । జీవేయంయదిదేవితావకపదామ్భోజాతసేవాం
త్యజన్నష్టాస్యామినివేదయాఖిలసుహృద్భ్యోమత్ప్రాణామానితి ॥ ౨౭ ॥
అథతాంతుపత్రలెఖామాదాయాశుత్వమెహీతి । ఆదిశ్యమేఘనాదంయు
వరాజోభూత్ప్రయాణసన్నద్ధః ॥ ౨౮ ॥ X ॥ అథ చంద్రాపీడస్సఖెమ
డమనీకినీమాశ్వాసయతా భవతాపశ్చాదాగన్తవ్యమితి వైశమ్పా
యనం స్కన్ధావారరక్షాభారె నియుజ్య స్వయమతిబహులేన తురగబలె
నానుగమ్యమానస్తమెవలెఖహారకంపల్యాణలగ్నమసకృదుజ్జయినీవార్తా
మాపృచ్ఛన్ ప్రస్థాయ కెనచిచ్చాన్యారణ్యేనగత్వా పరిణతెప్రభాకర
మండలే వివిధధరణీరుహబృందనీరంధ్రవనమధ్యమండనాయితజరచ్చందన
తరుశిఖరసంఘటితం జతురసలెపననీలచామరావచూడకల్పితదండమండ
నం స్థూలవరాటికామాలికాలంకృతాగ్రదేశమాశిఖరలంబమాన లోహశృ
ఙ్ఖలాసంఘటితఘంటామాలెన ధవళచామరవిరాజితేన త్రిశూలెనాభ్రంక
షం కమపి రక్తధ్వజం దూరాదేవాద్రాక్షీత్ ॥ ౨౯ ॥ ప ॥ తదనుతత్స
విధంప్రతిపద్యసక్షితిపసూనురుపాత్తకుతూహలః । కిమపిజీర్ణతరంధురి
చండికాయతనమీక్షణగోచరమాతనోత్ ॥ ౩౦ తత్ర ॥విద్యుద్వల్లీవిలో
లోద్గతపృథురసనాచ్ఛన్నదన్తచ్ఛదాగ్ర ప్రత్యగ్రోన్నిద్రలోధ్రాదిమ
కుసుమలసన్మాలికాశాలికంఠా। భ్రూభంగక్రూరతారారుణమసృణజతుశ్రో
దలిప్తాక్షిరూక్షాధిరేణాలోకితేనప్రచలదసిలతామండితాచండికాగ్రె॥౩౧॥
అవరుహ్యతతస్తురంగమాదయమాసాదితచండికాగృహః। ప్రణిపత్యకృతాం
జలిశ్చతాం హృదిదధ్యావరిమీలితెక్షణః ॥ ౩౨ ॥ X ॥ తతస్తస్మాద్వినిర్గ
త్య చండికాయతనాత్పుత్రదిద్విశాల రసాలమూలతలేతస్థివాంసంస్థా
ణుభ్రమసమారూఢగాఢయగోధికాసరటగణగవాక్షితాఙ్గం విస్ఫోటవ్రణా
స్థపుటితశరీరం శ్రవణాంచలవినిక్షిప్తరుద్రాక్షమాలికం స్ఫుటితైకనయ
నాంజనదానాయ శ్లక్ష్ణీకృతాం దారుశలాకికాం కరెణనిరన్తరమాదధా
నం లిఖితకుహకమన్త్రతన్త్రయన్త్రతాలపత్రపుస్తకసంగ్రాహిణంసన్త

తపరిపఠ్యమానదుర్గాస్తుతిం నిధివాదధాతువాదాన్తర్ధానమన్త్రతన్త్రప్రయోగప్రగల్భం శ్రమవిధృతబృహదలాబువల్లకీవాదనక్లేశితపథికప్రకరపరిత్యక్తం మశకరుతసదృశమన్తరేవ కిమపి కమ్పితశిరోధరం గాయన్తం పరిగృహీతఘోటకబ్రహ్మచర్యతయా దేశాన్తరాగతాధ్యుషితవృద్ధప్రవ్రాజికా వశీకరణాయ బహుకృత్వస్సమ్ప్రయుక్తమోహనఃగ్గా నివాసనివారణపరికుపితపథికారబ్ధనియుద్ధప్రహారభుగ్నీకృతకటితటం కదాచిదపరాద్ధమాణవకానుధావనా వాఙ్ముఖపతనపాటితకరోటివ్యత్యస్తీకృతమస్తకం ఫలతాడనపరికుపితకపికులఖరనఖరచ్ఛిద్రితనాసాపుటం కుసుమాపచయసమయద్విరేఫదంశితాఖిలాఙ్గం శ్రీఫలఫలపతననిమ్నోన్నతశిరసం ఖఞ్జం బధిరం రాత్ర్యన్ధం చణ్డికాపూజకం కమపి ద్రవిడధార్మికమాలోకయామాస ॥ 33 ॥ ప ॥ అకారణానుక్షణజాయమానరుషాయమే తేన సహైవశశ్వత్ । లీలార్థమేతాన్కలహాయమానాన్నివారయామాస తదాత్మసైన్యైః ॥ 34 ॥ అనునయశతైరేనం క్రుద్ధం కథంచనసాన్త్వయన్విభవగృహిణీవిద్యాపుత్ర్యాః వయః ప్రమితిం కులం । స్వజననభువం పృష్ట్వా మిథ్యాత్మశౌర్యగుణోన్నతి ప్రవచనపరాయాస్మై తామ్బూలమగ్ర్యమదాపయత్ ॥ 35 ॥ తతః ॥ అస్తమితేఽర్కే భగవతి సకలభూపతిబృన్దే శ్రితతరుసవిధే । రాజసుతోఽయం వలయితతురగగ్రామమగాత్తత్స్వశయనసదనమ్ ॥ 36 ॥ కాదంబర్యాదిచిన్తాకలుషితహృదయశ్శర్వరీం తాం వినీయ ప్రాతస్స్నాయం యథేచ్ఛం బహుధననిచయైః ప్రీణయన్నర్చకం తమ్ । ప్రస్థాయాథస్థలేషు స్థితిమభిరుచితేష్వాదరన్రాజసూనుస్స్వైరేవాప్యహోభిస్తురగబలవృతః ప్రావిశత్పత్తనం స్వమ్ ॥ 37 ॥ తదాకిల ॥ ఆకస్మికాగమనవిస్మితపౌరవర్గ విజ్ఞాపితః క్షితిపతిస్సహభూమిపాలైః । ఆయాన్తమశ్వపరివారవృతం కుమారం ప్రత్యుజ్జగామ సతరఙ్గ ఇవాబ్ధిరిన్దుమ్ ॥ 38 ॥ స్వపితరమథ దూరాదేవపశ్యంస్తురంగాత్సరభసమవతీర్ణస్సాదరం తం ప్రణమ్య । పితృకరధృతహస్తః మన్దిరం ప్రాప్య మా

త్రాదికమయమవరోధంసపత్రిణామందదర్శ ॥ ౩౯ ॥ నత్వాథ శుకనాస
మస్యసవిధస్థిత్వాచిరాత్తత్సుతం స్కన్ధావారనివేశితంచకథయంస్తత్ప్రి
యసీం ప్రీణయన్ । సమ్యాప్తప్రస్థానకేతనో నృపసుతః కాదమ్బరీమన్తరా
సర్వం శూన్యమివావగమ్య చరమేతత్పత్రలేఖాగమమ్ ॥ ౪౦ ॥ గ ॥ త
దను ప్రవ్యతీతేషు కతిపయదివసేషు కదాచిదయం ధరణీపతితనయస్స
మేఘనాదామాగచ్ఛన్తీం మన్దహాససున్దరముఖారవిన్దాం కృతాభివన్దనాం
తాం పత్రలేఖామత్యాదరాదాలింగ్య సమీపసముపవిష్టాం పాణిపల్లవేన
పరామృశన్నథ పత్రలేఖే కిం కుశలినీ సపరివారా దేవీ సుకుమారా చి
త్రరథకుమారీతి పృష్టే దేవ సర్వతోభద్రమసావపి దేవీ సపరిజనా మస్తక
తలవిన్యస్తహస్తపల్లవరుచిభిస్సాదరమర్చయతి దేవమనవరతమిత్యావేద
యన్తీం తామాదాయాన్తర్భవనమాసాద్య నివారితరాజలోకస్సుతను ప
త్రలేఖే సమాయాతే మయి త్వయా కియన్తి దినాని తత్రోషితాని కథం
వాస్థితం కిం మామస్మరతి వా జాతుచిద్దేవీ పరిజనః కస్య ప్రీతిరతిశయేన మ
మోపరి ప్రవృత్తా కిమస్మద్విషయిణీ వార్తేత్యతిప్రభూతప్రీతిరప్రాక్షీ
త్ ॥ ౪౧ ॥ ప ॥ త్వయ్యాగతే ప్రతినివృత్య తదా మయి ద్రాక్కాద
మ్బరీశయనసన్నిధిమాశ్రయన్త్యామ్ । పశ్చాన్ముఖం దృశి దృశం హృదయం
ప్రమోదైన్యస్య న్యసీనయదహన్తదశేషమేషా ॥ ౪౨ ॥ దేవీ సైషా ప
ర్యఙ్కోపమమకరమవలమ్బ్యాథ నిషద్య గేహోద్యానలోద్యానం ప్రప
ద్య ప్రమదవనలసద్వేదికాం కాఙ్క్షదేత్య । వాఞ్ఛన్తీవాభిధాతుం కిమపి
చిరతరం ప్రేక్ష్య మాం దీనదృష్ట్యా స్విన్నాఙ్గీ దీనచేతాః కథమపి గదితుం
సా చిరాదుద్యతాభూత్ ॥ ౪౩ ॥ తథాహి ॥ యథా త్వయ్యాలోకాత్ప్ర
భృతి హృదయం విశ్వసితి మే న తాతేనామ్బాయాం న చ పరిజనేష్విహ్యాతి త
థా । న పిత్రా నో మాత్రా న చ గురుజనైరప్యనుమతా ముధాహం నిర్దయ
త్వం సఖి ఖలు కుమారేణ గమితా ॥ ౪౪ ॥ కథయ కిమయం సాధ్వాచారో ఘ
వా కిమిదం ఫలం సఖిపరిచితైర్యస్త్యోऽస్యయం మనః పరిభూయతే । పరిభవప

దంయూనాం ప్రాయోభవన్తికుమారికాః మదనహతకోలజ్జాంలుమ్పత్యే
ద్యత్వమేవహిమేగతిః ॥ ౪౫ ॥ గ ॥ అనన్తరమజ్ఞాతోదన్తతయా సవిషా
దమయి దేవి దేవేనచన్ద్రాపీడేన కోవాపరాధఃకృతః కేనవా దౌష్ట్యే
నా దూషణీయం దూషితం కుసుమసుకుమారం దేవీహృదయమభిలషా
మ్యాకర్ణయితుమాజ్ఞాపయేతి విజ్ఞాపయన్త్యాం మయి సఖి నివేదయిష్యామి
సావధానాశ్శృణోతుభవతీత్యేవమసౌవాచమాచఖ్యౌ ॥ ౪౬ ॥ ప ॥ స్వ
ప్నేప్యాగత్యనిత్యం కలయతికితవస్సారికాహూతకృత్యే గూఢంసఙ్కేత
దేశాన్విలిఖతిచకితఃకర్ణికాదన్తపత్రే। పాదావాలక్తకాఙ్కౌ విరచయ
తిబలాత్ప్రేషయత్యాళిలేఖాః శీతైర్నిశ్వాసవాతైర్నేత్రమసలిలచితౌపీజ
యత్యేషగండౌ ॥ ౪౭ ॥ అపిచ ॥ మూర్ధ్నాశోకతరుప్రకల్పితపదాఘా
తాన్ప్రతీచ్ఛత్యసౌ పశ్చాదేత్యశనైఃపరాఙ్ముఖపరిష్వక్తాంసమాంచుమ్బ
తి । ప్రేమ్ణా పాయయతి ప్రసహ్యసకచగ్రాహంసధృష్టస్సురాగండూ
షాన్ప్రతిషిధ్యతే కథమసౌ త్వంపత్రలేఖేవద ॥ ౪౮ ॥ కించ ॥ లిఖతి ప
త్రలతాం స్తనమండలే శ్రుతిమలఙ్కురుతేచయవాఙ్కురైః । మమకపో
లతలప్రతిబిమ్బితం స్వమతిముగ్ధమనాబహుమన్యతే ॥ ౪౯ ॥ కించ ॥
పరిభవమపిచేర్ష్యాం వేత్తిమానంతుమానం గణయతిసమవజ్ఞాం మన్యతే
ప్రేమసారమ్ । కలయతినిజదోషోచ్చారణంస్మృత్యుపాయం సఖికథయ
కిమర్థం నిర్దయంమాంధునోతి ॥ ౫౦ ॥ గ ॥ తామేవమాభాషమాణా
మాకర్ణ్య నితాన్తసంతోషతరంగితస్వాంతాహమప్యహోసత్యమియం కు
మారముద్దిశ్యైకదురాగం పఞ్చశరసమాకృష్టమానసా యదిచన్దనగిరిప్రభం
జనచన్ద్రమధుమాసభృంగశృంగారరసశృంగారయోనిమాకన్దాదిసమ్భాతి
సాఫల్యమారోపితమనేనకిల కుసుమధన్వనేత్యన్తరేవ విచిన్త్య ప్రకా
శంవిహాస్య దేవి యద్యేవమేతదనంగహతకస్య దుర్విలసితం నకుమార
స్యేతి జానీహి మాకార్షీరమర్షమేతస్మిన్ప్రసీదేతి మామకీనమాకర్ణ్య
వచనమయి సఖి పత్రలేఖే కథయ కింరూపః కుసుమచాపఇతి పృచ్ఛ

తీం తామేవమవ్యాజజిజ్ఞాసమ్ ॥ ౫౧ ॥ వ ॥ అమూర్తిరనఙ్గస్స్వగకిలకులో
స్వరూపం భవచ్ఛిఖాపలిమదర్శయన్నులయితేతి తావఙ్కులః । ప్రకాశ
యతిప్రాణదుతాం భసితధూళిహేనో వ్యసౌ నిపాతయతిబాష్పకంసపదిభూ
మభూన్యాపిచ ॥ ౫౨ ॥ ధీరగ్కోవాస్యతి శైత్యద్రిదృఢమమునాధిష్ఠితానాం
పథూనాం పశ్యన్తీనాం ప్రియాస్యామృతకరనికరానభ్రమల్పప్రకాశమ్ ।
నాలంభూమండలంతత్ప్రతికృతినివహోల్లేఖనవ్యాపృతానాం కుర్వాణానా
మపారాం ప్రియగుణగణనాం దేవిసంఖ్యాపిచాల్పా ॥ ౫౩ ॥ గ ॥ తదిద
మాకర్ణ్య వచనమసావపి క్షణమాత్రం విచిన్త్య సత్యమిదానీం ద్వితీ
యం మదీయం హృదయమసి భవతీమేవ పృచ్ఛామి యదతో౽నుచితమాదిష్టై
వంవిధానాముదన్తానామనభిజ్ఞాస్మి గురుజనగర్హణీయతాజ్ఞమితాస్స్వసఖ్యా
తకేనకింకరోమి సమ్ప్రతి ప్రాణధారణాన్మరణమేవ శరణం జానాతి విలజ్జేతమి
దం మామకీనం మానసమితి కథయన్తీం తామలమలం నిర్నిమిత్తజీవితవ
రిత్యాగప్రసంగేన కథం వా గురుగర్హణీయాసి దేశిక ఇవ దర్పకపవదిశతి కు
మారీజనమభిమతాయ వరాయ కతివా కథయామి స్వయమేవ ప్రియ
తమాన్వృతవతీస్స్ఫుటతీ స్తదద్య దేవి ప్రసీద ప్రదేహ్యనుజ్ఞామానయి
ష్యామి కుమారం తం తవ ప్రాణకాన్తమచిరాదేవేత్యభిహితా మయా
ప్రీతివిస్తారితేన లోచనప్రాన్తేన పిబన్తీవ మామవలోక్య పులకితా
ఖిలాంగయష్టిశ్శారదచన్ద్రరుచిగౌరం కంఠరాలఙ్కృతం తారహారం సర
భసమున్మోచయన్తీ లజ్జాప్రహర్షప్రవణాన్తఃకరణా కథంకథమపి మ
న్దమన్దమేవమవదత్ ॥ ౫౪ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ మత్ప్రాయానితి పౌనరుక్త్య
మనురక్తాస్మీతి వేశ్యావచో నోజీవామివినాత్వయేత్యనుభవస్యాయం విరో
ధగ్గపరమ్ । మృత్వాజ్ఞాస్యసిరాగమిత్యపికిలాసమ్భావ్యవేతద్వచః కిన్తా
సమ్ప్రతిసన్దిశామినితరాం జిహ్రేమ్యహం బాలికా ॥ ౫౫ ॥ ✱✱✱✱✱

ఇతి ప్రాగ్వృత్తాదమ్బరీకథా

॥వ॥ వివర్ధితకృపాఘనీ సుజనతాపవిధ్వంసినీ సతామరనితమ్బినీ
జనశిఖావళీనందినీ । దిగమ్బరవిలాసినీ నిగమభూధరాలం
బినీ మదిష్టఫలదాయినీ భవతు కాపి కాదమ్బినీ ** ॥ ౧ ॥

అథోత్తరకాదమ్బరీకథా

అపిచ ॥ వ ॥ ఇదానీమానీతోఽప్యసనివకుమారస్య నరవరప్రహారా
ర్తోఽపి ప్రాణాన్న దిశతి నిజందర్శనమపి । గృహవాసప్రీత్యా గురుజనభియా వా
కథమపి త్వయా నేతుం శక్యో నయది సఖి కర్తవ్యమధ కిమ్ ॥ ౪౬ ॥ యాదృ
ష్టాస్య పసూనుసాహిమ గృహే ఖిన్నా దృశ్యసైవాస్య గృహం యో వా రద్వయ
మేత్య తాదృశదశాం మాం వీక్ష్య సాక్షాద్గతః । భూభృత్సూనురయం సపనస
ఖియో మాం తాపయత్యాశు గైస్సోఽయం పఞ్చశరస్త్వయైవ కథితః కిం వాధి
కం సమ్ప్రతి ॥ ౪౭ ॥ కించ ॥ త్వయ్యేవం దుఃఖితాయామహమపి నియతం
నోద్వహామీతి పూర్వం త్వేవం సఖ్యాస్సమీపే గదితమితి వదంతీ మహం ప్ర
త్యవోచమ్ । దేవి క్రాంతేక్షమాణాం సతి దయితజనే జాతు చిజ్జీవితం వాక
స్తద్భ్రాపాపకారీ నియతమపహరే త్వత్త్యజేమాం కుబుద్ధిమ్ ॥ ౪౮ ॥ తతః ॥
ఇతి శ్రుత్వా సా తు ప్రియసఖి నభూమ్యాః పతిరయం నలత్వోద్యదృశ్యో సా నగ
ణయతి కీర్తిం కథమపి । నవావాసం ప్రీణాత్యనవరతసఙ్కల్పరచితః సమా
రోఽయం నక్తందివమపి సమీపే వసతి మే ॥ ౪౬ ॥ క్రీడాపర్వతకే భ్రమాద్విమ
గృహే ఝుంమంటపే దీర్ఘికా తీరే వా పవనేషు పుష్పశయనే సర్వత్ర ప
శ్యామి తమ్ । తస్యాద్యాస్యయనే సకిం స్వఫలమిత్యుక్త్వా పిధాయాక్షిణీ బా
హావాస్యమవాఙ్ని వేశ్య రుచే చిత్రార్పితేవ క్షణమ్ ॥ ౪౭ ॥ గ ॥ తదా
నీం తద్వాణీమాకర్ణ్య సన్యాదేవ విరహవ్యథా దూయమానమానసానాం
మానినీనాం సఙ్కల్పకల్పితః ప్రియతమ ఏవ గురుతరం కిల ప్రాణధారణనిదా
నం యద నేన సహ ప్రతీక్షణం ప్రహితమాలికాపరిస్రస్తవనాభిషవన
దైన్యభూషాన్యస్సమ్బోగపరమ్పరాః యదృచ్ఛాసముద్భూతాని ప్రియాభిస

రాసుఖాస్వాదనాసక్తకుమారికా ప్రతానిరతానస్యవిష్ఠితపయోధరావరణపేద
నానావ్యలింగనాన్యసుత్పాదితక్షతవిలోకనత్రపాః కరరుహాంకాః అలుళి
తకచభరాః కచగ్రహమహోత్సవాః పరిత్యక్తనానాశ్చుమ్బనభేదాః అ
జనితశంకితగురుజనాపమానసనాః దత్తపటదంశనవిలాసాః నైసంనాయకం
తిమిరపజ్త్రరకస్తరయతి సజలధరజలధారాతిగాఢధాతి నతఃపాకప్రకరః
పరిభవతీత్యన్తరంగే విచిన్తయంతీక్షణమతిష్ఠమ్ ॥ ౮౧ ॥ తదాకిల ॥ వ ॥
శోణీభూతేర్కబిమ్బే చరమగిరిశిరోరత్నభాసం ప్రపన్నే వ్యక్తీభూతేప్ర
దోషే పరిజననిహితే భాసమానే ప్రదీపే । చంద్రాపీడం గృహీత్వా క్షణ
మిహ పునరప్యాగతాం మామవేహి స్వస్థం సంతాపమద్య త్యజ భవముదితే
త్యబ్రవంతాముపేత్య ॥ ౮౨ ॥ తతః ॥ శ్రుత్వాసౌ దేవనామగ్రహణవి
లసితం మద్వచస్స్వయ్యనేత్రోడన్నీల్యాస్మిన్ప్రదేశే క ఇతి పరిజనం సప్రే
మేణాజుహావ । కిం దేవ్యాజ్ఞాపయేతి క్రమశ ఉపగతాః కన్యకాస్స ప్రమో
దం సమ్యగ్దృష్ట్వాన్వమీదన్మకరకతద్రూపదివ్యాజహారాశుమాంచ ॥ ౮౩ ॥ త
థాహి ॥ గ ॥ సఖిపత్రలేఖే నప్రియమితి వ్యాహరామి సత్యమధునాభ
వతీమేవ ప్రతీక్షమాణా నను ప్రాణిమి యది ప్రియసఖి ప్రాణరక్షణ
మావశ్యకమాకలయసి సాధయ సమయోచితమీహితమితి నిగద్య నిజాంగ
సంస్పృష్టవసనవిభూషణతాంబూలార్పణపరిజ్ఞాతప్రసాదాతిరేకాం వి
ససర్జ మామితి వినివేద్య మనాగవనతవదనారవిన్దా భూతలనిపాతిత
దృష్టిరియం పత్రలేఖాపి దేవ చిత్రరథసుతా ప్రసాదాతిశయప్రప
న్నేవ ప్రోక్షిమ్యా దుఃఖినవ ప్రేరితాహం నను విజ్ఞాపయామి దేవీమ
పి తాంత్వగవస్థాం ముఞ్చతా దేవేన దీనజనానపనైకనిరతాయా నిజప్రకృ
తేరనురూపం కిమిదమాచరితమితి సనైస్సనైర్వ్యజజ్ఞపత్ ॥ ౮౪ ॥ వ ॥
సోపాలమ్భముదీరితం స్వవసుతస్తత్పత్రలేఖావచస్స్మారం స్మారముదశ్రుధా
రమనసద్గ్రీవోపితాం వ్యాకులః । దేవ్యాస్తత్సహజం విచేష్టితమితి భ్రాన్త్యా
తదాహాన్తస్థితః పునఃపునరాత్మనాంద్యాపముత్సవాంపాలమ్భసాత్రీకృతః ॥ ౮౫ ॥

శాపశకోऽప్యయమస్యథానకురుతే మంబోऽపి మేఘభ్రమం వ్యామువ్యేత
కథం మతీగతిపతేశ్చ వ్యాహమేతేష్వపి । సాక్షాదేవ నిరీక్షితో హిమగృ
హోదంతోऽభవత్యావ్యతః ప్రాణైర్వాపితథాకరోమ్యకితవం మాం వేత్తి
దేవీయథా ॥ ౬౬ ॥ గ ॥ అత్రాన్తరేతు పశ్చాద్విసృష్టా పత్రలేఖా
సమాగతేతి మయా పరిజనముఖాదాకర్ణితమతస్తయా సమమేవసమా
గత్య లపనకమలముపదర్శయంత్సఫలయలోచనయుగళం మమేతి మహాదే
వీ విలాసవతీసమాదిశతి యువరాజమితి సవినయం ప్రతీహార్యా విజ్ఞాపి
తం భాషితమాకర్ణ్య దోలాయమానమానసశ్చన్ద్రాపీడోऽప్యహో మాతా
ముహూర్తమాత్రమపి మామపశ్యంతీ క్లిశ్నాతి మదాగమననిమిత్తం ప్రతి
తీహారీముఖేన చిత్రరథపుత్రికయాప్యేవమేవ సైవాదిష్టమాజన్మసంజా
తమకృత్రిమం జననీప్రేమమహీయాన్గనకచరణకమలసేవాభిలాషః గ
రీయాన్గురుజనాదేశః దురతిక్రమణీయం జననభూమివాత్సల్యం ప్ర
మాదకరః పఞ్చశరః దుస్సహోహృదయదాహః ప్రాణధారణైకకార
ణం దయితాముఖపద్మదర్శనమతిమాత్రమన్తరమవస్థే హేమకూటాచల
యోః కింకరోమీతి విచిన్త్య పత్రలేఖాహస్తావలమ్బ్య ప్రతీహారీ ప్రతి
ష్టపథేన సవిభ్రమవిధం సమ్ప్రాప్య నితాన్తచిన్తానస్తానతాన్తస్వాన్తః జ
ననీలాలనసుఖాపరిజ్ఞాతం తంవాసరమత్రైవాసీనయత్ ॥ ౬౭ ॥ తతః ॥
ప ॥ ఆయాతేక్షణదాముఖే సముదితే చంద్రోషిశయ్యాగతస్సోయం మీలిత
లోచనోऽప్యతితరాం నిద్రాసుఖం సన్త్యజత్ । తమప్రాపాతిశయం స్మర
న్మదితథీస్స్మహాదర్శచిత్తాయతస్తస్యాంమారశరాహతిః పతతితత్రా
త్రానమేవార్పయత్ ॥ ౬౮ ॥ శ్రమజలచితమఙ్గం శ్వాసవాతోऽపిదీర్ఘః
పులకతతిరుదీతామాస్యతామాపగాత్రమ్ । అరమయతనకిం వీణావేణువీణాది
నాదః కిమపివచనమన్తఃకర్ణమస్యాపనైవ ॥ ౬౯ ॥ అపిచ ॥ యథా
పూర్వంకస్యాప్యయమథనిజం దర్శనమహాత్మనరాత్రావప్యప్రాప్తశ్శిరసు
మనయ్యాంగురుభియా । నవాంధోరాజౌహోన్యభజతసవాచందనసనైన్యకా

శాంగచర్యాం ప్రతిదినమగాచ్ఛేషమధికమ్ ॥ ౭౦ ॥ తతః॥ ధీరోఽయం
తనుతాంతనోరుపగతో నైవ త్రపాయాఽపరం స్వాకారం పిదధే జనేక్షణప
థాత్కామాశుగాన్నాప్యసూన్ । తత్యాజాత్మసుఖం న ధైర్యమకృత ప్రీ
తాఽప్రబాణస్మరం దేహేఽనాదరమాజగామ సకులాచారక్రమే జాతుచిత్ ॥
౭౧ ॥ ఇత్థమతిమాత్రమారశరప్రహారపరంపరాపరిమూషితహృదయోఽపి
శశధరకరపరికమ్పితకల్లోలజాలః కల్లోలినీవల్లభ ఇవ గభీరతరప్రకృతిత
యా మర్యాదావశాదాత్మానమనురుంధన్కథం కథమపి నీతేషు కతిప
యదినేషు కదాచిదాసాద్య శిప్రాతటినీతటముపకూలముపకల్పితం కా
ర్తికేయనికేతనమాసాద్య తత్ర తత్తరంగిణీతుంగతరంగసంఘరింఖదతిశి
శిరసమీరకిశోరమనుభూయ దూరాదేవ త్వరితగమనసూచితకార్యగౌర
వానాపతతస్సాదినస్సమీక్ష్య తజ్జిజ్ఞాసయా కంచిత్కఞ్చుకినమాదిశ్య స
కౌతుకం తత్సైంధవసైన్యవిన్యస్తస్తబ్ధదృష్టిరంతికస్థామాకృష్య పత్రలే
ఖామేవమాచఖ్యౌ ॥ ౭౨ ॥ ప ॥ మాయూరబర్హమయమాదధదాతప
త్రమగ్రియపషపురుషః పరిదృశ్యతేఽత్ర । కేయూరకోఽయమితి విద్ధ్యయమి
త్యుదీర్యాద్రాక్షీత్పురా ప్రహితదూతయుతం తమారాత్ ॥ ౭౩ ॥ తతః॥
నమస్తనుమాదరాత్పరిరభ్య కేయూరకం సఖే సహ సఖీజనైః కుశలమ
ద్య దేవ్యాః కిము । తయా సమదలేఖయా కిముదితం మహాశ్వేతయేత్యసావ
పి నిశమ్య తత్కథయతి స్మ భద్రం శనైః ॥ ౭౪ ॥ ప్రతిషిద్ధసమస్తరాజలో
కే ప్రతిపద్యోపవనం స పత్రలేఖే । పరిపృచ్ఛతి తం క్షితిశపుత్రే ప్రణ
తస్సోపి జగాద వాచమేవమ్ ॥ ౭౫ ॥ కింవా దేవ నివేదయామి న హి తత్సందే
శలేశోపి తు త్యక్త్వా మయ్యథ మేఘనాదసవిధే తాం పత్రలేఖాం తదా ।
ఆఖ్యత్యుజ్జయినీపురీగమనవృత్తాన్తం త్వదీయం మహాశ్వేతాఖిన్నమనా నిజా
శ్రమపదం ప్రాపత్తపోఽర్థం పునః ॥౭౬॥ దేవీ చిత్రరథాత్మజాపి చ సఖీరాలా
లాపయంతీ పరం ఖిన్నా తం దివసం వినీయ కథమప్యన్యేద్యురేవోషసి । బా
ష్పవ్యాకులయాన్యవీక్షత కృశాం మాం తావదాజ్ఞాపితస్త్వాం ప్రాప్తాస్మ్యస్మి

వేద్య దేవతదవస్థాంసాపథానశ్స్మృతా ॥ ౭౭ ॥ యదా దేవీ దేహం సకుతుక
మపశ్యద్ధురితదాద్యభస్మానిశ్శ్వాసపవనచలితః ప్రజ్వలరుచిః । స్మరాగ్ని
స్తాం శ్రిత్వాకలయతిమహాన్తం శ్రమమహోనహాతుం శక్యోసౌబహుభి
రుపచారైశ్చశిశిరైః ॥ ౭౮ ॥ తథాహి ॥ సకర్పూరక్షోదైర్ఘనశిశిరగంధో
దకకణైర్ఘనధారాగృహైర్ఘనవ్యజనభవవార్బిందునికరైః । నశీతాఢ్యైశ్శాం
తిం మదనదహనో యాతిజలవత్ప్రతప్తైతైలేసౌజనయతిహిదాహం కృశత
నౌ ॥ ౭౯ ॥ అపిచ ॥ స్వైరం తస్యాజనయితుః కృతే హ్యేషశైత్యోపచారస్త
ల్లావణ్యం త్యజతినతనుం సర్వతోదహ్యమానామ్ । మన్యేస్త్రీణాంభవతి
కఠినం చిత్తముత్కంఠితంచేద్యస్మాన్నాల్పమపిచవికృతింయాతితాపేనదే
వీ ॥ ౮౦ ॥ కించ ॥ యత్రాదృష్టమతిశ్రమాద్వహతిసా కాదమ్బరీజీవితం
తల్లోకేహారిణీదృశాం బలవతీకాంతోపభోగస్పృహా । సేయం దారుణ
వేదనానుమితయాఖిన్నాయయోత్కంఠయాతాంవక్ష్యామికథం స్మరామి
చ కథం యుక్త్యాకయాసూచయే ॥ ౮౧ ॥ స్వప్నేపియాదృశీం లోకో
నపశ్యతికదాచన । తాదృశీమాశ్రితావస్థాంసా దేవీఖిద్యతేపరమ్ ॥ ౮౨ ॥
చండాంశుదీధితిసహాన్యపితల్పభూతాన్యబ్జానితప్తతనునా పరిశోషయం
తీ । నిర్జిత్యచండకరమూర్తిమియంతుతాస్తాశ్చేష్టాఃకరోతి మదనాస్త్రథి
తాంతరాత్మా ॥ ౮౩ ॥ తథాహి ॥ ప్రసూనశయనేసఖీజననిపాతితాంగీస్త
నద్వయేశ్వసితవల్లితేస్వకరమాదధానాముహుః । కపోలఫలకార్పితేతరక
రాగతాతాననం రుణద్ధినిజపాణినాహృదయవచ్చలత్కంకణమ్ ॥ ౮౪ ॥
అపిచ ॥ పాదాభ్యాంరశనాకలాపమురసాపాథోజపత్రంకరాంభోజాతే
నకపోలమధ్యభవదాలోపేనబాష్పోద్గతిమ్ । వేణీమంసతలేనగంధతిలకం
ఫాలేనచత్వద్గతిప్రీత్యాస్వంహృదయంచధారయతిహి ప్రాణాంశ్చకంఠేన
సా ॥ ౮౫ ॥ కించ ॥ ముహుఃకమలినీవనంవిశతిసాముహుశ్శీతలం తటా
కమవగాహతేముహురుపైతిధారాగృహమ్ ।పికాదికలకూజితైరుపవనా
శ్రితాఖిద్యతే ముహుర్మదనచేష్టితైర్నయతివాసరాంతంశ్రమాత్ ॥ ౮౬ ॥

చంద్రోదయే తు తిమిరేణ సహాపయాతి ధైర్యం స్మరోపి కుముదేన సహైతి వృ
ద్ధిమ్ । చంద్రోపలేన సహ వర్షతి తోయమక్షి శ్వాసః పరం జలధినా సహ వ
ర్ధతేస్యాః ॥ ౭౭ ॥ అపిచ ॥ చంద్రం నిందతి సీత్కరోతి హసతి క్లిశ్నాతి
సా జృంభికాం ధత్తే రోదితి కంపతే సరసిజే శేతే ముహుస్స్వద్యతి । ముగ్ధా
గీతమృదంగమంథరరవానాకర్ణ్య ధారాగృహ ప్రాంచద్రత్నమయూర
వక్త్రికుహరం గృహ్ణాతి కేకాధియా ॥ ౭౮ ॥ కించ ॥ సంకల్పకల్పితగతే
షు మణిప్రదీపాన్కర్ణోత్పలైస్స్వపదితాడయతి ప్రముగ్ధా । లేఖషు సా లిఖతి
సంగమసూచనార్థం సంకేతదేశమభియాతి చ చేతసా త్వామ్ ॥ ౭౯ ॥ కిం
చాంభఃకణికేవ సా కమలినీపత్రస్థితా కంపతే మ్లాయత్యంబుజినీవ చంద్రకి
రణస్పర్శేన కాదంబరీ । ఏణీవోజ్ఝతి ఫుల్లకేసరివనం సర్వాంగనేవ ద్రు
తం తాపాలింగితచందనా శిఖికులధ్వానైః పరం తామ్యతి ॥ ౮౦ ॥ అపిచ ॥
ఆలేఖ్యాభ్యసనం త్వదాకృతిమయం త్వన్నామికాళీతతిస్త్వన్నామగ్ర
హణైకగమ్యవిలసద్బోధాశ్చ మోహోత్కరాః । ప్రోద్యన్మంగళగీతయో
భవదుపాలంభోక్తిగర్భా ముహుస్స్వప్నాస్త్వన్ముఖదర్శనద్విగుణితాస్త
స్యాస్సఖిసంప్రతి ॥ ౮౧ ॥ కింబహునా ॥ అంగాన్యనంగవిశిఖైర్వలపై
ర్బిసాని మోక్షేణ మన్మథశరాః కుసుమాని తల్పైః । ఆళీవచాంసి నిఖిలాన్య
థనోపదేశ్యైః క్షీణాని తాని సకలాన్యపి దేవతస్యాః ॥ ౮౨ ॥ ఇతి బహుక
థయంతం తత్ర కేయూరకం తం చిరతరమతిఖేదాస్త్రీలితాక్షస్య సద్యః । అ
థ నరపతిసూనోర్వారయామాస మూర్ఛా న తు కిల తదవస్థావేదనోక్తిస్స
మాప్తా ॥ ౮౩ ॥ గ ॥ అథకథమపి కేయూరకపత్రలేఖాప్రయత్నప్రకల్పి
తశిశిరోపచారపరంపరాప్రాప్తప్రజ్ఞః పృథ్వీపతిపుత్రః విషాదమూకం
కేయూరకం నిరీక్ష్య కేయూరక కిమిదమాచరితమనయా దేవ్యా ప్రథమం
పురోవర్తిన్యపి నిదేశవర్తిన్యస్మిన్దాసజనే వ్రీడయా నిజహృదయే పీ
డామనివేదయంత్యా కిమర్థం వా తాదృగవస్థా పరిజనైరపి న ప్రేరితా పా
దపతితే పరిచారకజనే కియత్యపత్రపాకులో వా న కృతార్థతామాసాది

తో మనసిజః కిమర్థం వా తదీయద్వితీయహృదయభూతయా మదలేఖ
యాపి మదనదహనదహ్యమానం దేవీదేహం నోపేక్షమేతి తత్రస్థితస్యై
వ నాభిహితం మమకర్ణమూలే సోహమిదానీమతిదూరవర్తిని పత్త్రణ
ని కింకరోమి నితాంతకోమలే దేవీశరీరే శిరీషపతనమపి శతకోటిపాతక
ల్పం భవేద్వజ్రకఠినమానసైరపి దుర్దుష్ప్రసహాః స్మరశరనివహాః
క్షణమాత్రేణైవ కీదృశీం దశాం యాస్యతీతి న జానామి విచిత్రగతిరహో
నియతిరన్యథా క్వవా తత్కిన్నరమిథునానుసరణం క్వవా తద్దేవభూమి
గమనం క్వవా తదచ్ఛోదసరోనిరీక్షణం క్వవా తత్తటే దివ్యగీతిశ్రవణం
క్వవా తదనుసరణేన మహాశ్వేతాదర్శనం క్వవా తయాసహ హేమకూ
టప్రస్థానం క్వవా తత్రదేవీవదనవనరుహావిలోకనం క్వవానురాగావి
ర్భూతిరేతస్మిన్ జనే దేవ్యాస్తథాప్యసంపూర్ణమనోరథః పునరపి గమ
నాయనమామాదిశతి తదతిదూరమారోప్య పాతితోస్మి దుర్విధినా భవతు
తథాపి దేవీం సంభావయిష్యామి ప్రత్యుద్గమనేనేతి ప్రతిజజ్ఞే ॥ ౯౪ ॥*

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేః వాజపేయ
శ్రీరామదీక్షితస్యతనూజేన శ్రీకంఠకవినా విరచితే అభినవకాదంబర్యభిధే
చంపూప్రబంధే చతుర్థాశ్వాసః

ప॥ వాధూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయాం।
అభినవకాదంబర్యాం సంపూర్ణోభూచ్చతుర్థ ఆశ్వాసః॥

పంచమాశ్వాసప్రారంభః

ప ॥ అస్తంప్రయాతి సవితర్యుదితే శశాంకే ప్రౌఢే ప్రదోషసమయే
పృథివీశసూనుః । తస్మిన్వనే చ శశికాంతశిలాతలస్థః కేయూరకం విధృతపా
దమవోచ దేవమ్ ॥ ౧ ॥ యావత్సఖి వయమముత్ర పరాపతామ స్సాధార
యిష్యతి నిజానిహ మసూంశ్చ తావత్ । ఆలోలతారక మధీరమృగేక్షణాంత

ద్రక్ష్యామి కిం పునరపి ప్రకటం ప్రియాస్యమ్ ॥ ౨ ॥ గ ॥ ఏవమభిహితవ
న్తమేనమేవమయమకథయత్ ॥ ౩ ॥ వ ॥ రోమాంచస్తచ్ఛరీరం క్షణమ
పినజహాత్యాయితశ్చాశ్వాసవాతస్తద్వక్త్రజాగరూకో హృదయమపి భవత్సం
గమాశారుణద్ధి । నక్షామ్యత్యేకకాపి స్థితిమరతిరహోరాత్రిమున్మీలితాక్ష్ణో
రక్షేత్త్వాం జాగరోయంధరతిహ సతతం జీవితం కంఠదేశః ॥ ౪ ॥ తదిదానీం ॥
సఖీజనైః పరిజనైరపి దేవ్యాః ఫలం కిము । దేవ ధైర్యం సమాలంబ్య ప్రస్థా
తుం యత్నమాచర ॥ ౫ ॥ ఏవం వదంతం తమసౌ విసృజ్య విశ్రాంతయే
మానవదేవసూనుః । కాదంబరీదర్శనలోలచిత్తః ప్రయాణచింతాం స్వ
యమావివేశ ॥ ౬ ॥ గ ॥ కథమహమిదానీమనవాప్తజననీజనకనిదేశః ని
రంకుశ ఇవ నగరాన్నిర్గమిష్యామి స్వకర్తృత్వ నిర్గతస్యాపి కీదృశీ మే
కార్యసిద్ధిర్నిజభుజశిఖరాదవరోప్య ధరాభరోపి ధరాభుజా మయ్యేవ
యదయమారోపితస్తదనివేద్య ప్రస్థానం సంప్రత్యసాంప్రతం కథమపి
యదిగమిష్యామి తదాక్రోపితః పితా స్థిరస్వభావతయా తత్పక్షస్థిస్తత్రైన్మ
దేకసుతా మాతా తు మామపశ్యంతీ మగ్నస్వప్నైర్బాష్పైః కిం తాతం తా
పయిష్యతి నివేద్య నిర్గమనే తు సచతురంగబలం సమహీపతికులం స
పౌరజాలం మహీమండలమేవమామసంశయమనుసరేత్తదా క్వగమిష్యా
మి కథం వా కాదంబరీం ద్రక్ష్యామి కథం వా మదేకాయత్తజీవితాం తామా
నందయిష్యామి కోత్ర ప్రతీకారః కిం కరోమి కమన్యమాశ్రయామి సమా
నసుఖదుఃఖస్సవైశంపాయనో నాద్యాప్యాగత ఇతీనితాం స్తాం చింతయైవ ని
శీథినీం తాం నినాయ ॥ ౭ ॥ వ ॥ స్కంధావారస్సహితశపురీమాగతస్సం
ప్రతీతి ప్రాతశ్శ్రుణ్వన్నవనిపసుతః కించిదుత్కంఠితస్సమంతాత్ । సిద్ధిం సద్యః క
రతలగతాం విద్ధి పర్యాగతస్సాద్య వైశంపాయన ఇతి ముదా ప్రాహ
కేయూరకం తమ్ ॥ ౮ ॥ అద్యత్వాం స్వత ఏవ దేవ నుదతి ప్రస్థానమత్యాదర
స్తత్రైవం వా వినివేదయామి గమనానుజ్ఞాం ప్రదేహ్యాశు మే । గత్వాహం
ప్రథమం త్వదేకశరణాం కాదంబరీం ప్రీణయా వేశ్యానంత్వద్గమనప్రవృత్తి

కథయేత్యాహ స్మ కేయూరకః ॥ ౯ ॥ శ్రుత్వా తతోఽపి కేయూరకవచమధు
నా చింతితం సాధయాహి త్వామేషా పత్రలేఖాప్యనుసరతు మహాభాగ్య
మప్రత్యయార్థమ్ । ఇత్యుక్త్వా మేఘనాదప్రథమమసి మయా స్థాపితః ప
త్రలేఖా మానేతుం యత్రభూమావృతమిహానయతావేవ భూమింత్వమే
తౌ॥ ౧౦ ॥ ఇతి మేఘనాదమభిధాయ పార్శ్వతస్త్రపయావనమ్రవదనాం
శుచిస్మితామ్ । దిశ మే నిదేశమితి మంజుభాషిణీం నిజగాద సోఽయమితి పత్ర
లేఖికామ్ ॥ ౧౧ ॥ నహి కలయ శరీరరక్షాక్రియాయామపేక్షాం మనాక్ క్వ
చిదపి పరమేకకావస్థితిం మా కృథాః స్వాంపథి । అపరిచితపథేన కేనాపి నో
పత్రలేఖే వ్రజ ప్రదిశ న హి కదాప్యవిజ్ఞాతచిత్తాయ మత్తాన్తరమ్ ॥ ౧౨ ॥ గ॥
నిర్గతేవ తదను నిదేశమధిగమ్య సపత్రలేఖే కేయూరకే స్కన్ధావార
వృత్తాన్తవిశదీకరణాయ వార్తాహరం విసృజ్య చిరనిరీక్షితసచివసుతప్రత్య
భిగమనాదేశమాసాదితుమాసాద్య జనకాభ్యాశం క్షితిపతిమండలనక్షత్ర
సార్థమధ్యవిద్యోతమానం తారాపీడతారాధిపం చలచ్ఛిఖండమండల
శ్చంద్రాపీడః ప్రాణంసీత్ ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ ఏహ్యేహీతి పురః ప్రసారితక
రస్సంశ్లిష్య పుత్రం దృఢం రాజా సాదరమున్నమయ్య చుబుకం దృష్ట్వా ము
ఖాబ్జం చిరాత్ । మాముద్వాహవిధిత్సుమాకలయ తే తన్వీ సుతస్యాసితా
క్ష శ్రుశ్రేణిరసావితి స్వసచివం ప్రాహ ప్రహృష్టాంతరః ॥ ౧౪ ॥ దేవా
శేషకలాకలాపనిపుణే నిర్వర్తితాశాజయే ప్రోద్యద్యౌవనసుందరే తవ సు
తే కిం వావశిష్టం వద । తస్మాదద్య సుచింతితోఽపి భవతా తత్పాణిపీడోత్సవ
స్త్వేవం మంత్రిసమీరితే సహ సుతేనాంతఃపురం ప్రాప సః ॥ ౧౫ ॥ గత్వా
తతః కిల విలాసవతీనికేతం ప్రత్యుద్గతాం ప్రణయినీం ప్రసమీక్ష్య దేవీం ।
మందస్మితోజ్జ్వలకపోలతలో నృపాలస్సానందమేవ మథ తామవదత్ప్రగ
ల్భః ॥ ౧౬ ॥ ప్రియే పుత్రస్త్వేషా తనురభినవా స్మశ్రుసరణిర్వివాహార్థం
హ్యేవాం సుదతి కిమథ త్వం కథయసి । సుతోఽపద్య ప్రీతిస్తవ యదవచనాసీతి
నృపతిర్వదన్నర్ధప్రాయం వచనమథ గేహం నిజమగాత్ ॥ ౧౭ ॥ గ ॥

తదను చన్ద్రాపీడోఽపి వైశమ్పాయనప్రత్యుద్గమనాయ శుకనాసమాత్రా
లబ్ధనియోగః మాతృమన్దిర ఏవ తం దినసంపినీయ నిశాకరవిశదకరనికర
విశదీకృతదశదిశావకాశాయాం నిశాయాం యామద్వయాతీతాయాం నిజ
నిదేశానుపదమాధ్మాతశఙ్ఖనినాదసమాకర్ణనద్విగుణీకృతప్రయాణోత్సా
హః పరిష్కృతేన్ద్రాయుధపశ్చిమాఙ్గః పరితఃపరివీతాపరిమితపృథ్వీప
తిపుత్రపరివారః ప్రస్థాయ బహిర్నగరం రింఖదభఙ్గురతరఙ్గపరంప
రా రౌద్రాకృతిం శిప్రాసరితముత్తీర్య దశపురగామినం పన్థానమవ
లమ్బ్య యోజనత్రితయమచిరేణైవ విలఙ్ఘయామాస ॥ ౧౮ ॥ వ ॥ వా
తేనాతితుషారబిన్దుశిశిరే చన్ద్రోపరఙ్గధూసరే నిస్తేజస్వితారకాసము
దయే ప్రాప్తోదయే పూషణి । స్కన్ధావారమదూరమాగతమసౌ దృష్ట్వా
ప్రహృష్టఃపరం వైశమ్పాయనదర్శనాయ తరసా ప్రావిశదభ్యన్తరం ॥ ౧
౯ ॥ తత్ర కిలాసౌ ప్రవిశన్నేవ ప్రదేశే కస్మిన్వైశమ్పాయనోఽనివసతీ
తి నిజానుయోగాన్నితాన్తనిశ్చలదీననయనయుగళనిరర్గళనిర్గళితబాష్ప
ధారాపూరకలుషితవదనకమలాభిరపరిచితాభిర్వనితాభిః కింభద్రపృచ్ఛ
సి కుతోఽస్మిన్దేశే వైశమ్పాయన ఇతి నివేద్యమానః ఖిద్యమానమానసః కిమి
దమత్యాహితముపనతమితి చిన్తయన్నకాఙ్క్షదపి పృచ్ఛన్మూక ఇవ కటక
మధ్యమాసాద్య తత్క్షణమనుగతరాజపుత్రలోకైశ్చన్ద్రాయుధాద్యభిజ్ఞానా
దాగతో దేవశ్చన్ద్రాపీడ ఇతి ససమ్భ్రమమాగతానాం యుగపదార
చితనతీనాం నరపతీనామాననాని నిరీక్ష్య క్వ త్ర వైశమ్పాయన ఇతి ససా
ధ్వసం తానప్రాక్షీత్ ॥ ౨౦ ॥ వ ॥ దేవాత్రావతరత్యదస్తరుతలే స
ర్వం యథావస్థితం వృత్తం తే వినివేదయామ ఇతి తచ్ఛ్రుత్వైవ సమ్మూర్ఛి
తః । పశ్చాత్తైశ్శిశిరోపచారనిరతైస్సంజ్ఞాంతదాలమ్బితః ఖిన్నశ్శుష్కగ
దచ్ఛదోఽనతశిరాస్సోఽయం జగాద శ్రీమాత్ ॥ ౨౧ ॥ తథాహి ॥ గతే మ
య్యుభయజగద్రఞ్జనమభూత్కిమేవంవిధం కిమప్రతినిధిర్మహానభవదాశు
శారీగదః। ఇతి క్షితిభృదాత్మజే వదతి తేఽపి బద్ధ్వాఞ్జలీన్దధాతి శరదాంశతం స

హిశరీరమిత్యబ్రువన్ ॥ ౨౨ ॥ ౪ ॥ తస్మిన్నపి జీవతి వైశమ్పాయనజ్ఞా
త్యమృతసమ్మితం యుష్మల్లపితమాకర్ణ్య ప్రత్యుజ్జీవితోఽస్మి కథయత కు
త్రదేశే నివసతి కథమేకాకినముత్సృజ్య యూయమాగతాః కథంవా స
ప్రసభమానీత ఇతి సభయమాపృచ్ఛమానే దేవ నిగదితే త్వయి యత్ప్రవృ
త్తం శృణు తదఖిలం తస్మిన్దినే తత్రైవస్థిత్వా పరేద్యురుజ్జయినీగమనస
మ్ముఖీనా యామనీకిన్యాం పురాణప్రథితప్రభావే తస్మిన్నచ్ఛోదసరసి
స్నాత్వా తత్తీరభాసమానే సిద్ధాయతనే భగవన్తం భవానీకాన్తం ప్రణ
మ్య గమిష్యామ ఇత్యభిధాయ వైశమ్పాయనస్సాకమస్మాభిః పదాభ్యా
మేవ తదచ్ఛోదసరస్తీరమగచ్ఛత్ ॥ ౨౩ ॥ తత్ర చ సురభిశీతాచ్ఛోద
సరస్తీరసతరసరసిజసముదయపరాగపరిమిళితవళితల కలకలముఖర శిశిరస
మీరకిశోరబన్ధురే కుత్రచిల్లతామన్దిరే నిశ్చలనిబద్ధదృష్టిరుపవిశ్య బా
ష్పధారాపూరపూరితేక్షణః క్షణమధోముఖీభూయ మూక ఇవ నిరుద్ధాలాప
స్తద్దేశరామణీయకవైభవజనితవైకృతాశఙ్కిభిరస్మాభిర్బహుధా బోధితో
ప్యనాకర్ణితాస్మద్వ్యాహార ఇవ కిమపి ప్రత్యుత్తరమదత్వా తమేవ ల
తామణ్టపమనిమిషలోచనః కేవలమాలోకయామాస ॥ ౨౪ ॥ తతః ॥
౫ ॥ ముహురాగమనాయ యాచితః పరుషంవాక్యమిదంజగాద సః । బ
హుభిః కిమిహోదితైర్వృథా వ్రజత ద్రాగ్ఘునాయథాగతమ్ ॥ ౨౫ ॥ అ
పిచ ॥ నయుష్మాకం వాక్యం విశతి కిల మత్కర్ణవివరం వృథా యన్నిర్బ
న్ధః పరవశమిదానీం మమ మనః । సమేచన్ద్రాపీడాననసరసిజాలోకసు
కృతం తదాప్తుంయాతేత్యాసమితపదసోపానమభజత్ ॥ ౨౬ ॥ ఉత్థా
యాథలతాగృహోపసరసీతీరేషు దేవాలయే తస్మిన్వృక్షతలేషు నష్టమివస్వా
న్విష్యన్నిమమవ్యగ్రితః । తత్రోన్మత్తఇవభ్రమన్బహువిధాంశ్రుత్వాస్మద
భ్యర్థనామాహో రేభిరుదిన్వ్యధత్త గళితైర్యామద్వయేసేకృచ్ఛ్రితః ॥ ౨౭ ॥
రాత్రిందివం తదిదమస్ఖలితమీక్షమాణాస్స్థిత్వా దినత్రయమథానయనేని
రాశాః । సంస్థాప్య తత్ర కతిచిద్వయమాప్తభృత్యాన్నిర్విణ్ణమద్య భవదం

తికమాగతాస్సన్సః || ౨౮ || ఏవంచంద్రాపీడస్య స్వప్నేపికదాప్యశఙ్కనీ
యంతత్ । వైశమ్పాయనచరితంశ్రుత్వాచింతామవాపచలచిత్తః || ౨౯ ||
తథాహి || వైరాగ్యోదయకారణంమతిమత స్తస్యాద్యకింవాభవేత్కించ కే
నాపిచ కారణేనకుపిత స్తస్మిన్పితామ్బాపివా । కేవాన ప్రణమంతిమామివ
తమపహ్యాద్యాససీపల్లభాగ్ప్రాయస్య వల్పనిమిత్తతోనవికలీభూయాదయం
ధీరధీః || ౩౦ || అపిచ || గార్హస్థ్యేనపరిష్కృతం నచసుతోత్పత్త్యాకు
లంవర్ధితం నైవారబ్ధమనేనపాపహరణం యాగాదికంకర్మచ । స్నిగ్ధా
నోపకృతాఃపరంగురుజనాభక్త్యానసంతోషితాస్తైనైతత్కిమకాండఏవర
చితంకోయంవిధేరక్రమః || ౩౧ || ౫ || ఇత్థమతిమాత్రచింతాసంతతిసం
పాదితచేతఃపీడశ్చంద్రాపీడః ప్రచురపరితాపం పరిత్యజ్య పార్థివప
టలముత్థాయ తస్మాత్తరుతలాదచిరనిర్మితమనేకవిధరాజభోగోపకరణోప
స్కృతంభూతలగతమివ వ్యోమయానమమూరభాసమానం కిమపికాయ
మానం ప్రవిశ్య తన్మధ్యద్యోతమానం నిజనివాససదనమాసాద్య తత్క్షణ
మపనీతకంచుకశిరస్త్రాణాదిపరికరః పరితఃపరివీతప్రచురపరితాపవిషణ్ణగ
ణికాజనశోణపాణిపఙ్కజపరివీజ్యమానప్రకీర్ణకపవనపరిహృతాగమన
క్లేశః నిశాజాగరణఖిన్నోపి పరిత్యక్తస్వాపః పునరప్యేవమచిన్తయత్ ||
తథాహి || అహమిదానీం తనయవిరహఖిన్నమానసౌ మనోరమాశుకనా
సౌ వనాశ్వాస్యకిమితఃప్రదేశాద్యాస్యామి ఆహోస్విత్పునరపి పురీం
ప్రాప్య ప్రాప్తతాతాదేశః కింగమిష్యామిఅథవా మద్విరహచకితః పి
తా యదినమామాదిశతి తదానయనాయ తదాహం కింకరోమి అథవా
వైశమ్పాయనవిశ్లేషముత్పాద్య తద్గత్యన్వేషణచోదనామిషేణ మామపి
కాదంబరీసమీపమానయతోవిధేః కిమిదం విలసితం యద్యేవం తదాన
యనాయ ప్రియాంతం మాం నామ్బానతాతో నమనోరమా నశుకనాసో
పి నివారయిష్యతి తదవశ్యమచిరాదేవ కాదంబరీవదనవనజవిలోకనా
నందం సహవైశమ్పాయనదర్శనానందేనానుభవిష్యామీతి || ౩౩ || ప ||

తతస్తపనమండలే గగనమధ్యమాసేదుషి ప్రకల్పిత సుభోజనస్పృహాసు
హృద్యైరుర్వీధవైః । ప్రపద్య జలమంటపం తరణితాపశాంత్యై తదాసతం
దివసమేకకథఙ్కథమపి వ్యతిక్రాంతవాన్ ॥ ౩౪ ॥ గ ॥ తదను సాయంత
నసమయాతపశోణాయమానసకలదిశాముఖే నిశాముఖచ తస్మిన్నిర్గత్య
నిజనివాసనికేతనాత్కుమారః సవయోభిస్సహ సర్వంసహాపతిభిర్వైశమ్పా
యనవార్తయైవ కంచిత్సమయమపనీయ త్రియామాయాం ద్వితీయఏవ
యామే యాతవ్యమతస్సజ్జీకురు సకలమపిసాధనమితిబలాధికృతమాదిశ్య
పరిత్యక్తాశేషరాజమండలశ్చంద్రాపీడస్స్వశయనసదనమాససాద ॥౩౫
తతః ॥ వ ॥ ప్రకటీభవతి ప్రభాతకాలే చిరదృష్టోజ్జయినీవిలోకనో
త్కైః । చలితోథసహాఖిలైరనీకైస్స్వవివేశోజ్జయినీముపేతహర్షః ॥౩౬॥
గచ్ఛన్రాజపథేన గద్గదరవైస్సంజ్ఞాప్యమానం జనైర్వైశమ్పాయనవృత్తమే
వపరితశ్శృణ్వన్నసౌదుఃఖితః । బాహ్యస్యైవజనస్య సేయమధికం దీనాద
శాకింపునస్తత్పిత్రోరితి చిన్తయన్ ప్రభుగృహద్వారాంతికం శిశ్రియే ॥
దేవీయుతః ప్రభురగాచ్ఛుకనాసగేహమేవం నిశమ్య వచనం ప్రతిహారకా
ణామ్ । గత్వాస తత్ర తదగారసమీపవర్తీ దీనాన్యరుంతుదవచాంస్యశృ
ణోత్తదైవమ్ ॥ ౩౭ ॥ తథాహి ॥ మదఙ్కలాలనోచితోసిబాలఏవవత్స
హోత్వమేకకథఙ్కథంస్థితో మహావనేతిభీషణే । శిరీషకోమలాంగ తత్ర కేన
తల్పమాస్తృతంశరీరరక్షణం తవాత్ర కేనవా ప్రకల్పితమ్ ॥ ౩౯ ॥ తవా
గతస్యోపయమంవిధాయ విలోకయిష్యామివధూముఖాబ్జమ్ । ఇతిస్థితా
హంవిధినాత్విదంత్వన్ముఖాబ్జసందర్శనమప్యపాస్తమ్ ॥ ౪౦ ॥ అపిచ ॥ని
వస్తుంయత్రిచ్ఛాస్ఫురతితవతత్రైవనయమాంభవన్తంసన్త్యజ్యక్షణమపి
నచప్రాణిమికిల । కుతస్తేనైష్ఠుర్యంసకృదశరణాంపశ్యజననీం క్వసా చం
ద్రాపీడేనిరతిశయమైత్రీతవగతా ॥ ౪౧ ॥ గ ॥ఇత్థమతిమాత్రప్రత్యగ్ర
పుత్రవిరహకాతరయా ముహుర్ముహుర్విలాసవతీ సమాశ్వాసితయా మ
నోరమయా సమీరితాని పరిదేవనాని నిశమ్య కథంచిదభ్యన్తరమావిశ్య ల

జ్ఞానతేన శిరసా దూరాదేవ విరచితవందనం నిజనందనంనిరీక్ష్య కుమా
రసహజాఖలు తే సహోదరప్రీతిరేతస్మిన్నిదానీమనుచితం మిత్రస్య తే
భ్రాతురుదన్తముపలభ్య భవదనౌచిత్యమాశఙ్క్యతే మదీయమిదం హృద
యమిత్యాచక్షాణే క్షోణీపతౌ విషాదక్రోధాంధకారితవదనః పరిస్ఫు
రితదశనవాసాశ్చకనాసస్తత్క్షణమేవముదీరయామాస ॥ ౮౨ ॥ తథాహి॥
ప ॥ రాజన్నాష్టాసుధాంశౌ సవితరితిమిరంపావకేశీతలత్వం పారావా
రేపిశోషోదినమపిరజనౌసజ్జనేష్వప్రియోక్తిః । శేషేసమ్భావ్యతేచేదవ
హనమవనేరత్రదోషస్తదానీం తస్యశ్రీరస్యదోషాద్గుణినమపి సుతం
భావయస్యన్యథాత్వమ్ ॥ ౮౩ ॥ నిర్లజ్జాఃకులదూషకాఃకృతపరక్లేశాస్సు
హృద్ద్రోహిణో యుక్తాయుక్తవివేకశూన్యహృదయాఃపాపాఃకృతఘ్నా
శ్శతాః । జాయంతేపితృశోకదాఃకిలసుతాఃపాపాత్మనామీదృశాస్తత్కో
పీదృగపుణ్యవానయమపిక్లేశాయజాతస్సుతః ॥ ౮౪ ॥ అపిచ ॥దేవస్తారా
పీడోమయికుప్యేదితినశంకితంతేన । చంద్రాపీడాయకథంద్రుహ్యామిత్య
పినచిన్తితంహృదయే ॥ ౮౫ ॥ కించ ॥ కీరస్తిర్యగపిస్వగోత్తరిజనేబధ్నా
తిమైత్రీందృఢాం సంతోషాకలనాదముష్యసఫలశ్శిక్షాప్రయాసో భవే
త్ । దేవేనాచరితం సమస్తమమునా తద్విస్మృతంద్రాక్తతః కీరత్వంభ
వితవ్యమేవనియతం తస్యప్రమత్తస్యహి ॥ ౮౬ ॥ భువికర్మణిహప్రవ
ర్తతే స్వహితాయాన్యహితాయవాజనః । త్యజతస్సకలానముష్య తద్గమి
తాస్మద్వ్యసనస్యనద్వయమ్ ॥ ౮౭ ॥ తేనైవంకిన్వకారిత్యపతరతిమతిర్నా
ద్యమేబోధమార్గం ప్రాయోస్మాన్నోకదీనాన్కలయితుమభవత్పాపిన
స్తస్యజన్మ । ఇత్యుక్త్వోద్బాష్పదృష్టించలదధరదళంక్రుద్ధమేనంసదృష్ట్వా
తారాపీడస్తదానీమితిమృదువచనంభీతభీతోజగాద ॥ ౮౮ ॥ తథాహి ॥
బాలానాం జనకాశిషస్తువరతాం కోపాఃపరంశాపతాం యాంతి ద్రాక్త
దహం బిభేమ్యతిరుషం వత్సేవృథామాకృథాః । బుద్ధ్వాతద్వ్యసనఃకదా
ప్యనుచితం వైరాగ్యహేతుం తతస్సర్వంకర్మవిమృశ్యతత్రతుయథా యు

క్తంకరిష్యామహే ॥ ౪౯ ॥ గ ॥ ఇతిసమీరితంనృపతిభాషితం నిశమ్య
దేవ యదనేన ప్రియసఖమపి పరిత్యజ్య యువరాజమస్యత్రావస్థితమి
త్యేతదేవ నిష్కృన్తతి మే మర్మాణీతి నిరూపయతిశుకనాసే కథయేవ తద్వ
చసా తాడితశ్చంద్రాపీడః కలితాంజలిరార్యమామకేనైవ దోషేణ నాగ
తో వైశమ్పాయనస్తదద్య తదానయనాయ దాపయతు తాతేన మే గ
మనాభ్యనుజ్ఞామచిరాదేవ తమానయిష్యామి సహామన్తరేణ తమానేతు
మపరశ్శక్నోతి మయాపిజన్మనః ప్రభృతివినావైశమ్పాయనేన కదాభు
క్తం కదాస్థితం కదాక్రీడితం కదాసుప్తం కదాయాతమతస్తమానీయ
తత్పరిత్యాగదోషశుద్ధిమభిలషామీత్యభ్యర్థయామాస ॥ ౫౦ ॥ తదను
చంద్రాపీడవదనవనరుహవినివేశితదృష్టావేవ దేవ ప్రస్థాతుమసౌ విజ్ఞాప
యతి యువరాజః కిమాజ్ఞాపయసీత్యాపృచ్ఛమానే శుకనాసే మానవపతి
ర్ముహూర్తమధోముఖీభూయ కిమపి చిన్తయన్నార్యశుకనాసవత్సస్య వి
వాహవిధిం విధాయ వధూవదనవనజ విలోకనానందమచిరాదనుభవి
ష్యామీతి చింతయత్యేవ మయ్యంతరాయకారిణ్యన్తరాపాతితా వి
ధినా వైశమ్పాయనవార్తా కించ యదభిహితం వత్సేన సహామన్తరేణ
తమన్యశ్శక్నోత్యానేతుమపిచ వినా తేనాత్ర స్థాతుమహమపినశక్నో
మీతి తదపి యుక్తమేవ తదానయనాయ ప్రయాన్తమేనం సవిలాసవ
త్యపి నివారయిష్యతి తదనేన సుముహూర్తే మౌహూర్తికానుమత్యా
యాతవ్యం వత్సేన తదద్యప్రస్థానసంవిధానం కారయిత్వావ్య ఇత్యభిధా
య శుకనాసం సబాష్పశ్చిరం నిజకుమారం నిరీక్ష్య సవిధమాహూయ త్రి
పావనతమేనంపాణినా పరామృశన్ సమాసాద్యాభ్యన్తరం సమనోరమా
యై నివేదయనిజామ్బాయై గమనోదన్తమిత్యాదిశ్య సహశుకనాసేనస్వ
సదనమాససాద ॥ ౫౧ ॥ నరపతినిదేశానుపదముపేత్య జననీభవనంప్రణ
మ్యచ మాతరం సాదరం నిజదర్శనద్విగుణితసుతవిరహవిషాదవిక్లబామా
లోక్య మనోరమామంబగురునిదేశాద్వైశమ్పాయనానయనాయ ప్రతి

ష్ఠాసుమవిశంకం విజహీహి మామచిరేణైవ తమానయిష్యామీత్యాపృచ్ఛ
మానే మానవతీసూనౌ తాత కిమర్థమనా నిజనిగ్రహమసినివేదనేన మామా
శ్వాసయసి మమతు కోఽపి శేష స్సన్నపతి పథపతినిగ్రహప్రపథనస్యాపి కఠిన
హృదయం తమేవైకమవశ్యంతో రాజయోః ప్రసవ్యసనవిలోకనమపి భా
విభవేదత స్తవమద్య మామపేక్ష్యాయాత్వయి కృతఘ్నాగమారణైకేనా
స్యావాంభవాంపః పుత్రవత్సావిలిసదంతీమేనమనోరమాం విలాసవతీ స
రభసమేవంవ్యాజహార ॥ ౫౨ ॥ వ ॥ సఖితవమమ ప్రైవయత్త్వయోక్తం
తథాపి ప్రియసఖరహితావాసా కథమ్ప్రివ శక్యాస్యా మాగః । జగదిమమపు
మేవం వారయిస్యాస్యకిస్తార్షిక గమనని దేశయాత్వయిం మావిషీద ॥ ౫౩॥
అవాభ్యామపిపుత్రయుగ్మవిరహాన్లకౌనుభూతస్సమగ పక్త్రీంమి త్రవి
యోగదుఃఖమలినంవత్సస్యదృష్టంకేదా । తస్మా ద్యాత్వయిమిత్యుదీర్య స
సఖీ దేవీస్వగృహంగతా సోయం వాత్సనికేతమేత్యాగణ కానేవరహస్యక్త
వాన్ ॥ ౫౪ ॥ సుదినంశ్వస్తి ప్రతీత్యతాం శకునాసాంయస్యనాయప్ప
చ్ఛతే । ఇతి తేయువరాజచోదితాః ప్రథుస్పష్టాంగదస్తథైవవ ॥ ౫౫॥
తతః ॥ కథంచిన్నీత్వాతద్దినమపరవాసరేయత్న స్తశైలం గతాయాం సం
ధ్యాయాముదయతిశశిన్యాగతాయాంనిశాయాము । రచాతంప్రస్థానప్ర
ణతికరణాయాగతం ప్రేక్ష్య పుత్రం గళద్బాష్పా దేవీ ప్రణయమధు
రాం భారతీంవ్యాజహార ॥ ౫౬॥ మనసిపిదాయాదృక్కులభవిష్యస్యప్ర
గమనా నమోదం ద్రాపిథ ప్రగమనమేవద్యగభవతే । సజానేస్కాపాంశు
స్స్నిగ్ధదినితరాంపక్షిణామనుచో నిషిద్ధుంసత్వాంమేస్పృహాయతి మసకోప్రి
షితుమపి ॥ ౫౭ ॥ పూర్వవస్నాగురుసత్వవిలంబం తూర్ణమేవసఖసఖప్ర
సరేహి । ఇత్యుదశ్రుమవలోక్యనిజామ్బాం ప్రత్యువాచ పృథివీపతిసూ
నుః ॥ ౫౮ ॥ స్వాంత్వంస్థితాస్మిహిదిగస్వజయోప్రసంగాదేకైవసంప్రతితదా
నయిసప్రియాంమె । పశ్యామితూర్ణమమునాసహమాపిషీదేత్యాశ్వాస్య
తాం ప్రణతవాంపిత్రోరపిసమాప ॥ ౫౯ ॥ ప్రణతమముమపరాస్త్రాష్ట

మాలింగ్య సూనుం గళదవిరళబాష్పః పార్థివేంద్రశ్శశంస । గుణినమపి
సుతం వేత్త్యన్యథా మామదోషం జనక ఇతి తు చిత్రే మా విషీదాద్య వత్స ॥౬౦॥
ఆబాల్యాత్సుపరీక్షితోఽసి నితరాం శ్లాఘ్యోఽసి సద్వైర్గుణైస్తైస్త్వాభి స్తతిప
వత్తేర్పితమిదం రాజ్యం నవాత్సల్యతః । కృతోద్వాహమథ ప్రయామిప
నమిత్యాశాతు భగ్నాద్య మే ద్రాగాగత్య పునః ప్రపూరయతు తాం సోఽప
స్సుహృత్సంగతః ॥ ౬౧ ॥ ఇత్థం నిగద్య జనకేన చిరాద్విసృష్టః ప్రాప్య
ప్రణమ్య శుకనాసమసౌ సభార్యమ్ । ఇంద్రాయుధం తమధిరుహ్య పురీం వి
హాయ శిప్రాతటే తృణకుటీమవిశత్ప్రతస్థే ॥ ౬౨ ॥ గ ॥ సతాపద్ధన్యా
తిత్వరితయా మాత్రమధ్వానమతిక్రమ్య కుత్రచిదనుకూలతృణపయసి ప్ర
దేశే నివాసమారచయ్య క్షణమవాప్తస్వాపః పునరప్యుత్థాయ ప్రస్థితః
పథ్యేవం చింతయామాస ॥ ౬౩ ॥ తథాహి ॥ వ ॥ ప్రపన్నో హైశమ్వా
యనమథ మదాలోకముదితాం మహాశ్వేతాం ద్రష్ట్వామ్యథ తదటవీస్థాపిత
బలః । తయా సాకం యాస్యామ్యహమథ తు గంధర్వనగరీం ప్రతీచ్ఛన్సద్గంధ
ర్వైస్స్వపదిరచితానంజలిచయాన్ ॥ ౬౪ ॥ తతః ॥ వియోగకృశవిగ్రహామ
పి నితాంతరమ్యాకృతిం మదాగమనవార్తయా ప్రముదితాం సఖీష్వీక్ష
ణామ్ । సరోజశయనాంతరాత్సరయిముత్థితామాగతాం మదేకశరణాం ప్ర
శోధనేరికరోమి కాదంబరీమ్ ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ఏవమేవ సాంజలిబంధేన కం
ఠాలింగనేన మదలేఖాపత్రలేఖా కెయూరకాంత్సమ్భావ్య మహాశ్వే
తా ప్రతిపాదితపాణిగ్రహణనిర్ణయసమాకర్ణన సంతుష్టసఖీజన ప్రక
ల్పిత వైవాహిక ప్రసాధనాయాస్తస్యాః పాణిగ్రహణ మంగళోత్సవమను
భూయ తాంబూలపటవాసకుంకుమకుసుమధూపదీపికాది పరికరభాస
మానం విలాసనదనమనయా సహ ప్రవిశ్య మణిమయమంచోపరిశనేశయ
నే క్షణమాసీనస్త్రపావనతవదనారవిందామనిచ్ఛంతీమపి ప్రసభమంక
మారోప్య దృఢతరగ్రథితామపి నీవీమున్ముచ్య లజ్జాముకుళితే చుంబన్న
యనయుగళే యథేచ్ఛమదసీయమధరామృతం పాయంపాయం నిరతిశయ

మహాశ్వాసనగోచరమనుష్ఠాయ సమ్యగాసుఖం తదను తదనుమత్యా వై
శంపాయనమపి మమ తత్ఖాసాంగం నాగ్రాహయిష్యామీతి నిని ష్కయిస్నేవాం
యు స క్రాధినమనహంత్ ॥ ౬౬ ॥ వ ॥ ఇతిస్త్రీమయుముకాళోగ మనవి
ష్ను కాంతతనా సపినజలదానపిపూనపిపీంత్రాళోలశాముఖః । ప్రతిషేధనము
న్మిషత్తనుబిచ్ఛుటాభిషేక నియోగబసదారుణపిర్పిపస్పు తేగనమా గమః ॥
సాయంకాలనసదేపిత్రతనమయోదాగ్నిపన శాంతిగ్నాం దంబత్యవభోగ
వైభవశలధ్యానేసచానుషణపి । వైశంపాయనది స్వయాపిచతదా కత్రా
వ్యలబ్ధాన్పతి గచ్ఛన్నేనపవస్యవత్కః నిపుణ స్తం మేఘునాదం తతః ॥ ౬౭ ॥
వైశంపాయనప్పత్త మేఘ గయన్ప్రాకపీత్రతఖా గతఃపరిస్మిత్తుతు మేఘునా
దతతఇత్యాకాస్నమున్ప్పచ్ఛపి। దేవపంభపద్మాయాసహాలయాకేయూ
రకం తత్రిసం త్యక్త్వా గచ్ఛమి ప శబన స్యపఘన జానేకి లెత్యాహనః ॥ ౬౮ ॥
గ ॥ తదను సతాప త్వరితపదమసమయసంపన్నీతకాదంబరీ విరహా
మాయమానమానసస్సప కయన్నైవ మేఘునాదేన త్వరితగతినత్వాదిత
హృదయమోదమవ్చ్ఛదమాసాద్య సమంతరస్యమాపితా స్త్రీస్తంభపంతిః
కిచాంచిదసాపవ్యస్తానాలక్ష్య వైలక్ష్య త్రిరోహితత్ఘవేదిత్యగ్వారానా
దిశ్య స్వయమేకఏవ ప్రవిశన్నభ్యంతరమశ్వగతవవ తరుమూలేషులతా
శాలాసు శిలాతలేషుచ సర్వత్రవిచిత్య కుత్రాపి తమపశ్యన్నుభగతన్నిర్వ
యోప్యాశాపాశాకృష్యమాణమానసఃకదాచిదేవత స్సజ్ఞాభస్స్వహాశ్వే
తాహ్వకస్మామపాయ్యపృచ్ఛ విజ్ఞాస్యామీతిసిశ్చిత్య తదాశ్రమాంతికస్థాపితా
ఖిలసైనికః పరిమితపరివారః పదాతిర్యదేమనం దాశ్రమమాపిశ్య పరిగృహా
ద్వారవవ శిలాతలోపవిష్టా మమంజరహదధారాముషితదృష్టియుగ
శాం వామేతరకరతలవిన్యస్తవామ కపోలపల్లవామయా సహస్ర చిత్రాపిక
త్రపంచరాం తరళికాద్వితీయపరిగ్రహాం మహాశ్వేతామాలోక్య చకితాంత
రాత్మా సముపవిష్టా తరళికాం కదాచిదపృచ్ఛత్ ॥ ౭౦ ॥ తతః ॥
వ ॥ తస్యాః సలిలస్నపితదాస్యమాన లక్షితాశ్వ మేఘస్తైన తం సమపరాగ్జ

వీక్షమాణా । మామేవపృచ్ఛ సకలం శృణు తే వదామీత్యుద్బాష్పదృష్టిర
వదత్స్వయమేవ దీనా ॥ ౭౦ ॥ కేయూరకాద్భవతత్రగమనం నిశమ్య యా స
త్తపోధనామి మమాశ్రమమాశ్రితాస్మి । తావద్భవత్సమవయస్కమధీరనే
త్రం కంచిద్ద్విజాతితరుణం పురతో హ్యపశ్యమ్ ॥ ౭౧ ॥ తదాయముపసృ
త్య మామయి సుగాత్రి సరోజనః ప్రపద్య నవయౌవనల తదనురూపసౌ
ఖ్యం భజేత్ । కిమేతదధునా త్వయా త్వనుచితం తపస్స్వీకృతం తదా శుభప
తీ సుఖం శ్రియతు జీవలోకోచితమ్ ॥ ౭౩ ॥ భవేద్యది భవాదృశీ సుఖపరాఙ్ము
ఖీ సుందరీ ముధైవ జలదాగమో వ్యపవనశ్రియస్తా హతాః । వృథా వహతి
మన్మథో ధనురధిజ్యమిందుశ్చిరాదుదేతి నిరపత్రపో మలయమారుతోऽనిష్ఫ
లః ॥ ౭౪ ॥ ఇతి కథయతి తస్మింస్తాం సహామన్యత్ర గత్వా సపది తరళికాం తాం సా
ధ్వసాదిత్యవోచమ్ । సఖి కిలచలచిత్తస్యాస్య యోషాస్వ్యథాస్తే మదపరవశే
మేనం త్రాగితః ప్రేషయేతి ॥ ౭౫ ॥ ౫ ॥ అథైకదా నిశీథిన్యాం పరిష్కృత
ధవదిశాముఖేషు శశాంకమయూఖేషు నిషేవితనిద్రాయాం తరళికాయా
మప్రాప్తస్వాపతయా సంతాపాద్బహిరాగత్యైత్రైవ శిలాతలే సముప
విశ్య శిశిరతరాచ్ఛోదసరస్సరసీరుహగంధబంధురం సమీరకిశోరమాసేవ
మానా ధవళితదిగంతరే నిశాకరే నిశ్చలనిక్షిప్తదృష్టిరనేకధా పుండరీకోద
న్తమేవ సంస్మరంతీ చిరమహమతిష్ఠమ్ ॥ ౭౬ ॥ తదను నిస్స్రుపదన్యాసే
పులకితాఖిలసర్వగాత్రే కేతకీదళోల్లసత్కర్ణాంచలే నిస్సరదశ్రుపూర
కలుషీకృతనయనయుగళే సజ్జల్పకల్పితమదాశ్లేషమనీషయా మురారా
దేవ పురః ప్రసారితపాణిద్వయే నితాంతప్రవృద్ధాశిశిరశ్వసితశోషితాధరద
ళే దీనే చకితే చపలే నిరపత్రపే నిషాక్రాంతవివేకే న్యక్కృతపరలోకభయే
మదనపరతంత్రే ధవళతరచంద్రికావశాద్దూరాదేవ లక్ష్యమాణే తస్మిన్నా
గచ్ఛతి స్వసమీపం భ్రాష్టాణతరుణా తదాలోకనమాత్రవిదీర్ణహృద
యా పశ్య కష్టమాపతితముత్త్రాయమాగత్య కిం రే పాపి యదిమాం పరి
ష్వజతి తదాహమసత్యమపి రాదేవ త్యక్ష్యామి పుణ్యమిదం శరీరమియం

తం కాలం పుండరీకప్రసరాగమనాశయా ధృతమిదమిదానీమభూన్నిష్ఫ
లమిత్యాలోచయంతీముపసృత్య మామేవమయమభాషత ॥ ౭౭ ॥ తథా
హి ॥ వ ॥ సుమశరసహాయో మాం చంద్రో నిహంతుమిహోద్యతః దుర్నిత
మనోరథానందీ సంమాం సత్యజేశ్వరః శరణాగతమ్ । మయి సుభగ పరాయత్తే యద్యాపత
నోషితిరస్యస్త్రియాం కుసుమవిశిఖో ముభయ్యమాభ్యాం హతం గణయాద్య
మామ్ ॥ ౭౮ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా స్ఫుటకోపాకులమతిరనవంతం ప్రత్యవీక్ష్యరూ
క్షం పాపిన్ స్తే మూర్ధ్ని వజ్రం సనిపతతి కుతో నైవ జిహ్వా విశీర్ణా । నభ్రి
ష్టా వాక్యస్య సద్యః ఫలమనుభవ రే ధూర్త దేహ్యాస్యానురూపం సాహం సాధ్వీ భవే
యం యదివత తు భవాన్ స్త్రీగయానాఖలేతి ॥ ౭౯ ॥ అథ మద్వచనానుప
దం స యువా ప్రావఖండితమూలతలద్రుమపత్ । గతచేతసః పపాత భువి
హ్యాగతే సుహృది త్వపదత్ప్రతస్తా ॥ ౮౦ ॥ ఇతి వ్యాహృత్య బాష్పాంబు
పరిప్లుతముఖాంబుజామ్ । మూకీభూతాం మహాశ్వేతాం నిజగాద నృపాత్మ
జః ॥ ౮౧ ॥ భగవతి పృథాజాతో యత్నాత్స్వయా బహుధా కృతోప్యపిచద
యితాసంగః ప్రాప్తోత్రజన్మని నో మయా । ఇతి కథయతశ్చంద్రాపీడ
స్య దీర్ణమభూచ్ఛుచా సరసహృదయం వాత్యాహత్యా యథా ముకుళం
మృదు ॥ ౮౨ ॥ మహాశ్వేతే లజ్జాం విసృజ కిమయం నోచ్ఛ్వసితి త్యస్యథా
స్తేన మూర్ధానం గ్రీవా ఘటతి కిల నో స్నిగ్ధయత్యక్షియుగ్మమ్ । వినా కాదంబ
ర్యా వ్రజసి కిమిదం సామ్ప్రతం చన్ద్రసామ్య ప్రభో చంద్రాపీడేత్యపి తర
లికా రోదనాత్సాప్యమూర్ఛత్ ॥ ౮౩ ॥ హాహా పాపిని దుష్టతాపసి మహా
శ్వేతే త్వయా కిం కృతం తారాపీడకులం వినాశితమభూజ్జాతా అనాథాః ప్ర
జాః । సేవంతామిహ సేవకాః కమపరం లక్ష్మీః కముద్వీక్షతాం కోభూమేరవల
మ్బనం భవతు హా వాణీ నిరాలంబనా ॥ ౮౪ ॥ అపిచ ॥ ధీరస్యాప్యవశోత్కం
ఠా దృశ్యహృదయం హా కాంతరస్యైవ తే జాతా నిర్దయతా కుతః పరిజనే కా
మం కృపాళో దపి । ప్రాణాన్ప్రాప్య పునర్హి సుప్రసీద సకృద్ద్రవ్యాజ్ఞాపయాస్త్వాం
శ్చిరాత్తారాపీడధృతాం సముద్వహతు కః క్షోణీం వినా స్వామిత్వయి ॥ ౮౫ ॥

ఇత్థం శుచా పరిజనే విలపత్యతీవ హా హేతి మేతదితి తే చకితాః క్షితీశాః । ఇన్ద్రా
యుధోఽపి నయనామ్బు బభార చన్ద్రాపీడాననాబ్జవినివేశితదీనదృష్టిః ॥
౫ ॥ తత్ర కిల సమయే పత్రలేఖావినివేదితచన్ద్రాపీడాగమనశ్రవణస
ముద్భూతప్రభూతప్రహర్షా మహాశ్వేతా దగ్ధనవ్యాజాదాసాదితజననీజ
నకాదేశాప్రస్థాయ పురస్తాత్కేయూరకోపదర్శితపద్ధతిః పత్రలేఖావితీ
ర్ణహస్తావలమ్బా సఖి మదలేఖే పత్రలేఖా కథయత్యస్య దేవ తేన పునః
కఠినహృదయేన మద్దశామశ్రద్దధానేన తత్పరిజ్ఞానాయ ప్రక్రాస్తస్య వ
క్రభాషితస్య సముచితం సంశయసమ్పాదకముత్తరం హిమగృహే భవ
త్యైవ హసన్త్యా నను ప్రదత్తం మృతాయామపి నప్రత్యేతి మయి కిం చ
మదర్థమియమతితరామాయాసమనుభవతీతి యది జానాతి తదా ప్రథమ
మేవ ప్రియాణాం చిన్తాప్యస్మై నరోచత ఏవ తదహమిదానీముపసృత్య
పాదపతితమపి నానుగృహ్ణామి న ద్రక్ష్యామి నాదరం కరోమి న చ తవాపి
సాన్త్వనం సంశృణోమీత్యాదికం మదలేఖయా సాకమభాషమాణా తం
దేశమాసాద్య సముజ్ఝితప్రాణం ప్రాణనాథం తమాలోక్య పత్రలేఖ
యా సహోద్భూతమూర్ఛాన్ధకారితమానసా భూతలే నిపత్య చిరాదవా
ప్తచేతనా చన్ద్రాపీడలపనచన్ద్రదృఢనిఖాతనయనామ్బుజా చిత్రరథా
త్మజా వనితాజనానుచితాం భఙ్గిమఙ్గీకుర్వాణా చిరతరమతిష్ఠత్ ॥ ౨౭
తతః ॥ వ ॥ ప్రియసఖి జహీహ్యేనం శోకం ప్రసీద శుచా తవ స్ఫుటతి హృద
యం చేత్త్వత్ప్రీత్యాస్తదా వద కా గతిః । నియతమచిరాద్దేవాస్తిత్వాం వి
నా న కులద్వయం తదితి మదలేఖోక్తం శ్రుత్వా విహస్య జగాద సా ॥ ౨౨
ఉన్మత్తే హృదయం హి వజ్రకఠినం తాదృక్కథం వా స్ఫుటేజ్జీవన్త్యాః కిల
బాన్ధవా ఇతి మతిః కిం తైర్మ్రియన్త్యా మమ । ప్రాప్తం జీవితఘాతమద్య ద
యితస్యైతచ్ఛరీరం మయా తత్పాదాబ్జముపైమి ధూళివదహం మహ్యం ది
శాఙ్గాం సఖి ॥ ౨౯ ॥ కిం చ ॥ యథా మాతా తాతో న భజతి శుచం మద్వియోగాత్త
థా కుర్వ్యామే కాళిన్దీం తాం విసృజ పరిహాసం చకిత్రా వ్యరణ్యే । సశ్రద్ధా

స్త్వస్యాస్తోరతిపతిపటహఃపాటనీయోమహామేఘః ప్రపాతస్యాఃక్రీడాగిరిరపి
పరంస్వీకురుత్వంయదిష్టమ్ ॥ ౯౦॥ ఇత్యాదిశ్యవిషణ్ణాంతాం మదలేఖాంత
తరళికామ్ ।మహాశ్వేతాందృఢందోర్భ్యామాశ్లిష్యైవంజగాదసా ॥౯౧॥ప్రి
యతమగతిప్రత్యాశాత్త్వంరుణద్ధితదాదిశప్రియసఖినిరాశాం మాంకాం
తాంస్త్రియుక్తముపాసితుమ్ । ఇతిధురిమహాశ్వేతాముక్త్వా ప్రణమ్యన్నృ
పాత్మజం సమితశిరసాకాదంబర్యప్యథాజ్ఞామనీనయత్ ॥ ౯౨ ॥ తతః॥
చంద్రాపీడతనూద్గతంసమపదత్తేజోధవళ్ళేమహాశ్వేతేపూర్వపదేవసంప్రతి
మయ్యైవాశ్వాసితాపద్యసే ।మల్లోకేస్తిహిపుండరీకతనురద్యాప్యవ్యయామా
నామయా మత్తేజోమయమేతదన్యదపితే రక్ష్యంశరీరం మమ ॥ ౯౩ ॥
తచ్ఛ్రుత్వాస్త్రీకదమ్బైకిమిదమితిపరంవిస్మయాయత్తచిత్తైర్బుద్ధ్వాసాప
త్రలేఖాద్రుతపదముపసృత్యైనమాహత్యవధ్యా ప్రిణ । దివిపస్మింత్స్వర్గ
తేసూద్ధరసికథమితివ్రాక్సహేంద్రాయుధేనాత్యాప్తీడచ్ఛాదతోదివమస్వత
నుమథమునిస్త్రజ్జలాద్గుస్త్మమజ్జ ॥ ౯౪ ॥ కింమాంజ్ఞాస్యసిదేవికీపసిఃమిత్యా
భాషమాణంపురస్తందృష్ట్వాభగవనూపింజలకఘం జానామినత్వామహం।
స్వర్గంయాత్యపిపుండరీకఇహాహాజీవామ్యహంనిఘ్రణావృత్తాంతం సకలం
వదత్వమితిపృచ్ఛంతీమిమాంసాబ్రవీత్ ॥ ౯౫ ॥ తథాత్రపరిదేవనామ
పివిసృజ్యతాంత్వాంజవాత్క్షముత్పతతిమయ్యాసావపిమహోదయాఖ్యాంస
భామ్ । ప్రవిశ్యమణివిష్టరంసపదిపుండరీకస్యతచ్ఛరీరముపనీయమామకథ
యత్సమందస్మితః ॥ ౯౬ ॥తథాహి॥ మల్లోకోయమవేహిచంద్రఇతిమాం
కామాపరాధాదసూన్ముంచన్నేషహిపుండరీకఉదితం మాంవీక్ష్యలోకప్రి
యమ్ । ఏవంత్వం దయితాపభోగరహితః ప్రాప్తానురాగోనిజందేహం
జన్మనిజన్మనిత్యజసిచేత్యేవంశశాపక్రుధా॥౯౭॥తతః॥శాపోనిరాగసిరుతో
మయిపాతితోయమేతేనతూర్ణమితిసోహమపిక్రుధాంధః । సతస్త్వంభవి
ష్యసిపమత్సుఖదుఃఖభాగిత్యాయచ్ఛమేతదుచితంప్రతిశాపమస్త్రే ॥ ౯౮॥
[illegible] ఉపసహామయా తస్యాపనీప్సాబలాద్గుప్త్యత్రస్యనె

నసంప్రతితథావారద్వయంభూతలే । ఆశాపాపధితచ్ఛరీరమిదమత్రాప్తిన
త్యుపాత్తంమయా తద్గత్వావద్యనివేదయైతదఖిలం బ్రాక్ష్మేవతకేతోఽపురః॥
శ్రుత్వేత్థమిందుగిరమభ్రపథేనధావన్వైమానికంకమపిఘోరమలంఘయం
హి । రేత్రాపసాపశదమాం యదలంఘయస్త్వం తస్మాద్భుజాశ్వతనుమిత్యశ
పత్సమాంద్రాక్ ॥ ౧౦౦ ॥ X ॥ తదను సరభసముపసృత్య భగవన్ప్రసీద
సుహృద్విరహవిలుప్తవివేకేన మయాపునరజ్ఞానేన కిలోల్లంసితోఽసితదే
నముపసంహర శాపమితి సాంజలిబంధంవిజ్ఞాపయతి మయి దత్తపవాయః
శాపో నాన్యథాభవతి కింతు కియన్తంకాలం యద్వాహనత్వమేష్యసి త
దవసానే స్నానేన ధూతశాపోభవిష్యసీత్యాకర్ణ్య యద్యేవమిందునా
సహ పుండరీకశ్శాపదోషాదవశ్యమవనావుత్పత్తిమాసాదయిష్యతి తదపి
యుక్తమేవ వాంమామాతనోతు భగవానితి మదర్థనామంగీకృత్యసుప్రీ
తమానసస్సవైమానికః క్షణమనుచింత్య తపస్విన్నుజ్జయిన్యామపత్యహే
తోస్తపస్యతోస్తారాపీడశుకనాసాభిధయోః క్షితిపతిసచివయోరపత్యత్వ
మవశ్యమధిగంతవ్యమాభ్యాముడుపతిపుండరీకాభ్యామతస్త్వమపి ధ్వజి
రాజాత్మకస్య రాజసూనోరధిగచ్ఛ వాహనతామిత్యభిధాయ యథాగ
తం నిజగామ ॥ ౧౦౧ ॥ తత్క్షణమేవాథస్మిన్నతే నీరనిధౌ నిపత్య తద్వచ
నానురూపం తురగరూపముపేతేనాప్యపరిత్యక్తప్రాక్తన ప్రబోధేన
మయాతావదేతదర్థమేవ కిన్నరమిథునానుధావనదమ్భేన భూమిమిమా
మానీతశ్చంద్రావతారశ్చంద్రాపీడః కించ ప్రాప్తప్రాక్తనసంస్కారబ
లాదభిలషన్నస్త్వయాముగ్ధయా శాపానలనిర్దగ్ధస్తమేనం పుండరీకావ
తారఇతి జానీహీత్యాచక్ష్వ ॥ ౧౦౨ ॥ తతస్తదాకర్ణ్య హాదేవపుండ
రీక హామదేకాయత్తజీవిత హా మన్మయసకలభువన హా మత్ప్రాణనాథ
హా లోకాంతరయాయినోపితవప్రాణహారిణ్యహమేవరాక్షసీసంవృత్తా
హాబ్రాహ్మణహనన ప్రయోజనముద్దిశ్యైవ హతవిధినా వరాకీసముత్పా
దితాస్మి హా స్వయమేవ భవన్తంనిహత్య కమన్యముపాలభే కమాక్రందా

మికం బ్రవీమికం శరణంభజామి దేవ ప్రసీద ప్రదేహి ప్రాణనాథమి త్యతికరుణమారటంతీ ప్రవృద్ధశోకావేశా మహాశ్వేతా సుసక్తసంతాపసమా త్మానమవనితలె పాతయామాస ॥ ౧౦౩ ॥ వ ॥ తతః ॥ అసంగాసుఖసం స్పదేత్రసమయె దుఃఖంవృథామాకృథాస్త్వద్వాక్యం హిమాద్రిశిఖరేగన తోనాశాత్రివికింవాత్వయా । తస్మాత్త్వమిశుచంవిముంచ పిమపస్ఫుతిరివ కృత్వాతపఃప్రారంశాంకముపైష్యసీతి సమహాశ్వేతాం తదాబోధయత్ ॥ ౫ ॥ తతస్తస్యామపి పరిత్యక్తపరితాపాయాం మహాశ్వేతాయామయిభగవన్కపింజలభవతాసార్థమస్మిన్నచ్ఛోదసరసి వయస్యపత్రస్యాః పత్రలేఖాయాః కీదృశీప్రవృత్తిరితి పరిపృచ్ఛంతీంప్రసమీక్ష్య కాదంబరి మయిదేవి సరఃప్రవేశానంతరం నకిమప్యహంజానామి తదద్య పత్రలెఖా చంద్రాపీడవైశమ్పాయనానాం జననాదికముదంతమపగంతుమత్రభవతశ్శ్వేతకేతోరేవ పాదమూలమేష్యామీతి భాషమాణఏవ కపింజలస్తారాపథముత్పపాత ॥ ౧౦౫ ॥ ********************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేర్వాజపేయ
శ్రీరామదీక్షితస్యతనూజేన శ్రీకంఠకవినావిరచితె౽భినవకాదంబర్యభిధె
చంపూప్రబంధె పంచమాశ్వాసః
వ॥వాధూలవంశమణినాశ్రీకంఠమనీషిణావిరచితాయాం।
అభినవకాదంబర్యాం పూర్ణో౽భూత్పంచమాశ్వాసః ॥

షష్ఠాశ్వాసప్రారంభః

వ ॥ తస్మిన్నాత్మీకపింజలెప్యంబరపథముత్పతితే తదా కుమారుల మహాశ్వేతా ముఖంనిరీక్ష్యవిగళద్బాష్పవిందుస్సేసిక । దీనెరాజసుతప్రజీవితయోగ్యా స్థానంప్రతిప్రస్థితే కాదంబర్యపదచ్ఛన్నైరఘుమహాశ్వేతాం ప్రత్యగ్రవచః ॥ తథాహి ॥ సమమయిసుఖశోకాస్పదస్వతాహంచిరాయ ప్రియసఖిసుగుణస్త్రస్తాపితాస్యద్వదనఖాంత్రా । సకలముమయస్ఫురితిమాన్యమాహాదంశ్వస్యం ప్రగాఢ

పదిశనవేద్మి బ్రూహికింకార్యమద్య ॥ ౨ ॥౪॥ ఏవంపరిపృచ్ఛన్తీంకాదం
బరీమాశ్వాస్య మహాశ్వేతాప్యేవముదీరయామాస ॥ ౩ ॥ వ॥ కిమస్యాగ్ర-
స్తవ్యం వదకిముపదేశార్హమస్య స్తిసంప్రత్యుదంతస్సరోవ్హస్త్వాచ్ఛప్రత్యహ
తతఃపూజయాజ్యేష్ఠమేనమ్ । శిలామృత్తాన్నరూపిణ్యాపిదిశతి శందేవతా
రాధితాచేదతశ్చంద్రాపీడాత్మకశివదారాధనంకింసదద్యాత్ ॥ ౪ ॥ఇ
తినిశమ్యతదుక్తిమథాదరాన్నృపతిసూనుతనుంపరిగృహ్యసా । క్వచిదపి
ప్రణిధాయశిలాతలే పరమదైవధియాతమపూపుజత్ ॥ ౫ ॥ నరపతిసుత
మూర్తింసాదరంపూజయంతీనయనగళితబాష్పాతత్ప్రవాలజ్కృతాంకా ।
దివసమనయదేషా తంయథాతద్వదేవ క్షణమివరజనీంతామప్యనైషీదని
ద్రా ॥ ౬ ॥ ప్రాతఃప్రవృద్ధరుచిమస్యతనుంశనైస్సా కర్పూరశీతలకరే
ణపరామృశంతీ । కామప్యపూర్వతనుకాంతిఝరీంనిరీక్ష్య పార్శ్వస్థితా
మకథయన్మదలేఖికాంతామ్ ॥ ౭ ॥ తథాహి ॥ కర్ణాంతాయతమీక్షణ
ద్వయమహర్నీలోత్పలాభంముఖం పద్మాకారమిదంద్విరేఫరుచయస్సంవే
ల్లితాగ్రాఃకచాః । పాణీపల్లవకోమలౌకిసలయస్పర్ధాంగభూరేషోదరశ్చైతస్తై
శాపగమస్త్వరాత్మవిరహోచ్ఛ్వాసైన్స్వీకృతాత్రాధునా ॥ ౮ ॥ నిగద్యైవందేవీ
మేదినీశాత్మజేభ్యోమహాశ్వేతాయైచాదర్శయత్తంకుమారమ్ । అథీనసర్వే
హృష్టామస్తకస్యస్త్రహస్తాఃప్రభావస్సోయంతేదేవిఖల్విత్యవోచన్ ॥ ౯ ॥
భోక్తుంగచ్ఛతిరాజపుత్రినివహేస్నాతాస్వయంచాదరాచ్చంద్రాపీడప
దాంబుజార్చనపరాభుక్త్వాఫలాన్యేవసా । నీత్వాతందివసంపరేద్యురయి
సఖ్యాసాద్యపిత్రోరంతికం త్వంబ్రూహీమముదంతమిత్యథసఖీంకాదంబరీ
ప్రాహిణోత్ ॥ ౧౦ ॥ గత్వాగత్యజవేనసాపిసఖితే సిద్ధంకిలాభీప్సితం
సందిష్టంననుతేప్రభూతపరితోషాభ్యాంపితృభ్యామిదమ్ । సత్సైస్వాను
గుణంగతాసిమహితంచంద్రాపతాగంపరమ్ ద్రక్ష్యావోభవతీంద్రుతంపతి
యుతాం శాపావసానేత్వితి ॥ ౧౧ ॥ ఇత్థంనిశమ్యముదితాయువరాజదే
హం కాదంబరీపరమదైవపదర్చయంతీ । సమాగమంకథమపి వ్యపనీయ

సద్యః (ప్రా) ప్రాంజలిస్సన్నయం ప్రాభవమిత్యుక్తేస్మ ॥ ౧౨ ॥ గ ॥ తదానీమమ
న్దగన్ధబన్ధురసౌగన్ధికాసు మనోహరమన్దమారుతసంగతాసు స్వాదమన్థర
మిళిన్దబృన్దసున్దరసంరావామ్రేడితశాలిపాలకబాలికాగీతిరవముఖ
రీకృతసకలకేదారభాగః శరదరకరవిశేషవిశదీకృతవికసితకాశకుసుమవిస
రప్రకాశితాఖిలకాశాపకాశః రుచిరతరకమలాకరశిశిరసరసిజపరాగశేఖ
రితసమీరకిశోరసుభగంకరాహర్ముఖః త్రిభువనవిజయప్రయాణోత్సవోద్య
తస్మరసాహాయ్యభామస్సైనికాయమానమానసౌకస్సమాలోకనసన్దూషితపథి
కహృదయస్సమాజగామ శరత్సమయః ॥ ౧౩ ॥ తత్ర ॥ ప ॥ జాతుత్త్వా పతిపుత్రీ
పాదయుగళీమూలోపవిష్టామిమాం గత్వా దేవికుమారకశ్చిరయతీత్యుత్తా
మ్యతా చేతసా । తారాపీడనియోజితాగపరిజనా శ్రుత్వా వృత్తాన్తం స్వ
యం సాక్షాద్వీక్షితుమాగతా ఇతి శనైస్స్వాం మేఘనాదోఽబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥ వృ
త్తాన్తస్సర్వవిధాఽప్యసంప్రతి సుధాగన్తవ్యవేదిభిః కథం సాక్షాత్కృత్య సమ
స్తవృత్తమపి తే గచ్ఛన్తు రాజాన్తికమ్ । తత్పశ్యన్తు యథేచ్ఛమాస్యక
మలం స్వస్వామినస్సాదరం సర్వానాసయితాని వేత్థ మదిశత్కాదమ్బరీ
తం తదా ॥ ౧౫ ॥ గ ॥ ఏవమదసీయనిదేశానుపదం మేఘనాదేనాభ్యన్త
రం ప్రవేశితేషు చన్ద్రాపీడపదారవిన్దసందర్శనామన్దకన్దళితానన్ద
తున్దిలహృదయారవిన్దేషు సర్వవిదితతోపనతతద్దశానిర్వర్ణనవిరగళ
నిగళితబాష్పధారాపూరపూరితాననసరోజేషు తేషు నిశ్చలనిహితదృ
ష్టిః కాదమ్బరీగిరమేవముదీరయామాస ॥ ౧౬ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ యద్దుః
ఖం [illegible] సద్యదళఖలుస్పృశాం [illegible] సహ్యం తద్ధృదయస్యయ
త్కిం [illegible] । వృత్తాన్తాం [illegible] భవద్భిరధునా సా
క్షాత్కృత్యావీక్షితః చన్ద్రాపీడముఖం తదాకిమనయాయాతాత్ర వాతిష్ఠ
త ॥ ౧౭ ॥ సాక్షాత్కృతాపి వృత్తమిత్య[illegible] వినా [illegible] వార్తావాచ్యా సహి ప్రి
యసుహృత్ప్రకృతావపి దేవే । [illegible] స్త్రీత్వాన్నివేదనీయ
మిదమేవ [illegible] ॥ ౧౮ ॥ సర్వే [illegible] సుజనా [illegible] మాత్రా

స్పృత్యాగతాసు రచిరాద్యదిరాజసూనుః । వార్తాస్స్ఫుటీభవతి సాస్స్వయమెవసర్వేత్యాకర్ణ్యతేసవినయం జగదుస్తదాతాన్ ॥ ౧౮ ॥ తథాపి ॥
పుత్రోదంతమజానతాధికశుచా దేవేన సమ్ప్రేషితైరస్మాభిర్ధృతజీవితైరి హాకథం స్థాతవ్యమాజ్ఞాం వినా। వృత్తాంతశ్రవణోత్సుకస్య విగళద్బాష్పం విలోక్యాననం తిష్ఠామో ధురినిర్వికారవదనాస్తూష్ణీం కథం వా వయమ్॥ ౧౯ ॥ ఏవముదీర్య విరతవచనే పరిజనే జానామ్యనుచితమిదమీదృశస్య పరిచితస్య పరిజనస్య కింతు గురుజనహృదయాతఙ్కశఙ్కయా మయైవ సమభిహితం కిమిదానీమనుష్ఠితవ్యమచిరాదేవ నిర్యాతు నరపతిచరణసరసిజపరిసరం పరిజనోయమనేనసహ విశ్వసనీయగిరమపరమపి సంప్రతి సంప్రత్యయాయ సమ్ప్రేషయేత్యాత్మానమాజ్ఞాపయంత్యాం చిత్రరథపుత్ర్యామయమపి మేఘనాదః కుమారసేవకం త్వరితకం సత్వరం ప్రేషయామాస ॥ ౨౦ ॥ తదను చిరాదప్యవిదితతనయోదన్తతయా నితాంతముత్తామ్యన్తీ విలాసవతీ సుతసుఖాగమార్థమవంతీమాతృకామర్చితుమవంతీదేవతాయతనమాసేదుషీ వేగాదాగత్య దేవి దిష్ట్యా వర్ధసే పర్యాగతా యువరాజప్రవృత్తిరితి పరిజనభణితమాకర్ణ్య కర్ణాంతవిస్తారితేక్షణా హరిణీవ భ్రష్టశిశుర్దిశాసు నిక్షిప్తనిశ్చలదృష్టిస్సమీపమాపతతః పరితాపపరిమ్లానముఖాంస్త్వరితకప్రముఖాన్పరిజనాన్ప్రసమీక్ష్య భద్రాః కథయత వత్సస్య చంద్రాపీడస్య ప్రవృత్తిం కుత్ర విలోకితః కిమిత్థమిహ ససమానీతః పరిమ్లానయుష్మదాననవిలోకనేన చింతయామి చిత్రమిదమన్యథా తన్మే బ్రూత జీవతి కిం వైశమ్పాయనేనసహ వత్స ఇతి సభయమాపృచ్ఛమానా దేవి జీవతి యువరాజోయమచ్ఛోదసరస్తీరే నిరీక్షితోస్మాభిరపరమఖిలముదంతమసౌ త్వరితక ఏవ నివేదయిష్యతీతి శోకాతిరేకమూకీభూతేషు తేషు కిమన్యదావేదనీయమనేన యదావేదితవ్యం తదఖిలమతివికారైరేవ భవదాకారైరావేదితమిత్యభిధాయ తత్ర మాతృగృహచత్వర ఏవ విలపన్తమేవముపచక్రమే ॥ ౨౧ ॥ వ ॥ హా చంద్ర ప్రియచంద్రశీతలమనస

స్యందనాత్ప్రస్వభూదపదప్రహో చంద్రాపీడనరపతిర్గురుజనస్నేహప్రతిజ్ఞాపి
నాం । ఆగచ్ఛామ్యహమంబ తూర్ణమితియత్తద్విస్మృతం కింత్వయా దు
ష్ప్రాపస్త్వమితి ప్రియాంగనమయో యచ్ఛన్ కితంత్తద్భ్రుసమ్ ॥ ౬౩ ॥ అపి
చ ॥ మామమ్బేతి వదన్పునస్స్మృదపి త్వం మే ముఖం దగ్ధయస్మృతాత్మాప్రో
క్తస్సత్రైవమహోమహోదయిని కిం వాద్య శోచామి తే । కింవా నైర్ఘృణ్యహృద్ధా వృధా
పిలపి త్రైజీవామ్యలజ్జితిసా శోకసంతాప్యాళిజనావలమ్బ్యతతనుర్మూర్ఛాం ప్ర
పేదే చిరంత్ ॥ ౬౪ ॥ గ ॥ తదను సరభసమాగత్య పరిజనేన నివేదితం
నిఖిలమపి నిశమ్య తముదంతం శుకనాసోపి సహాశుకనాసేనాసు వశా
మారుహ్య నిర్గత్య నగరాదవంతీ మాతృకాగృహాంగణమాసాద్య పరి
తః పరివృతపరిజనపరికలితశిశిరోపచారపరమ్పరా ప్రాప్తచేతనామీషదు
న్మీలితలోచనాం తాం ప్రాణకాంతాం కరాంచలేనఫాలకపోలభుజమూ
లనయనహృదయదేశేషు పరిమృశంత్సగద్గదమేనం నిజగాద ॥ ౬౫ ॥ ప॥
దేవిస్వల్పస్త్యమేతద్యదినహి పునరప్యేషవత్సోద్యజీవేత్తత్ఖలు వ్యగ్రైః
ప్రలాపైస్సుతసుఖమఖిలం లబ్ధమస్మాభిరాసీత్ ।కింత్వావధాయాత్ర రాజ్యం
మునివనముపయామీతి వాంఛానపూర్ణా సర్వాప్యభీష్టార్థసిద్ధిర్భువి ననుమ
హతః పుణ్యరాశేః ఫలం హి ॥ ౬౬ ॥ గ ॥ అపి చేదానీమస్మత్ప్రహితై
రైవపథికైస్సాకమభినవాగతః కుమారసేవకస్త్వరితకస్సకలమపి జానా
త్యపరముదంతమితి జానంత్యప్యేనమనాపృచ్ఛ్యైవ మూర్ఛితాభూద్దేవీతి
తాపకేనాదేవ పరిజనాదపగతమస్మాభిరతస్తమప్యాపృచ్ఛ్య మరణజీవిత
యోరేకముపరీపర్శ్మ ఇత్యాత్మనిదేశాత్ప్రతీహార్యా పురస్తాదానీతే చ తస్మి
న్నఖిలమావేదయతి చంద్రాపీడహృదయదళనవార్తాశ్రవణవిషక్తాంతః
కరణః ప్రసార్య కరమాత్తస్వర్గమితి పశ్యదేవయతనరదేవః ॥ ౬౭ ॥తథా
హి ॥ ప ॥ విరమవిరమభద్ర శ్రోత్ర వాంఛానివృత్తాత్వరితకకథనీయం య
త్తదుస్త్రీ త్వయా మే । హృదయమధికహృష్టం శ్రోత్ర పేయం శ్రుతం చ
స్ఫురతి పితరత్తార్ఘాప్రస్ఫోటాంకాంక్షాపిపూర్ణా ॥ ౬౮ ॥ అపిచ ॥ కథం వ

త్సుతాఽస్తం స్వహృదయభిదా దుఃఖమధికం నృశంసాహం తామీ వయమపి
యదాకర్ణ్యాసుఖితాః। హా త్రైగ్రప్రాణైర్వా కింర్ఘుటితి శుకనాసాచరచితం
ముహూర్తోయం సాధుస్తనయమనుగంతుం ననుముదా॥ ౨౮ ॥ తతః ॥ స్వం
దుఃఖమప్యవిగణయ్య విలాసవత్యా పార్శ్వస్థయా ధృతతనావితి దుఃఖితే
స్మిన్ । దేవాద్యదీనహృదయోఽపి తనుం బిభర్తి శాపాత్కుమారఇతి స
ర్వమసావభాణీత్ ॥ ౩౦ ॥ తతః ॥ తత్సర్వం యువరాజమంత్రిసుతయో
శ్శ్రుత్వా చరిత్రం తతః క్షోణీశే శుకనాసమశ్రుకణికాభాజాద్య శాపస్మృతి।
విస్మృత్యాఖిలమాత్మదుఃఖమపి సోఽప్యాశ్వాసయామాస తం సుస్నిగ్ధాస్సవ
యమదీనతా అపి సుహృద్దుఃఖం సహంతే నహి ॥ ౩౧ ॥ భో రాజంత్సుఖదుః
ఖమోహవిషమే సంసారచక్రేభ్రుతాః ప్రాక్కర్మానుగుణం స్వరూపమగ
మన్నానావిధా జంతవః । దేవానాం భువి జన్మకారణపశ్చాత్ఖ్యాతంహి కిం
చాకృతిశ్శాపాన్న శ్రుతిభారతాదిషు నకింతాశ్శాపవార్తాశ్శ్రుతాః ॥ ౩౨॥
తథాహి ॥ సౌదాసో మానుషోఽభూన్నహుషనరపతిస్సర్పరూపస్త్రిశంకుశ్చ
ణ్డాలోఽభూద్యయాతిస్తరుణిమవికలశ్శాపదోషాన్మునీనామ్ । సిద్ధం జన్మామ
రాణాం నృపహరిరగమద్భ్రామతాం భార్గవత్వం చంద్రాపీడాత్మనేం
దుస్తనయపదమగాత్పుణ్యతస్తేతథైవ ॥ ౩౩ ॥ అపిచ ॥ ఆవాభ్యాం శశి
పుండరీకయుగళం స్వప్నే యదాలోకితం తస్మాత్తజ్జననే భ్రమంత్యజపరా
నూజ్జీవికాయా సుధా । తాం గర్భే దధదేష సంప్రతి పునర్జీవేత్కులాసంశ
యం సత్యం చైతదవేహ్యముత్ర న కదాప్యక్షేమమాలోచయ ॥ ౩౪ ॥ కిం
చ ॥ శాపావసానసమయే తు నవోఢయాస్మిన్గంధర్వరాజసుతయా సహ సం
నిపత్య। పాదాంబుజం నమతి సత్యచిరేణ దేవస్త్వత్పుష్యత్యదభ్రపరితాపమి
మం సమస్తమ్ ॥ ౩౫ ॥ కించ ॥ తయోస్తాపచ్ఛాపస్సుతకిలపరోస్తాసుయ
దతః కిమిత్యస్మిన్వస్తున్యపి వహసి శోకం త్వమధునా । సురాణామర్చా
భిః క్షితిసురవరాణాం బహుధనైర్మునీనాం సేవాభిః కురు ముదమమీ తేఽద్య
శుభదాః ॥ ౩౬ ॥ ౫॥ ఏవమాకర్ణ్య కష్టం సాయాసం తద్వచనమాశ్వభవ

న్త్రమంతరేణ కోన్యో మామేనమాశ్వాసయేతఽస్య వా పరస్యైదృశీ సమ
యజ్ఞతా కస్య వాన్యస్య భణితమాకర్ణనీయమస్మాభిరపి కింతు వత్సనష
ష్ఠస్సలవిదళనవార్తాశ్రవణాదస్వతంత్రమిదమస్మదీయం స్వాంతమతస్సం
ప్రతి ప్రస్థానమంతరా నాన్యః ప్రాణధారణోపాయ ఇత్యభిపదతి భూ
పతౌ యద్యేవమార్యపుత్రస్సాంప్రతమలంకాలాతిపాతేన యాతస్సప్ర
స్థానాయ మచ్చిత్తమిదముత్తామ్యతి పుత్రవక్త్రచంద్రదర్శనాయ సుత
రామవిశ్వసనీయహృదయస్ఫుటనస్య వత్సస్య వదనారవిందం సాక్షాత్ప్ర
సమీక్ష్య తదనుతదను గుణమాచరిష్యామ ఇత్యపాస్య త్రపామాలపం
త్యాం విలాసవత్యాం కోపి వసుమతీసురశ్శుకనాససమ్మతస్సరభసం సమా
గత్య దేవి విషవేగపరిస్ఫుటముదంతమేనమాకర్ణ్య విషణ్ణమానసా మ
నోరమా సమాగత్య మాతృకాగృహపాశ్చాత్యప్రదేశే ప్రభోర్విలజ్య
స్వయమేకైవ వర్తమానా జీవతి కిం వైశంపాయనస్సహకుమారేణ కీదృశో
స్తయోరుదంతః కదా పునరాగమిష్యత ఇతి దేవీమాపృచ్ఛతీతి వ్యజిజ్ఞప
త్ ॥ ౩౭ ॥ వ ॥ తన్మృతివార్తాయామవ్యతికష్టమిదం నిశమ్య రాజాతు ।
బాష్పజలాప్లుతనేత్రాం దేవీమాహాస్మ దీనముఖః ॥ ౩౮ ॥ తథాహి ॥ నైవా
శృణోత్తవసఖికేవలవత్సవార్తాం శ్రుత్వాన్యతస్త్యజతి జీవితమేవ తత్త్వం ।
ఉత్తిష్ఠ ధైర్యమవలంబ్య నిగద్య సర్వం సంస్తంభయ ప్రియసఖీమితి తాం ను
నోద ॥ ౩౯ ॥ ప్రభురథ గృహవర్గం ప్రస్థితోనుజ్జయిన్యాస్త్వరితగమ
నవిఘ్నాం స్త్రాజ్ఞసాంత్సన్నివృత్య । కతిపయదివసైరేవాశ్రితాచ్ఛదతీ
రస్త్వరితకమథవార్తాన్వేషణాయాదిదేశ ॥ ౪౦ ॥ అథ తేనసహాగతం వి
దూరే నిఖిలం వీక్ష్య స రాజపుత్రలోకమ్ । నృపతిర్వ్యథితోపి హృష్టవ
క్త్రాం మహిషీం పార్శ్వగతామవోచ దేవమ్ ॥ ౪౧ ॥ దేవి శుచాలం ప్ర
తిహతమశుభం వత్సఇచాసీంతనుమయిపహతి । తత్పదజీవీ నృపసుతనిచ
యస్తత్పదమూలాదయమభిపతతి ॥ ౪౨ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా నిజపాణినాయప
నీతామిత్యాస్యదృష్ట్యా చిరం దృష్ట్వా తం సుతనిర్విశేషమఖిలం సంత్యజ్యస్థై

ర్యంశుచా । హాత్వంవత్సనదృశ్యసే కథమపీత్యారటంతీంప్రియామా
శ్వాస్య ప్రణయాదపృచ్ఛదఖిలం తం మేఘనాదంపురః ॥ ౪౩ ॥ సంజ్ఞా
హైన్యాద్దేవచేష్టైవనష్టా దేహే కాంతిః ప్రత్యహంవర్ధతేస్య । ఇత్థం
శ్రుత్వాసోఽపి దేవీసమేతో మహాశ్వేతంతంజగామాశ్రమంద్రాక్ ॥ ౪౪॥
తతః ॥ చంద్రాపీడగురువ్రజాగమనమాకర్ణ్యాతిదీనామహా శ్వేతాహం
తహతాస్మిదగ్ధవిధినేత్యాధావ్యవేగాద్గుహామ్ । మూర్ఛాంచిత్రరథాత్మ
జాపరిజనవ్యాలంబితాత్మావిభుస్తందేశంచమనోరమా త్తవపుషాదేవ్యా స
మం ప్రావిశత్ ॥ ౪౫ ॥ శాంతప్రయత్నమవినష్టశరీరకాంతిం పుత్రం
శిలామయమివ ప్రసమీక్ష్యదేవీ । రాజానమప్యవిగణయ్యమనోరమామ
ప్యాక్షిప్యచోద్ధృతభుజాధురిధావతిస్మ ॥ ౪౬ ॥ గాఢంతదంగం పరిరభ్య
దోర్భ్యామాఘ్రాయశీర్షంపరిచుంబ్యగండౌ । తత్పాదపద్మద్వయమా
త్మమూర్ధన్యాధాయదేవీచిరమిత్యరోదీత్ ॥ ౪౭ ॥ తథాహి ॥ ఏహ్యే
హ్యత్రకుమారదుర్లభచిరాద్దృష్టోఽసిదేహ్యుత్తరం మామాలోకయదుః
ఖితామనుచితారీతిఃకుతస్త్వేమయి । ఉత్తిష్ఠాంకముపేత్యదర్శయసకృత్సస్నే
హంసుపుత్రోదితం శోచంత్యాఅపిమేవచోద్యనశృణోష్యేవత్వమేవంకు
తః ॥ ౪౮ ॥ అపిచ ॥ ప్రణమచరణౌస్నేహాద్ద్వారాగతస్యపితుర్ద్రు
తం క్ష్వేతవజనకైభక్తిర్ధర్మజ్ఞతాక్వనుతాదృశీ । త్వయి వయముదాసీనాన
స్మస్త్వమాస్వయథాసుఖంత్వితిబహురుదంతీం తాంప్రాహస్మసాంతరిత
వ్యథః ॥ ౪౯ ॥ తథాహి ॥కృతేశోకేకంఠస్స్ఫుటతికఠినంనైవహృదయం
ముఖాన్నిర్యాత్యేవాలపితమిహనోజీవితమిదమ్ । ఘనంచాశ్రుప్రాయః
పతతినవపుస్త్వత్త్యజశుచంసదేవాత్మాభాగ్యాదయమగమదస్మత్తనయతాం॥
వత్సాదర్శనమావయోరసుఖదం దృష్ట్వాత్రశోకంజహీహ్యేవాభ్యాంహి మ
నోరమార్యసచివావాశ్వాసనీయావిమా । వత్సోజ్జీవనహేతుమంకగమి
తాం కృత్వావధూంమూర్ఛితాం సంజ్ఞాంలంభయదేవిసంప్రతితతోరోది
ష్యసిస్వేచ్ఛయా ॥ ౫౦ ॥ ౫ ॥ ఇత్థం క్షోణీపతివాణీమాకర్ణ్యయువరా

జచరణముత్సృజ్య కుత్ర మత్పుత్రకప్రాణప్రతిలంభనిదానం వధూ
రిత్యాధావ్యసవయమారోపితాం కామారచయ్య కాదంబరీం చిరతరమద
సీయాననసరసీరుహం దగ్ధం దగ్ధం తత్ఫాలకపోలలోచనే నిజకపోలమా
ధాయ శీతలేన కరతలేన తదీయం హృదయం పరిమృశ్య మన్దాతస్సమాశ్వ
సిహి పియూష్యమయ త్వత్పాణిపంకజపరామర్శప్రభవాదేవ పునర
స్యాలోకితం చంద్రసఖం ముఖం చంద్రాపీడస్యేతి వదంత్యాం విలాసవ
త్యాం చంద్రాపీడనామోచ్చారణసమకాలమేవ సంజ్ఞాం సమధిగమ్యల
జ్జాతిరేకమూకాం కాదపతార్య మదలేఖయా కారితగురుజనవందనామా
యుష్మతి దీర్ఘమవిధవా భవేతి విలాసవతీ వితీర్ణాశీర్వాదాం కాదంబ
రీమాలోక్య చంద్రాపీడమేవాజ్జీవితం మన్వానా మహీంజానిశ్చిరమేనా
మతిదృఢమాలింగ్య పరిచుంబ్యచ భుజశిరః పరిమృశన్మదలేఖాం ప్రత్యేవ
మాచఖ్యౌ ॥ ౫౨ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ యల్లభ్యం సుతవక్త్రదర్శనమిదం
త్వస్మాభిరాసాదితం ద్రిష్టాఃకిల కేవలం వయమతః కింవాస్థితైర్వాగతైః ।
యత్సంగాదవినాశినీ సుతతనుస్సైషాస్యపార్శ్వే వధూరాస్తామిత్యభిధా
యసత్యపి గృహే కుంజంకమప్యావసత్ ॥ ౫౩ ॥ అసౌ మునిజనోచితే స
ముపవిశ్య తత్రాగ్రితస్థితాంత్సమదశాన్నృపాంత్సబహుమాన మావహా
యతాఙ । నశౌచథవిథైర్బలాద్ధురి శుభం హీనస్సంభవేత్ప్రికామమితి సాం
త్వయన్మునివదాసతస్మిన్వనే ॥ ౫౪ ॥ తథాహి ॥ నారీప్రేమలతాసుసంస్తు
తజనప్రీతిం మృగేష్వాత్మజప్రేమ శ్లోణీరుహేషు వస్త్రభూషణాం పల్క్యే రణా
శాంశమే । దర్భేపాలనసాహసంచమునివద్విన్యస్య దేవ్యాసమం చంద్రా
పీడముఖావలోకసుఖితస్తత్రైపరాజాఽవసత్ ॥ ౫౫ ॥ ********

ప ॥ ఏవం జాబాలిరుక్త్వా స్మితరుచిరముఖశ్శ్రావకాంస్తానవాదీదాయు
ష్మద్భిర్భవద్భిరుచిరతరకథాసంవిధానం శ్రుతం వా । యత్ప్రికాంతోఽస్మి వ
క్తుం తదపిచవిజహాస్త్రూరమాపాతితోఽహం తత్ప్రిపత్పుండరీకస్సచివపిశన
యుత్పాం కీరతాంచాద్యశాపాత్ ॥ ౫౬ ॥ గ ॥ ఏవమభివదత్యేవ భగవతి

జాబాలే బాలస్యాపి మే రసనాగ్రవిద్యోతమాననిరవద్య విద్యాసంహ
తితయా సముద్భూత ప్రభూతభవాంతరస్మృతి వైభవాత్తారాపీడ చంద్రాపీ
డవిలాసవతీశుకనాసమనోరమా చిత్రరథసుతా మహాశ్వేతాది ప్రవృత్తా
వంతః పరిభావితాయామప్యనుత్పన్నపక్షతయా తదుపగమచేష్టామాత్ర
వైకల్యాత్కథమాస్తే మామంతరేణ మాతా కథంపితా కథం తాతస్తారా
పీడః కథమంబావిలాసవతీ కథంవావయస్యశ్చంద్రాపీడః కీదృశః కపింజ
లః కింభూతా మహాశ్వేతాపీత్యాదికమంతశ్చింతయిత్వా క్షితితలవిన్యస్త
మస్తకం ప్రణమ్య భగవన్భవదనుగ్రహాతిరేకప్రాదుర్భూతప్రభూతప్రా
క్తనప్రజ్ఞతయా స్మృతాఖిలబంధుజనే మన్మరణవార్తాశ్రవణవిశీర్ణహృద
యశ్చంద్రాపీడస్మరణవిదీర్ణమానసే మయి తదుత్పత్తికథనేన కరోతు భ
గవాన్ప్రసాదమన్యత్ర తదంతరేణ నవస్తుమభిలషామీతి సవినయం మ
యానుయుక్తస్సోయం మహర్షిస్సహర్షామర్షమిత్థం కథయామాస ॥
తథాహి ॥ ౫ ॥ దురాత్మనస్తతో యేనదీనామవస్థాం తదేవానుబధ్నాసి చా
పల్యమద్య । యదోద్భిన్నపక్షోసిసంచారదక్షస్తథాప్యక్షుణ్ణసీదంహి వక్ష్యా
మ్యహంతే ॥ ౪౯ ॥ ఇతి కథయతి తస్మింస్తాత మే విస్మయో తః కథయ కథమ
ముష్య స్వర్గిణస్స్వల్పమాయుః । పరమునికులజాతోప్యేష కామీ కుతో
భూదితి మునిరపి పుత్రేణానుయుక్తో జగాద ॥ ౪౯ ॥ తథాహి ॥ స్పష్టం కా
రణమత్ర పుత్రక యతః స్త్రీరేతసః కేవలాత్సంజాతో యమతోల్పమాయు
రభజత్పుంవీర్యహీనత్వతః ఖలు । స్త్రీరేతః ప్రభవో న జీవతి చిరాదిత్థం శ్రు
తౌ వైద్యకే చోక్తం జీవతి యేన దీర్ఘమయమారబ్ధస్స వై పిత్రా క్రతుః ॥ ౬౦
తదాకిల ॥ జాతాపూర్వస్మృతిరపి ముఖవాక్చ మేతత్ప్రసాదాద్దీర్ఘాయు
స్త్వం వదయుతమిదం కాకిర్యేత్థం మయోక్తః । విషవద్గ్రస్తావసవనసమ
యోస్తోకమాసన్న ఏవ జ్ఞాస్యస్యేతత్పురఃఇతి సభామ్యాశుభితోవదతిష్ఠత్ ॥
౫ ॥ ఇతి మునికులపతివదనవనరుహవిగళితమహితకథానుసంధానానుచిన్త
నాయత్తచిత్తతయా విస్మృతగురూచితవృత్తా యథాస్థానంయాతే ముని

ఘ్రాతే నిజకరకమలపరికలితమాకలయ్య మామాత్మోటజముపనీయ ప్రా
భాతికకర్మకరణాయ ప్రయాతే చ జాబాలిసుతే తిర్యగ్జాతిపతనపరిచింత
నవిషణ్ణాన్తఃకరణోఽహమచింతయమ్ ॥ ౬౩ ॥ తథాహి ॥ ప ॥ శ్లాఘ్యో మర్త్యేషు
కులోద్భవః ప్రథమతస్తత్రాపి సర్వోత్తమం బ్రాహ్మణ్యం కిల తత్ర పూర్వ
సుకృతాల్లభ్యం మునిత్వం పరం। తత్రాప్యుత్తమదివ్యలోకవసతిః పుణ్యైర్వి
నా నాప్యతే తత్సర్వం హి మయా వినాశితమభూత్కామస్య దోషాద్వృథా ॥
తిర్యక్త్వం మమ సర్వలోకగర్హితం న స్యాత్కథం మే మనః ప్రియామాత్యైర్జనస్నే
హపూర్వబాంధవజనైస్సంమేళనం స్యాత్కథం హిత్వా తాన్విధృతేన ద
గ్ధవపుషా కింవా ఫలం తత్త్యజామ్యస్తచ్ఛోకసమర్పణైకనిపుణం దైవం కృ
తార్థం భవేత్ ॥ ౬౪ ॥ ఏవం విచింతయతి మయ్యుపస్మృత్య తాతపాదాశ్చ శ్వే
తకేతునికటాత్సకపింజలోఽద్య। త్వాం ద్రష్టుమేత్య పితృపార్శ్వగతోఽస్తి
చేతి జాబాలిసూనురవదత్పరితోషయన్మామ్ ॥ ౬౫ ॥ తత్పార్శ్వం నయ మాం
త్వమద్య భగవన్నిత్యుక్తవత్యేవ మయ్యాగచ్ఛంత ముహూర్తమేవ తమహం దృ
ష్ట్వా సబాష్పేక్షణః। తిర్యగ్జాతినిపాతితః ప్రియసఖం త్వాం వీక్ష్య దృష్టం చి
రాత్కిం వక్ష్యామి కిమాచరామ్యహమితి క్షుబ్ధస్తదా రోదిషమ్ ॥ ౬౬ ॥
గ ॥ ఏవమనుయుంజంతం మాముత్సంగమారోప్య సఖే నిఖిలమస్మదు
దంతమంతర్దృష్ట్యా ప్రథమమేవ విదిత్వా తత్ప్రతీకారక్రియాకరణోద్యత ఏ
వ తాతపాదే పురస్తాత్పరిత్యక్తతురగాకారం సాధ్వసోద్భ్రాంత తా
రం మాం సబాష్పధారం నిరీక్ష్య వత్సకపింజల మా భైషీః జానతోఽపి
ప్రథమమేవ తత్ప్రతిక్రియామకుర్వతః ఖలు మమైవాసౌ దోషస్సంప్రతి
వత్సనిమిత్తమేవ ప్రక్రాంతమిదమాయుష్కరం కర్మ సిద్ధప్రాయమేవ
మావిషీదేత్యాజ్ఞాపయతి సతి తాత స యత్ర వసతి మత్ప్రియసఖస్తత్రైవ
మాం ప్రయాతుమాజ్ఞాపయేతి విజ్ఞాపయంతం మాముద్వీక్ష్య వత్స శుకజా
తినిపతితోఽయం గతమపి భవంతం న జానాతి తత్తిష్ఠ తావదిత్యాదిశ్య సంప్ర
తి ప్రాతరూహాయ మాం వత్స జాబాలిమహర్షిప్రసాదాదవాప్త జన

నాంతర స్మృతిం త త్తపోవనగతం వత్సమాసాద్య వత్స నాన్యత్రత్వయాఽగ
న్తవ్య మాకర్మావసానమత్రైవ మహామునే స్తపోవనే స్థాతవ్య మిత్య
స్మై నివేదయేతి తాతాదేశాదిహాగతో ఽస్మీతి కథయంతం కపింజలం సక
రుణమేవ మవోచం ॥ ౬౭ ॥ ప ॥ గతేనహాయితాం నకింనుమత్కృతేఽ
నుభూతాని తాన్యయిప్రియసఖత్వయా బహుతరాణిదుఃఖాన్యపి । నశై
రపివిలంఘితో విధినిదేశఇత్యాలపం స్తదాహామమునాఽసమం సుఖమతి
ష్ఠమ స్తవ్యథః ॥ ౬౮ ॥ గ ॥ తదనంతర మభ్రమధ్య మధ్యారూఢేబ్రధ్న
బింబేసఖే సాధయామి తాతపాదమూలమిత్యభిధాయ కథంకథమపి ప
రిత్యజ్యమానంభ స్తలముత్ప్లుత్య కుతోఽప్యదర్శనముపగతేచ కపింజలేతదా
దిప్రభృత్యహమవహితేన జాబాలిసుతేన తేనసంవర్ధ్యమానోఽహముత్పన్న
పక్షత్వా దుత్పతనదక్షస్సంజాత జననాంతర జ్ఞానోఽపినిరతిశయప్రేమబం
ధా న్మహాశ్వేతాది పూర్వబంధూనంతరా నసాంప్రతమిహ స్థాతుమితి వి
చింత్య జాతుచిత్ప్రతరుదీచీందిశంప్రతి ప్రస్థితః కించిదేవగత్వానితాంత
మార్గశ్రాంతితాంతః కుత్రచిజ్జంబూనికుంజే ముహూర్తమాత్రమను
భూత విశ్రాంతిసుఖ స్తత్తరుమూలపతితపల్లవతల్లజ ఫలప్రకల్పిత క్షు
త్ప్రతీకార స్తస్యైవతరోః కుత్రచిద్విటపే క్షణమధ్వశ్రమానురూపం
స్వాపమవాపం ॥ ౬౯ ॥ ప ॥ అథవిబుధ్య చిరాద్దృఢతంతుభిర్గ్రథితమా
త్మవపుశ్చపురోభువి । పురుషమప్యవలోక్యకమప్యభీ స్తమవదం నిజజీవి
తనిస్పృహః ॥ ౭౦ ॥ తథాహి ॥ మదామిష మనీషయాకిమిహభద్రమా
మగ్రహీ స్తథాయదికుత స్త్వయా రహసినా స్త్యహం మారితః । ధృతో
ఽస్మి యదికౌతుకాదలమనేన ముంచాద్యమాం తపస్వినమితిబ్రువన్నిగది
తో ఽస్మితేనాప్యహం ॥ ౭౧ ॥ మహా త్మన్బద్ధ స్త్వం నహిపలలలోభాన్న కు
తుకాదమారేమత్వాన్వమీకలితవసతిర్గపక్వణపతిః । నియోగా త్తత్పుత్ర్యా
శ్చ్యగణసవిధంత్వాం ననునయామ్యతో బంధే మోక్షే ప్రభవతిహి సై
వాద్యభవతః ॥ ౭౨ ॥ గ ॥ ఏవమురుంతుదం తదుదీరితం నిశమ్య నితాంత

తాంతస్వాంతః నిఖిలజగజ్జనన్యా జలజాలయాయా జఠరాజ్జాతోఽపి శ్వేత కేతుమహర్షిణా ప్రవర్ధితోఽప్యధునా యవనైరప్యననుమత ప్రవేశం పక్కణమధిగమ్య మాతంగకన్యకా కరతల కలిత కబళకల్పిత కాయపోషణశ్చండాలబాలానామవశ్యం లీలాశుకో భవిష్యామీత్యత్యర్థం భీతోఽత్ర త్రిలాభోగభర్గ ఏవ కిమర్థం శతధా న దీర్ణోఽహం హా హంస హా మాతః కమలాలయే హా తాత శ్వేతకేతో హా సఖే పుండరీక మహావిపత్పారావారే పతితమిదానీం యది న మాం మోచయథ తదా భవాంతరేఽపి మా కురుధ్వం మదుపగమాశామితి విలప్య భద్రముఖ ముంచ మాం మునిరస్మి జాత్యా మహాసంకటాదస్మాదుద్ధృత్య పుణ్యమగణ్యం ప్రాప్నుహీతి మదుక్తిమాకర్ణ్య రేరే ముగ్ధ మహత్తరః కిల మత్స్వామినీనియోగస్తముల్లంఘ్య కథమహం ముంచామి భవంతమిత్యభిదధానేనైవ తేన పక్కణాంతికమనాయిషి ॥ ౨౩ ॥

గ ॥ తదానీమగ్రతో నిక్షిప్తదృష్టిరితస్తతో మృగయావిహారవ్యాపృతైరతి రౌద్రైః శ్వకద్రీపరివారపరివృత పార్శ్వప్రదేశైః కుండలీకృతచండకోదండ కాండనిరర్గళ నిర్గళితశరవిసర విక్షోభితమృగకులైః పరుషబభ్రుకుటిల కుంతలకలాప కరాళవదనైరింగాలసవర్ణాంగైర్దండధరభటకైః ఏశ్చండాలదారకైర్మండితోపాంతం పరితః పరివృత వేణువనగహనీకృతసదనాంకణం పర్యుషితసురామాంసవసారుధిరార్ద్రీకృత త్రిదుర్గంధ దారుణం నారకిణామప్యతిభీషణ మధర్మైకాపణం పక్కణమహమద్రాక్షమ్ ॥ ౨౪ ॥ తతః ॥ ప ॥ మాతంగీ ప్రసమీక్ష్య సా సకరుణా మాం మోచయేచ్ఛేదిదం మత్పుణ్యం కిల నాత్ర వస్తుమలమస్మీత్యాకులం మామయం । నీత్వాదర్శయదద్య సాధుకృతమిత్యాదాయ మాం పుత్రిక ప్రాప్తోసీతి వదంత్యనీనయదియం చర్మావృతం పంజరమ్ ॥ ౨౫ ॥ గ ॥ ఇత్థం మహాశ్వేతావిలోకనవాంఛయా సమం మామపి దుర్గంధబంధురం పంజరం ప్రాపయ్య యథాసుఖమధునాత్ర పుత్రిక వర్తస్వేతి వినిగద్య మూకీభూతాయాం మాతంగసుతాయామహమపి సంజాతనిర్వేదశ్చింతామవాపం ।

౭౬ ॥ ప ॥ నత్వా న తేన శిరసా యది మోచనార్థం విజ్ఞాపయామి కథితా
త్మదశోహమద్య । సోయం శుకోతిమధురం మృదు జల్పతీతి ప్రాయస్తదేవ
మమ బంధనసాధనం స్యాత్ ॥ ౭౭ ॥ తిష్ఠామి మౌనమవలంబ్య యది ప్రకో
పాద్ధ్వ్యాదితో ప్యధికదుఃఖమియం తథాపి । వాచంయమత్వమధునావర
మిత్యవేత్య మౌనేన తద్దినమనైషమపాస్తభుక్తిః ॥ ౭౮ తతః ॥ ప ॥ ప
రేద్యుశ్చాతీతే ప్యశనసమయే మాం నిరశనం ప్రపద్య ప్రాహ స్మ వ్యథితహృ
దయేవాధికమియం । తిరశ్చః కో దోషస్తవ నకురు సందేహమధి తే త్వమా
హారే పాపం న భజసి గృహాణేదమశనమ్ ॥ ౭౯ ॥ కించ ॥ ప॥ యేషాం వాహారవి
వేచనం సునియతం తేషామపి ప్రాయశస్తన్నాస్త్యాపది కింపునస్తవ ఫ
లం వాచ్యోచితం స్వీకురు ॥ ఇత్యేతదుచిరోచితోక్త్యధిగతాశ్చర్యః క్షు
ధాశాంతయే యోగ్యాహారరతో స్మ్యథాపి తదహం మౌనవ్రతం సాత్వ
జం ॥ ౮౦ ॥ తతః ఏవం యాతిదినే క్రమాత్తరుణతాం యాతే చ మయ్యేక
దా మాం జాంబూనదపంజరస్థితమిమం స్వర్గోపమం పక్వణం । పశ్య
న్నిదృశలక్షణామపి వధూమేనామహం విస్మితో యావత్ప్రశ్నరతో స్మి తా
వదితల ఆనీతో న జానే పరం ॥ ౮౧ ॥ ఇతి శుకగదితం చరితం నిఖిలమపి నిశమ్య
కౌతుకాక్రాంతః । తామానేతుం శూద్రకప్రభురాదిక్షత్ప్రతీహారీం ॥ ౮౨
తయోపదిశ్యమానాధ్వా మాతంగీయం ప్రవిశ్య చ । తం ధామ్నాభిభవంతీ
వ వైదగ్ధ్యేనాభ్యపీద్విభుమ్ ॥ ౮౩ ॥ తథాహి ॥ క్షోణీభూషణ రోహి
ణీరమణభో కాదంబరీలోచనద్వంద్వానందక చంద్రపూర్వజననోదంత
స్తవాయాస్మాచ్ఛ్రుతః । మాం జానీహి దురాత్మనో స్య జననీ లక్ష్మీరితి ద్వా
వయువాం సౌఖ్యం ప్రాప్నుత మేకదేత్యుదపతత్ఖం సారణ న్యాపురా ॥ ౮౪
తతః ॥ ఇత్యాకర్ణయతో స్య శూద్రకవిభోరగ్రే త్రభూతాం స్మరః కృ
త్వా చిత్రరథాత్మజాం రిపురివ ప్రాణాన్నిహంతుం స్థితః । తస్మాద్భీత ఇవ ప్ర
కంపితతనూ రోమాంచితాంగస్స్రవద్బాష్పస్స్విన్నవపుర్జగామ శర
ణం తామేవ చిత్తేన సః ॥ ౮౫ ॥ తామేవ స్మరతస్తయా సహ హాస్యం

లాపమాతన్వతస్తాం విషవ్వక్పరిపశ్యత్రస్సహతయా నానారతిం గృహీతః । త్వా
మేవాలిఖతః పురోఽనునయతస్సాకం తయాతిష్ఠతస్సంత్యక్తేతరకర్మణోఽస్య ని
తరాం కామానలో వర్ధతే ॥౧౬॥ మహాశ్వేతాత్కాంతయాపి ప్రైణం పా
యన మానసమ్ । ప్రదూషిత మధూబాణప్రపృష్ఠాస రిదం బుపల్ ॥౧౭॥ ౫॥
తదానీమతికోమలమల్లికాదివల్లికామతల్లికాలాసకీ లాస్యోపదేశదేశికా
యమానవలమానపటీరగిరిపవమానహృతమానమానినీజనబహుమానితసా
యకమానసోద్దీపకమాధవీవీధికావిద్యోతమానవిపినాంతరాః నిజచాప స
మారోపితరోపప్రకరప్రహారప్రకోపితశాపాయుధ వితీర్ణశాపసన్నా
యమానభృంగావళీసంగత చూతమయోత్తుంగశృంగారితశాతాంగగతశృం
గారయోనిసంగరారంభకాహళీభూతకోకిలకులకాకలీసమాకర్ణనసకలుషి
తవిరహిజనహృదయాంతరాః సుధాకరప్రభాభాసితేందూపలప్రాసాద
నిరర్గళనిర్గళితపయఃపూరప్రకల్పితకాంతాజనరతాంతగ్లాంతిపరిహారా
స్సురభిమాసవాసరాః ప్రాదురాసన్ ॥౧౮॥ ప ॥ మదకలపికగల
ముఖరితతరుభిః కుసుమితకురవకమధునదదళిభిః । సుమశరమదకరశశధర
రుచిభిర్జనహృది రతిమజనయదథ సురభిః ॥౧౯॥ తదా సాయం స్నా
త్వా నృపసుతమపి స్నాపయిత్వా పయోభిర్విలిప్యాంగే గంధం గ్రథితకుసు
మానేకపాశాన్విధాయ । పిబంతీవాలోక్యానిమిషనయనాకమ్పితాకా
తరాక్షీ నిమీల్యాక్షిద్వంద్వం దృఢతరమముం మంక్షు జగ్రాహ కంఠే ॥౨౦
చంద్రాపీడస్తదాతస్మాదమృతాసేకశీతలాత్ । కాదంబరీకరస్పర్శాజ్జీవి
తం పునరప్యగాత్ ॥౨౧॥ తస్యాద్భిన్నమథాబబంధ హృదయం సాయం
తనాంభోజపన్నేత్రే ద్వే హ్యుదమీలతాం దిసముఖాంభోజాతవత్తత్క్షణమ్ ।
ద్రాక్షస్సుప్తప్రతిబుద్ధవన్నృపసుతస్తాం కంఠలగ్నాం ప్రియాం దోర్భ్యాం
గాఢతరం నిబధ్య నిజగాద్రైవం తదాహర్షయన్ ॥౨౨॥ పీయూషప్ర
భవాప్సరఃకులజయా సోహం త్వయాలింగితో ఽప్యత్రాపద్దీనమస్మి శాపవిభవా
న్నౌ జ్జీవితః ప్రేయసి । శాపస్సోపి దసం ప్రతిపద్యగతస్సోపాద్రితాభ్య

తను స్తవత్సంభోగవిరోధినీయమచిరాత్త్యక్తామయాతిశ్రమాత్ ॥ ౯౩॥
గ ॥ అపిచేదానీం మహాశ్వేతాపతిః పుండరీకోఽపి మయ్యైవసహాభూదపా
స్తశాపఇత్యుదీరయత్యేవ రాజకుమారే తత్రాదృగేకావళీవిలసితవక్షస్థలీ
శ్చిరవిరహపాండుగండమండలమండితముఖపుండరీకః పరిత్యక్తకీరశరీరః
కపింజలకల్పితకరావలంబస్సరయమంబరతలాదవతతారపుండరీకః ॥౯౪॥
ప ॥ దూరాదేనందృష్ట్వా చంద్రాపీడంవిహాయభావిత్వా । సేయంతదా
గమోక్త్యా నితరామానందయన్మహాశ్వేతామ్ ॥ ౯౫ ॥ దోర్భ్యాం పాద
ప్రణతమముమాలింగ్యగాఢం సఖేత్వంజామాతామే యదపినియతం పూర్వ
జన్మానుబంధాత్ । ఖ్యాతేజన్మాంతరకృతసుహృత్స్నేహభావేతథాపి స్థా
తవ్యంతే ననుసహ మమేత్యబ్రవీత్తం కుమారః ॥ ౯౬ ॥ తతః ॥ కేయూ
రకస్సరయమాశ్రితహేమకూటోహంసాయవృత్తమఖచిత్రరథాయచాఖ్య
త్ । మృత్యుంజయాభిధజపప్రవణాయతారాపీడాయసర్వమవదన్మదలే
ఖికాపి ॥ ౯౭ ॥ గ ॥ తదను ధరాధవోఽప్యధరీకృతసుధామాధురీమదసీ
యవచనచాతురీమాకర్ణ్య ప్రవృద్ధప్రభూతప్రహర్షపులకితాభ్యాం
భుజాభ్యామేనాం దృఢతరం పరిరభ్య పార్శ్వస్థితాం విలాసవతీం పరిచుం
బ్య సమస్తతస్సర్వంసహాపతిసహస్రసమావృతః పదాభ్యామేవ ప్రస్థాయ
కుత్రమే పుత్రకఇత్యసకృదసకృన్మదలేఖికామాపృచ్ఛ్య శుకనాసవితీ
ర్ణహస్తావలంబస్తందేశమాసాద్య గాఢతరాలింగితపుండరీకంచంద్రాపీ
డం దూరాదేవ సాదరమద్రాక్షీత్ ॥ ౯౮ ॥ ప ॥ ప్రమదపరవశం తం
తాతమాలోక్యదూరాత్సపదిసయువరాజః పుండరీకంవిసృజ్య । వినయభ
రనతేనప్రీతిపూర్వం స్వమూర్ధ్నా నిజజనకపదాంభోజాతయుగ్మంపవం
దే ॥ ౯౯ ॥ తతస్సవినయంపురఃప్రణతమున్నమయ్యాత్మజంత్వమేవ ది
గధీశ్వరస్సకలలోకవంద్యోహ్యసి । ఇతి క్షితిపతిర్వదన్నఖిలరాజలోకై
స్సమంప్రతీపమపతత్తదాతనయపాదపంకేజయోః ॥ ౧౦౦ ॥ గ ॥ తదనం
తరం నిటిలశిరఃకపోలే సంచుంబ్య సుదృఢం సుచిరమాలింగ్య సమనోర

మయా విలాసవత్యా విసర్జితే ప్రణామపరంపరాపరితోషితశుకనాస
ప్రదత్తాశీర్వాదశతానందితే సర్వేషామప్యేషపవనో వైశంపాయన ఇతి
వ్రీడావిలక్షాననపుండరీకం పుండరీకమాదర్శయన్ వ్యాసయువరాజే కపిం
జలస్సవినయముపసృత్య భగవతశ్శ్వేతకేతోరాదేశమేవమావేదయామా
స ॥ ౧౧౧ ॥ వ ॥ త్వత్పుత్రశ్శిఖలుపుండరీక ఇహానీతస్తతః కారణాద్వై
శంపాయనఏవసోయమితితం విద్ధిభ్రమంమాకృథాః। అస్యాకేఽంపసమా
నకాలికమథాదాయుః శ్రియాప్రైభవాదిత్యాజ్ఞాపయతిజమాన్యభగవాంత్స
శ్వేతకేతుస్తవ ॥ ౧౧౨ ॥ తతః ॥ కిమితి భగవతేదం మహ్యమాదిష్టమా
స్తామిదమితిశుకనాసః ప్రీతిపూర్వంతముక్త్వా। అవనిపతిసమేతః పుత్రయో
ర్వార్తయైవ క్షణమివరజనీంతామత్యగాదస్తశోకః ౧౧౩ ॥ గ ॥ ప్రాత
రేవ సర్వగంధర్వబలవలయితప్రాంతస్సగౌర్యామదిరయా సాకమాగత్య
రూపానురూపవరసంగత సుతావలోకసద్విగుణిత హర్షప్రకర్షాస్స
హంసశ్చిత్రరథస్తత్పాణిపీడనమహోత్సవవిధిత్సయా శుకనాస సమేతం
క్షోణీపతిమేవమభాణీత్ ॥ ౧౧౪ ॥ వ ॥ రాజంస్త్వకీయభవనేసతి దివ్యమా
నే పుత్రోత్సవాత్రవిపినే క్రియతే కిమర్థం। తద్గమ్యతాంస్వసదనంతద
నుస్వభూమిం స్వంచద్విలోకమథవాశుగమిష్యథేతి ॥ ౧౧౫ ॥ జామా
తయత్రహృదయస్యసుఖంతదేవగేహంమయాతుగృహసౌఖ్యమిహైవల
బ్ధమ్ । తద్గమ్యతాం గృహసుఖానుభవాయశీఘ్రం జామాతరంనిజవధూ
సహితంగృహీత్వా ॥ ౧౧౬ ॥ తథేత్సవదిత్యుక్తవత్యభిహితస్సరాజర్షి
ణా యథైవతపసోచతేభవతుతత్తథేతిబ్రువన్ । సమాహూతసభూపాలస్సవి
ధిహోమపటుంగత్వా దదావనలసాక్షికం నృపసుతాయకాదంబరీం॥ ౧౧౭
సుముహూర్తే మహాశ్వేతాం సుతాంరాజ్యశ్రియాసహ । హంసోఽపి పుం
డరీకాయ ప్రదదావగ్నిసాక్షికమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ తదానభస్యప్సరసాంకదం
బకం సనర్తగంధర్వగణోప్యగాయత । సనాదగర్భీరమమర్త్యదుందు
భిః ప్రసూనసృష్టిర్న్యపతత్తదాంబరాత్ ॥ ౧౧౯ ॥ సభూపరోతాచతు

గన్తయానమారుహ్య పౌరైరభినన్ద్యమానా । వాహైర్వ్యస్సమం రాజపథేన దరిత్వా ప్రావిక్షతాంవాసగృహంనిశాయామ్ ॥ ౧౧౦ ॥ తత్ర ॥ పయఃస ర్వమృత్వా జీవితాస్మః కిం తైః కానసాస్తాకంయస్యా దృశ్య శేపత్రలేఖా । ఇ యంఇహ తేవానీమాయ్యపుత్రేతి కాదమ్బరీ చన్ద్రాపీడం తత్ర సద్యస్సప్వ స్య చ్ఛ లే ॥ ౧౧౧॥ శ స్తమాకర్ణ్య తాం మద్వియోగాసహా రోహిణీభూతలేలసంభ వంయాగ్రహీత్ । విద్ధితామేవ సాపత్రలేఖాత్యయాంచన్ద్రలోకేపున వ్రీక్ష్యసీత్యాహాసః ॥ ౧౧౨ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా రోహిణ్యాః పాతిస్రత్యేన పె శలతయాచ । ఇయమతివిస్మితహృదయానకిమపివక్తుం శశాకలజ్జాంధా ॥ ౧౧౩ ॥ శశికరవిశదీకృతదిశిరజన్యాక్షితిధరరుహారంగతవతితిమిరే । క్షితిపతి తనయోప్యభజతదయితారతిసుఖమచిరాచ్చిరమభిలషితమ్ ॥ ౧౧౪ ॥ కా దంబరీప్రథమసంగమతోషితాత్మా స్థిత్వాయమేక దినపద్దశరాత్రమత్ర । భూపాత్మజశ్శ్వశురసంమతిమేత్యసద్యః ప్రత్యాజగామముదితః పితృపా దమూలమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ అథసమసుఖదుఃఖం ప్రీణయన్రాజలోకం జనకచ రణసేవాం సాధుకుర్వన్నజస్రమ్ । ముదముపజనయన్నప్యాదేవగోదేవతా నాం భువమయమపి చంద్రాపీడ భూపోగరక్ష ॥ ౧౧౬ ॥ గంధర్వశే గురుత్వాదనుపమవిభవే హేమకూటేకదాచిద్రోహిణ్యాః ప్రీతిహేతోర మృతసురభిశైజాతుచిచ్చంద్రలోకే। సోయంజాతూజ్జయిన్యామపిచజనన భూవత్సలత్వాద్వసంత్సంశ్చంద్రాపీడస్సదారోహ్యభజతపరమాంకోటిమా నందరాశేః ॥ ౧౧౭ ॥ **************************

ఇతి శ్రీమద్వాధూలకులకలశజలనిధిసుధాసూతేఃవాజపేయి శ్రీరామదీక్షితస్యతనూజేన శ్రీకంఠకవినావిరచితేఅభినవకాదమ్బర్యభిధే చమ్పూప్రబన్ధే షష్ఠాశ్వాసః

ప॥ వాఘూలవంశమణినా శ్రీకంఠమనీషిణా విరచితాయాం।

శుభసప్తకాదంబర్యామాశ్వాసష్షష్ఠఏష పరిపూర్ణః

॥ప॥ యద్భావతి మయోత్సునా విరచితం పద్యంగుణం బుధా స్సముపలా
కన్యంతు సహృదయా గుణగ్రాహిణః । తదీయపదపంకజద్వయమజస్రమా
లంబ్య పరాం స్తుపన సుమమాల్యసచ్ఛిరసి ధారయామో వయం ॥ —— ॥

॥ప॥ వాఘూలమండమనలోక్య బుధాః ప్రబంధమేనం మదర్పితమయాః
పరితోషయంతు । ఏషాం త్వ్యజంతు గుణయంతు గుణాన్ స్వమైవం విజ్ఞాపనా
సనసయో సఫలం బుధానామ్ ॥ *

శుభసప్తకాదయ్యురిచంద్రాగ్రీండేపూర్వోత్తరకథాభాగస్సమాప్తః